

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Marie Němcová

Historie školství v obci Staré Město u Frýdku-Místku

Olomouc 2020

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Historie školství v obci Staré Město u Frýdku-Místku vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce, výhradně s použitím zdrojů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat zejména mé vedoucí práce PhDr. Jitce Plischke, Ph.D. za její věcné rady, připomínky a podporu při zpracovávání této práce. Také bych chtěla poděkovat svým rodičům, sestrám a přátelům za jejich velikou podporu, pomoc a trpělivost. V neposlední řadě děkuji Základní a mateřské škole Staré Město, jež mi poskytla přístup ke školním kronikám.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Marie Němcová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Historie školství v obci Staré Město u Frýdku-Místku
Název v angličtině:	History of education in Staré Město near Frýdek-Místek
Anotace práce:	Tato diplomová práce se zabývá historickým vývojem školství v obci Staré Město u Frýdku-Místku. První část práce popisuje informace o obecném historickém vývoji obce od první zmínky až do roku 1977 a poskytuje tak přehled historického pozadí v obci. V druhé části je pak v návaznosti popsán samotný vývoj školství v obci od roku 1845, kdy se zde začalo vyučovat, do roku 1989, kdy v Československu končí komunistický režim.
Klíčová slova:	Historie školství, obec Staré Město, základní škola, školní rok, oslavy
Anotace v angličtině:	This thesis deals with historic development of education in the municipality Staré Město near Frýdek-Místek. The first part of the thesis describes information about general historic development of the municipality since first mention till year 1977 and therefore provides an overview of the historic background of the municipality. The second part of the thesis follows up with description of the evolution of education in the municipality since year 1845, when the evolution of education in the municipality first started, till year 1989, when the Communist regime in Czechoslovakia came to its end.
Klíčová slova v angličtině:	History of education, the municipality Staré Město, school, school year, celebrations

Přílohy vázané v práci:	24 příloh, z toho 22 obrazových, 1 textová příloha, CD
Rozsah práce:	118 s.
Jazyk práce:	čeština

Obsah

Úvod.....	7
1 Obec Staré Město	12
1.1 Charakteristika obce.....	12
1.2 Vývoj názvu a spor o původní umístění obce	13
1.3 Historie obce Staré Město	14
1.3.1 Období od 12. století do roku 1910	14
1.3.2 Období v letech 1911 – 1928	18
1.3.3 Období v letech 1929 – 1938	23
1.3.4 Období v letech 1939 – 1947	25
1.3.5 Období v letech 1948 – 1967	28
1.3.6 Období v letech 1968 – 1977	34
1.4 Významné osobnosti spojené s obcí	37
2 Vývoj školství v obci Staré Město na pozadí českých dějin	39
2.1 Období 19. století až do roku 1910.....	39
2.1.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích.....	39
2.1.2 Život ve škole	41
2.1.3 Shrnutí.....	43
2.2 Období 1911 – 1926.....	44
2.2.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích.....	44
2.2.2 Život ve škole	46
2.2.3 Školní akce a oslavy	49
2.2.4 Shrnutí.....	50
2.3 Období 1926 – 1939.....	51
2.3.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích.....	51
2.3.2 Život ve škole	53
2.3.3 Školní akce a oslavy	56

2.3.4	Shrnutí.....	58
2.4	Období 1939 – 1948.....	59
2.4.1	Obecné události a vývoj školství v českých zemích.....	59
2.4.2	Život ve škole	61
2.4.3	Školní akce a oslavy	66
2.4.4	Shrnutí.....	69
2.5	Období 1948 – 1968.....	70
2.5.1	Obecné události a vývoj školství v českých zemích.....	70
2.5.2	Život ve škole	72
2.5.3	Školní akce a oslavy	86
2.5.4	Shrnutí.....	90
2.6	Období 1968 – 1989.....	91
2.6.1	Obecné události a vývoj školství v českých zemích.....	91
2.6.2	Život ve škole	93
2.6.3	Školní akce a oslavy	102
2.6.4	Shrnutí.....	106
3	Zhodnocení vývoje školství v obci Staré Město	108
	Závěr	113
	Seznam použitých zdrojů	114

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá historickým vývojem školství v obci Staré Město u Frýdku-Místku. Popisuje historii obce v rámci jejího regionu. Na základě sledování života ve škole, učitelského sboru, návštěvnosti školy nebo školních akcí v jednotlivých školních letech v jednotlivých časových obdobích, popisuje proces vývoje školy ve Starém Městě od roku 1845, kdy se ve Starém Městě začalo vyučovat, až do roku 1989, a to s ohledem na obecný vývoj školství a historické události dané doby.

Důvodem, proč je práce ukončena tímto rokem, je, že v následujících letech poklesla kvalita školních kronik, respektive tyto kroniky obsahují převážně jen fotografie z různých akcí zdejší školy. Co se týče obecních kronik, jejich zápis končí již rokem 1977. Další obecní kroniky, pokud tedy existují, se mi nepodařilo dohledat.

Téma práce jsem si zvolila převážně z osobního důvodu. V obci Staré Město žiji od narození a navštěvovala jsem místní mateřskou i základní školu. Zaujala mě tedy možnost zpracovat historii školství v této obci. Tato práce může být přínosná pro obec, místní obyvatele i samotnou školu jako zdroj informací o sobě samé. Také může přinést ucelený obraz toho, jak v různých časových úsecích vypadal život na venkovské škole.

Problematikou dějin školství se zaměřením na určitou územní oblast se zabývá mnoho diplomových prací. Dějinami školství na Frýdecko-Místecku se zabývala práce s názvem „*Dějiny školství ve Frýdku-Místku*“. Konkrétně obcí a částečně také školstvím ve Starém Městě se zabýval Jiří Kotásek v publikaci *Kapitoly z dějin Starého Města* a Karel Novák v knize *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Také ve frýdeckých novinách nebo v obecním zpravodaji byly zmínky o staroměstské škole i obci. Samotný vývoj školství ve Starém Městě však nebyl doposud zpracován.

Cílem této diplomové práce je provést rekonstrukci a zhodnocení historického vývoje školství ve Starém Městě od založení do roku 1989. V první části práce je pozornost věnována samotné obci a jejímu historickému vývoji. Druhá a stěžejní část práce se zabývá samotným životem ve škole, její návštěvností, zdravím žáků, proměnami učitelského sboru, opravami školní budovy nebo také školními akcemi a oslavami. Vývoj školy probíhal na pozadí různých historických událostí, proto je součástí práce i stručný popis historických událostí a vývoje školství na území dnešní České republiky. Na závěr je provedeno zhodnocení vývoje staroměstské školy.

Pro zpracování této práce je zvolen kvalitativní výzkum. K naplnění cíle poslouží metoda analýzy dokumentů. Rozdíl mezi analýzou dat v kvantitativním a kvantitativním

přístupu je takový, že v kvantitativním přístupu „aplikujeme předem zřízené kategorie k datům podle pevných pravidel. Kvalitativní analýza a interpretace dat je hledání sémantických vztahů mezi nimi a spojování deskriptivních kategorií do logických celků.“¹. K povaze této práce, která se zabývá historií, je vhodné využít historický výzkum. Ten analyzuje především primární zdroje. Při analýze dat se dokumenty člení na primární a sekundární. Mezi primární dokumenty patří například kroniky obce a školy. Jsou to záznamy, které vznikly svědectvím přímých účastníků minulosti. Mezi sekundární dokumenty se řadí ty, které byly odvozeny z primárních pramenů.² V rámci analýzy jsou jednotlivé zdroje analyzovány, získané informace jsou kódovány (kódem může být slovo, věta i téma). Poté dle svého významu jsou následně sloučeny do jednotlivých témat a kapitol. Nedůležité informace jsou v průběhu analýzy zredukovány. Na závěr je provedeno zhodnocení všech zjištěných poznatků.³

Tato práce je rozčleněna do tří kapitol. První kapitola se věnuje samotné obci a její charakteristikou. Také se zabývá vznikem názvu Starého Města a historickým vývojem. Popis vývoje je rozdělen do několika podkapitol. První podkapitola zahrnuje nejdelší časové období od první zmínky až do roku 1910. Do roku 1910 nejsou o obci žádné záznamy v obecní ani školní kronice. Další podkapitoly jsou již podrobnější, protože v roce 1911 se začala psát první školní kronika, která obsahuje také informace o dění v obci. Obecní kronika sice popisuje stručně historii obce, pravidelný zápis však začal až v roce 1914. Druhá podkapitola začíná v roce 1911 a končí v roce 1928. Další podkapitoly postupně popisují události v letech 1929 – 1938, 1939 – 1947, 1948 – 1967 a 1968 – 1977. Na konci první kapitoly jsou zmíněny významné osobnosti obce. Druhá kapitola je pro tuto práci stěžejní. Tato kapitola je rozdělena do podkapitol dle jednotlivých období. V těchto podkapitolách je pak provedena stručná charakteristika daného období a vývoje obecního školství. Dále se zabývá školou ve Starém Městě, její návštěvností, proměnami učitelského sboru, životem ve škole nebo opravami školní budovy. Také nám podává přehled o pořádaných školních akcích a oslavách. Na závěr každé podkapitoly je provedeno shrnutí daného období.

¹ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2014, 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6. S. 16.

² ŽENOŽIČKA, Jiří. *České školství pod vlivem válečných událostí 20. Století*. Olomouc, 2019. Rigorózní práce. Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií. S. 14.

³ GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 245 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4368-4, s. 140-143.

Charakteristika zdrojů

Při psaní této práce jsem pracovala především s primárními zdroji. Důležitým zdrojem pro tuto práci se staly obecní kroniky, jež jsou uloženy ve frýdeckém archivu a zdigitalizovány, se školními výkazy a neméně důležitými školními kronikami, které jsou uloženy přímo ve staroměstské škole.

Pro získání informací o životě v dané škole nejlépe posloužily školní kroniky, částečně pak obecní kroniky. Existují také publikace, které se tímto tématem zabývají, a to „*Kapitoly z dějin Starého Města*“, kterou napsal Jiří Kotásek a vydána byla v roce 2011 a „*Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*“ od Karla Nováka, která byla vydána v roce 1997.

Mezi nejstarší školní kroniky patří *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911*. Je psaná českým jazykem, čitelně. Kronikářem byl místní řídící učitel Vašíček až do roku 1935, po něm místo kronikáře převzal učitel Karel Damek. Kronika čítá 240 stran a obsahuje 8 kapitol. Obsahuje informace o založení školy, dotačních listinách, učebních předmětech a učebnicích, o školních úřadech, učitelském sboru, počtu žáků a pamětihodných událostech, které se týkají školy a obce.

Druhá školní kronika se nazývá *Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940*. Je psána česky, zápisy jsou řazeny chronologicky. Stránky nejsou číslovány. Některé pasáže jsou hůře čitelné. Tato kronika popisuje školní události v letech 1940 – 1945. Začíná školním rokem 1940/1941 a věnuje se událostem jako začátek a konec školního roku. Dále obsahuje informace o počtu žactva, o jejich zdravotním stavu, o počtu a umístění tříd. Také popisuje, jaké bylo složení učitelského sboru v jednotlivých letech, jaké opravy bylo třeba na škole udělat nebo jaké oslavy a akce se ve škole uskutečnily. Také obsahuje několik informací, které se týkají samotné obce.

Třetí kronika nese název *Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939*. Popisuje události v období 1939 – 1964. Je psána česky, čitelně, události jsou řazeny chronologicky. Kapitoly jsou děleny dle školního roku a obsahují informace o začátku a konci školního roku, o školních slavnostech, učitelském sboru, zdravotním stavu žáků, o provedených inspekcích. Také obsahuje statistické údaje obsahující celkový počet žactva, a jejich počet dle náboženského vyznání a národnosti. Tato kronika popisuje některé důležité události, které se týkají obce.

Následující *Školní kronika* obsahuje zápisy od roku 1964 až do roku 1980. Má 170 stran a je psána česky a čitelně, zápisy jsou řazeny chronologicky. Zápisy jednotlivých školních let jsou psány velmi stručně a obsahují informace zejména o začátku a konci

školního roku, počtu žáků, jejich chování a prospěchu a složení učitelského sboru. Dále jsou zde obsaženy informace o školní družině, jídelně a knihovně, o opravách provedených v areálu školy, nebo údaje, s kým škola spolupracovala, jaké pořádala výchovně-kulturní akce a školní výlety a kdo vykonával inspekci.

Další školní *Kronika* popisuje školní léta 1980 – 1989. Čítá 112 stran a je také psána českým jazykem. Tato kronika obsahuje informace, které se týkají pouze školního života. Kroniku psal vždy ředitel školy, který popisoval zahájení a ukončení školního roku, návštěvnost školy, složení učitelského sboru, činnost školní jídelny či školní družiny, výchovně-vzdělávací práci školy, naplňování ateistické výchovy, žákovskou samosprávu, soutěže, školní výlety, patronátní smlouvy, činnost Pionýrské organizace a provedené školní opravy.

Jak již bylo zmíněno, k dalším důležitým zdrojům při psaní této práce patřily obecní kroniky, jež jsou uloženy ve frýdeckém archívu. Existují čtyři kroniky obce, dále existuje Pamětní kniha, sepsaná při příležitosti stavby nového kostela v obci.

Co se týče obecních kronik, nejstarší kronikou je *Kronika obce Starého Města od roku 1925*. Čítá 390 stran, je psaná česky a čitelně. Obsahuje dějiny obce, životopisy kronikářů Františka Vašíčka a Karla Damka, charakteristiku obce, zahrnující správu obce, vodstvo, počasí, komunikaci, obyvatelstvo, umístění domů, popis kostela, školy, hřbitova či spolků a popis nejdůležitějších událostí v obci jako života za války, v období první republiky a další. V oblasti školství se soustředí na školství před válkou, za války i po převratu a podává také informace o učitelském sboru a místní školní radě.

Druhá obecní kronika se nazývá *Kronika obce Starého Města od roku 1937*. Čítá 400 stran, je psána čitelně, česky. Kronikáři byli Karel Damek a Karel Huták. Tato kronika popisuje události obce po jednotlivých letech od roku 1937 do roku 1954. Obsahuje informace o počasí, volbách, nových stavbách, o místních spolcích nebo také o historických událostech. Stručně se zabývá také školstvím.

Třetí obecní kronika se nazývá *Pamětní kniha obce Starého Města u Frýdku*. Obsahuje zápisy z let 1955 – 1965. Je psána česky, čitelně a čítá 400 stran. Obsahuje informace o významných událostech, počtu obyvatelstva, o finančním hospodaření obce, provedených stavbách, o počasí, spolcích a kulturních akcích. Také obsahuje informace o školství.

Poslední kronikou je *Kronika obce Starého Města u Frýdku díl IV*. Obsahuje obecní záznamy z let 1966 – 1977. Strany nejsou číslované. Je psána česky, čitelně. Kronikáři byli Karel Huták, Jan Záškolný a Alois Satinský. Kronika obsahuje kresby kronikáře Jana Záškolného. Opět obsahuje informace o obci, volbách, finančním hospodaření, spolcích či

počasí. Údaje o zdejší škole jsou velmi stručné, v porovnání s předchozími obecními kronikami.

Při zpracovávání této práce jsem využila také články vydané ve frýdeckém periodiku *Region Frýdecko-Místecko*, nejvíce pak článek *Za nejstarší minulosti Starého Města* nebo článek *Jak se kdysi učivalo I*.

Při zpracovávání obecných historických událostí mi byly nápomocné i literární zdroje, které se zabývají obecnými světovými dějinami i dějinami českých zemí, například publikace *Dějepis: nová doba díl 1* od J. Pokorného, *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií* od V. Nálevky a M. Hlavačky, *České země a moderní dějiny Evropy: studie k dějinám 19. a 20. století* od P. Prokše, *Dějepis: nová doba. Díl 2, Československo a svět, 1918-1938* od P. Vošahlíkové nebo *Dějiny novověku* od M. Šúry, J. Charvát, R. Kvačka, V. Nálevky a A. Skřivana.

K popisu situace ve školství v českých zemích mi pomohly publikace *Materiály k dějinám pedagogiky* od V. Kovaříčka, *Dejiny školství a pedagogiky* od J. Schuberta, J. Máteje, J. Cacha a T. Srogoně, *Nástin dějin pedagogiky* od autorů J. Horáka a M. Kratochvíla nebo *Vývoj českého školství* od Z. Veselého.

Při zpracovávání práce jsem také narazila na jisté obtíže. Školní kronika z období okupace, nacházející se ve frýdeckém archivu, je psána německým jazykem, který neovládám. Občas docházelo k rozporu informací obsažených v obecních a školních kronikách, zejména v dataci událostí. Protože události ve školní kronice byly psány každý rok, vycházela jsem pak z nich a srovnávala s obecní kronikou, která se někdy psala až několik let zpětně.

1 Obec Staré Město

Tato kapitola se zaměřuje na charakteristiku, historický vývoj a dnešní podobu obce Staré Město. Dále se věnuje významným osobnostem, spjatým s touto obcí.

1.1 Charakteristika obce

Obec Staré Město se nachází ve východní části České republiky, v Moravskoslezském kraji, v okrese Frýdek-Místek. Obec leží v nadmořské výšce 301 m na soutoku řek Morávky a Ostravice v podhůří Beskyd. Čítá 1 472 obyvatel a rozloha katastru obce je 465 ha.⁴

Na severozápadní straně obec sousedí s městem Frýdek-Místek, což je město, které vzniklo v roce 1942 spojením dvou měst Frýdku a Místku, která se předtím vyvíjela samostatně. Na východní straně Staré Město sousedí se Skalicí, což je místní část Frýdku-Místku, a na jižní straně s obcí Baška. Obec Staré Město je hraniční vesnicí mezi historickým územím Slezska a Moravy.

Na území Starého Města se nachází přírodní památka (vyhlášená v roce 1990). Jedná se o Profil řeky Morávky. Hlavním důvodem, proč bylo toto místo vyhlášeno přírodní památkou, je ochrana kaňonovitého štěrkonosného toku řeky, s peřejemi a skalními útvary a zachování zdejších rostlin i živočichů, jež patří na seznam ohrožených druhů.⁵

V centru obce nalezneme obecní úřad, ve kterém se, mimo jiné, nachází knihovna a schází se zde místní klub seniorů. Jen pár metrů od úřadu se nachází kostel svatého Josefa. Vzdělávání zajišťuje místní mateřská škola a základní devítiletá škola. Lékařská péče není v obci zajištěna, proto musí místní obyvatelé dojíždět zejména do Frýdku-Místku.

Co se týče sportovního či zájmového vyžití, v obci působí sbor dobrovolných hasičů nebo Sokol. V místní Sokolovně se schází oddíly nohejbalu, stolního tenisu, horolezectví, lyžování či cvičení žen. Staré Město má také své sportovní centrum, ve kterém se nachází tenisové kurty a fotbalové hřiště, tribuna, zatravněná tréninková plocha, multifunkční hřiště s umělým povrchem a umělým osvětlením, dětské hřiště, budova šaten se sociálním zařízením a restaurace.⁶

V obci sídlí také několik firem. Mezi ně patří například Stolařství Liška, Coppellia, Dřevo Trust, Autoservis IWACO, Chemapest, HK šrot, Beskydská likérka nebo Ferrit.⁷

⁴ TRŇÁKOVÁ, Radka. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2015. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/statisticke-udaje.php#anchor>.

⁵ ROŠKO, Jiří. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2015. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/priroda.php#anchor>.

⁶ TRŇÁKOVÁ, Radka. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2019. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/sport.php#anchor>

⁷ ROŠKO, David. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2017. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z:

1.2 Vývoj názvu a spor o původní umístění obce

V obecní kronice je uvedeno několik názvů osad, které by měly odpovídat dnešnímu Starému Městu. Ohledně názvu i původního umístění obce Staré Město se vedly spory. Obecní kronika se nejprve zmiňuje o osadě Nagueznici, která by měla být předchůdcem dnešního Starého Města. V kronice se však vedou spory o správném zápisu i umístění této osady. Někteří historikové se domnívali, že je slovo Nagueznici zkomolené a uvádí tak jiný zápis, a to Na gemnizi (Na jemnici), a mají za to, že jde o dnešní Staré Město. Další historikové toto tvrzení odmítli, a osadu Naugeznici zasadili do okolí dnešního Jablunkova. Neexistují však žádné doklady, které by toto druhé tvrzení potvrdily.⁸ V kronice je ještě zmíněn jeden název osady, a to Jamnitha, což opět vyvolalo spory mezi historiky, kde se tato osada nacházela. Na konci kapitoly se v obecní kronice píše, že Jamnitha (Jamnice) je dnešní obec Staré Město a názvem Na gemnizi (Na jemnici) se označovala pole u Starého Města. Založením města Frýdku se začíná o Jamnici mluvit jako o Starém Městě.⁹ Poprvé je název Staré Město zmíněn v listině knížete Přemyslava v roce 1399, ve které je psáno „*der alten Stadt zu Friedeck gelegen*“ v překladu staré Město u Frýdku ležící.¹⁰ Toto pojmenování se stalo místním názvem pro vesnici až do dnešních dní.

O historii Starého Města se také psalo ve Frýdeckých novinách, konkrétně v *Regionu Frýdecko-Místecko*, v článku *Za nejstarší minulostí Starého Města*. Řeší se tu také otázka, zda byla Jamnice a Staré Město tatáž vesnice. V tomto článku se také píše o provedených archeologických nálezech, kosterních i věcných, na základě kterých se někteří badatelé (Bakala, Svoboda) přikláněli k názoru, že Starému Městu předcházela vesnice, snad ona Jamnice. Avšak bez provedení archeologického výzkumu, který je však kvůli zástavbě nemožný, to nelze stoprocentně potvrdit. Na základě písemných pramenů, konkrétně pramen *Liber foundationis episcopatus Wratislaviensis* (sopis desátku Vratislavského biskupství), ve kterém je zmíněna, mimo jiné, Jamnice (Item in Jamnutha) a ves označována jako Holzmul. Na podstatě tohoto zjištění badatelé (Drobiš, Vochala) identifikovali ves Jamnici se Starým Městem.¹¹

<https://www.stare-mesto.cz/firmy-v-obci.php#anchor>.

⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 8 – 11.

⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 11 – 12.

¹⁰ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il. S. 18.

¹¹ POLÁŠEK, Jaromír. *Za nejstarší minulostí Starého Města*. Region Frýdecko-Místecko, roč. 2, č. 4. 23.01.1996, s. 14.

1.3 Historie obce Staré Město

Tato podkapitola se zabývá historickým vývojem obce. Je rozdělena na několik částí. Nejprve se zabývá obdobím od 12. století až do roku 1910, kdy se začala historie obce psát mnohem podrobněji. Poté popisuje události v letech 1911 – 1928, kdy republika oslavovala 10. výročí samostatnosti a obec oslavovala otevření nové školní budovy. Následně popisuje události v letech 1929 – 1938, v letech 1939 – 1947, v letech 1948 – 1967 a v letech 1968 – 1977. Rok 1977 je totiž posledním rokem zapsaným v obecní kronice.

1.3.1 Období od 12. století do roku 1910

Ve 12. století se na území Moravy a Slezska rozléhal prales, jenž chránil Moravu před nepřáteli.¹² Skrz něj vedlo pouze pár obchodních cest. Jedna cesta vedla od údolí Moravy a Bečvy na Kozlí k Vratislavě, a pak přes Odru na Krakov. Druhá směřovala od údolí Váhu k dnešnímu Těšínu. Postupně těchto cest přibývalo, a podél nich vznikaly osady a vesnice.¹³

První písemná zmínka o Najemnici se datuje kolem roku 1223, kdy Vratislavský biskup Vavřinec vydal listinu, ve které je zmíněno, že dal desátky z vesnic Kastelánie těšínské¹⁴ (z Holešova, Visly, Najemnici nebo-li Naguenizi, atd.) panenskému klášteru v Rybníku. A právě uvedenou Najemnici se myslí Staré Město.¹⁵

V roce 1256 se konal sjezd, na kterém se přesně určily hranice mezi Polskem a Moravou. Tohoto sjezdu se účastnil český král Přemysl Otakar II. a polský kníže Vladislav. Hranici těchto území určovala řeka Ostravice a osada Jamnica (jak se ji nyní říká), která ležela na pravém břehu řeky Ostravice tak připadla Polsku. Tím však i nabyla na významu, jelikož se z ní stala pohraniční osada u hlavní obchodní trasy.¹⁶ Její důležitost ještě vzrostla hned po roce 1256, kdy území od řeky Sedlničky až po Ostravici koupil olomoucký biskup Bruno ze Schauenburku.¹⁷ Byl původem z Německa a v kronice je popisován jako „*tvrdý, přísný Němec, který zavedl pořádek v olomouckém biskupství a začal kolonizovati kraj po*

¹² TRŇÁKOVÁ, Radka. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2015. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/historie.php#anchor>.

¹³ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 1.

¹⁴ Kastelánie byl hradecký obvod, který patřil ke každému hradu a Těšín měl být sídlem Kastelánie. Převzato z: ŽÁČEK, Rudolf. *Dějiny Slezska v datech*. Praha: Libri, 2004, 546 s. ISBN 80-7277-172-8. S. 28.

¹⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 9 – 10.

¹⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 13 – 15.

¹⁷ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 6.

levém břehu Ostravice.“¹⁸ Je považován za zakladatele Ostravy či Brušperku, ale hlavně Friedebergu (dnešního Frýdku). Z Jamnice se stala slovanská tržní ves se slovanským právem¹⁹, a lišila se tak od měst založených dle německého práva²⁰. Lidé z okolních vesnic zde chodili nakupovat či prodávat své zboží.²¹

Na konci 13. století se kolonizace Těšínska blížila svému vrcholu. Kraj měl svého knížete, sídlícího v Těšíně, jenž se snažil posílit svou moc a osídloval větší osady jako Těšín či Fryštát. Tehdy vládl v Těšíně rod Piastovců,²² který mezi sebou neustále válčil. Jejich rozporu využil český král Jan Lucemburský, jenž se spojil s řádem německých rytířů v Pověslí, a zaútočil na slovanské Polsko. Roku 1327 se mu těšínský kníže Kazimír z rodu Piastovců poddal a v Opavě s českým králem podepsal smlouvu. „*A tu opolská a slezská knížata z rodu Piastova, jichž knížectví hraničila s Moravou a Čechami poddala se českému králi, přijmuvše své země od něho v léno.*“²³ A tak se z dříve svobodného těšínského knížectví a z měst a osad jako Těšín, Fryštát, Bílsko či Jamnica stalo královské léno, které musel uznat i polský král Kazimír. Ve smlouvě je Jamnica zapsána jako oppidiscum municionibus – slovanské městečko se slovanským právem (ves s tvrzí).²⁴

Kolem roku 1327 – 1335 vzniká nové město Friedeberg (Frýdek). Stává se tak za vlády knížete Přemyslava I. (důvěrníka Karla IV.)²⁵ O založení města se psalo i v *Patriotu* (příloha místních novin *Region Frýdecko-Místeko*), v článku *Za nejstarší minulostí Frýdku a Místku II*. Píše se zde například, že první doloženou zprávou o existenci města je listina,

¹⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 15.

¹⁹ Městečko bez hradeb, obyvatelé nemají samosprávu a z velké části žijí v poddanství. Převzato z: *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 16.

²⁰ Města je obehnaná parkány z kůlu a příkopem, mají brány a věže, měšťané mají svého pána, nevykonávají však veřejných robot, mají samosprávu, živ se zemědělstvím, řemesly, obchodem, mohou podnikat a mohou soudit a vykonávat popravu. Převzato z: *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 16.

²¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 16.

²² Piastovci byli původním polským knížecím i královským rodem. Vládli v Polsku i ve Slezsku. Převzato z: ŽÁČEK, Rudolf. *Dějiny Slezska v datech*. Praha: Libri, 2004, 546 s. ISBN 80-7277-172-8. S. 14 – 30.

²³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 19.

²⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 20 – 21.

²⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 21 – 22.

z roku 1339, kde je zmíněno jméno vratislavského kněze Mikuláše, původem z Frýdku.²⁶ Jeho nástupce kníže Boleslav uděluje Frýdku právo německé, později i právo mílové.²⁷ Založením a povýšením Frýdku se z Jamnice stává pouhá ves a začíná se o ní mluvit jako o Starém Městě.²⁸ O této události psal také *Patriot*, který píše, že po založení Frýdku Jamnice přestává být tržní osadou a dochází k stěhování řemeslníků do města.²⁹ Od této doby náleželo Staré Město k frýdeckému panství a s Frýdkem sdílelo dlouhou dobu stejné dějiny. Staroměstští poddaní ve Frýdku navštěvovali kostel, školu a konali robotu.³⁰

Do roku 1653 vládli v těšínské zemi Piastovci. Těšínská šlechta velmi často dávala frýdecké panství do zástavy, kdykoliv potřebovala získat peníze. Zástavními pány se tak stali např. Arnošt z Tvorkova, Mikuláš z Dubovca nebo Jan Trnka z Ratibořan. V roce 1490 kníže Kazimír II. vyplácí frýdecké panství. Po jeho smrti zde vládla jeho manželka Anna (za svého syna Václava) s Janem z Pernštějna. Dále kníže Václav a jeho syn Fridrich. Po jeho smrti bylo panství pro velké dluhy prodáno bratrům Matějovi a Jiřímu z Lohova, kteří ho prodali olomouckému biskupovi Pavlovskému z Pavlovic. Následně panství přešlo na rod Bruntálských z Vrbna³¹ a na Oppersdorfy (od roku 1636 do roku 1699). Následně se vlastníky frýdeckého panství stal rod Pražmů (od roku 1670). František Vilém Pražma ale nebyl u poddaných oblíbený, choval se k nim bezohledně a stále zvyšoval robotu. To nakonec vyústilo ve značný odboj, v čele s Ondřejem Šebestou z Janovic (zvaným Ondráš, který přešel do českých pověstí) s jeho zbojníky, mezi které měl patřit i Jiří Vojtek, rodák ze Starého Města. Jan Pražma, jeho syn, panoval mnohem lépe, a nechal postavit mariánský kostel ve Frýdku. Frýdecké panství nakonec přešlo na arciknížecí komoru.³²

Roku 1653, po smrti kněžny Alžběty Lukrecie, poslední z rodu Piastovců spadá těšínský kraj na českého krále Ferdinanda II. Habsburského jako léno odumřelé. Král se stává těšínským knížetem, ale o tento kraj se příliš nestará a správcovstvím pověřuje svého

²⁶ POLÁŠEK, Jaromír. *Za nejstarší minulostí Frýdku a Místku II*. Region Frýdecko-Místecko. Historická příloha *Patriot*. S. 14.

²⁷ Jednu míli od města nesměl nikdo vykonávat stejné řemeslo jako ve městě. Převzato z: *dějepis.com*. *dějepis.com* [online]. Copyright © 1997 [cit. 23.10.2019]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/mestave-vrcholnem-stredoveku/>

²⁸ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 8.

²⁹ POLÁŠEK, Jaromír. *Region Patriot*. Za nejstarší minulostí Frýdku a Místku II. Str. 14.

³⁰ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 8.

³¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 25 – 27.

³² NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 5 – 8.

zemského hejtmána.³³ V tomto kraji vládla značná nespokojenost poddaných a bída.³⁴ „*Knižecí život utichl na zámku v Těšíně a pro poddaný lid těšínské země platí slova: Bůh na nebi, papež v Římě a císař daleko.*“³⁵ Za vlády Marie Terezie tomu nebylo jinak, jelikož války o Slezsko přinesly také značnou bídu a hlad. V době Josefa II. je zaznamenán rozmach průmyslu a obchodu, budování silnic přes Frýdek z Olomouce do Těšína a do Lvova.³⁶

Revoluce v roce 1848 přinesla částečné uvolnění, ne však na dlouho. Byla potlačena a zavládl tzv. Bachův absolutismus. Nastalo poněmčování na úřadech, ve školství. Do Frýdku byli zváni němečtí úředníci a český jazyk byl upozaděn. Revoluce ovlivnila také život ve Starém Městě. Na Frýdecku došlo k rozvoji velkovýroby v železářském a textilním průmyslu (Karlova huť, či textilní podniky založené J. Munkem, F. Landsbergerem nebo bratry Neumannovými).³⁷ Na přelomu 19. a 20. století patřily frýdecko-místecké textilky mezi čtyři největší textilní centra v celém Rakousku-Uhersku.³⁸ Přibližně od 13. století až do roku 1848 řídili Staré Město fojtové. Jeden z místních fojtů, Josef Kocych, nechal v roce 1765 ve vsi postavit kapli (viz příloha 1). Po roce 1848 si občané volili zastupitelstvo se starostou. Prvním starostou byl Ignác Kroček, který byl v úřadě až do roku 1855. Po něm následovali František Gutský (1855 – 1873), Jan Nikel (1873 – 1879), František Moškoř (1879 – 1885), František Malchar (1885 – 1891), Jan Gucký (1891 – 1894), Josef Moškoř (1894 – 1900) a František Malchar (1900 – 1912).³⁹ Jan Gucký byl zároveň prvním kronikářem, který však napsal jen několik zápisků, které poté použil další kronikář, František Vašíček.⁴⁰ Za úřadování Jana Nikla se začalo uvažovat o stavbě kostela. Starému Městu přestaly vyhovovat prostory kaple, protože počet místního obyvatelstva stále stoupal.⁴¹ Zatímco v roce 1770, zde žilo

³³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 23.

³⁴ NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 5.

³⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 23.

³⁶ NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 10 – 11.

³⁷ NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 11 – 14.

³⁸ ŠTĚPÁNEK, P. Jan. *Frýdeckomístecké historické textilky*. [online]. Copyright © 2005 [cit. 01.05.2020]. Dostupné z: <http://hrady.cz/index.php?OID=2921&PARAM=11&tid=6329&pos=450>

³⁹ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 34.

⁴⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, S. 4.

⁴¹ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 58.

450 obyvatel, v roce 1838 již 595 obyvatel a počet stále stoupal.⁴² V roce 1869 nechalo frýdecké panství v obci zřídit parní pilu a ve stejném roce začala i výstavba frýdlantsko – ostravské dráhy. Stavba dráhy byla dokončena v roce 1971. Poté se zde začaly stavět nové domy a časem zde vznikla kolonie „Na prajské“ (na pruské straně). Přibývalo i německého obyvatelstva. V roce 1880 zasáhla Staré Město povodeň, která strhla všechny mosty, poničila železniční trať a na 2 týdny bylo Staré Město odtrženo od Frýdku a Místku. V roce 1890 se v obci vyskytl tyfus, kulhavka a slintavka. Nakazilo se mnoho prasat i krav. V tomto roce bylo v obci zaznamenáno již 1329 obyvatel. V roce 1900 místní zastupitelstvo rozhodlo o stavbě nového kostela a o dva roky později byl posvěcen základní kámen kostela. V roce 1904 byl již hotový kostel vysvěcen kardinálem Koppem, který vydal při této příležitosti pamětní list. (Z tohoto období existuje také pohlednice, zachycující kostel, Moškořův hostinec, domy severní dráhy a pozemek pily – viz příloha 2). V červnu roku 1904 napadl sníh, kterého bylo tolik, že bylo vidět jen vršky plotů a vlak mezi Frýdkem a Baškou nemohl projet. Úroda však byla velmi hojná, zejména pak houbaři byli překvapeni množstvím hub.⁴³ V roce 1903 byl ve Starém Městě založen Čtenářsko – ochotnický spolek. Mezi zakladatele spolku patřili například František Baron, Josef Hanák nebo Mára Moškořová (Skotnicová). Spolek sídlil v hostinci u Moškořů (dnešní restaurace Na Fojství). Pořádal mnoho besed, přednášek a divadelních představení. Tento spolek se také zasloužil o založení odboru Matice osvěty lidové ve Starém Městě. Stalo se tak v roce 1909 a čítal 194 členů. Díky Matici osvěty lidové byla v roce 1910 založena mateřská škola v budově s číslem popisným 173.⁴⁴ „*Se vzrůstem průmyslu, s vystavěním dráhy přibývalo lidnatosti tak, že si obec vystavěla vlastní školu, kostel a přestala býti závislou na Frýdku.*“⁴⁵

1.3.2 Období v letech 1911 – 1928

V lednu v roce 1911 proběhlo sčítání lidu. Dle výsledku pobývalo ve Starém Městě 1941 osob, což bylo o 218 občanů více než v roce 1900. Co se týče počasí, zima byla dlouhá, ale mírná. Jaro a léto bylo teplotně nadprůměrné, teplota v létě se pohybovala mezi 30 – 40 °C, a zdejší kraj trpěl velikým suchem. Sucho se odrazilo i na úrodě či nemoci

⁴² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 28.*

⁴³ NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 11 – 19.

⁴⁴ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 106.

⁴⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 28.*

dobytku, což vedlo ke zdražení pečiva, cukru i masa. V roce 1912 byla situace opačná. V létě neustále pršelo, což zapříčinilo zvednutí hladiny řek a následné povodně. Voda zničila úrodu na poli, proud řeky zničil staroměstský jez i místeckou a staroměstskou lávku přes řeku. K tomu se přidala i zima, která začala již začátkem listopadu, takže lidé nestihli sklídit úrodu. Tento rok nastala všeobecná finanční krize a nezaměstnanost.⁴⁶ Mimo to došlo ke sloučení Čtenářsko – ochotnického spolku s Maticí osvěty lidové.⁴⁷ Špatné počasí pokračovalo i v roce 1913. Bylo chladno a deštivo téměř celý rok. Finanční krize nekončila, cena zboží stoupala. K tomu všemu obec zasáhla epidemie tyfu. Nakazilo se asi 28 lidí, na nemoc zemřeli 2 občané. Tento rok byl znovu vystavěn most přes řeku i jez.⁴⁸

V roce 1914 začala 1. světová válka. Ve školní kronice se k tomu kronikář vyjadřuje takto: „*Rok tento bude v dějinách lidstva zapsán krvavým písmem, neboť přinesl nám válku, jaké svět dosud neviděl a která bohdá již nikdy více opakovati se nebude.*“⁴⁹ Obec musela poskytnout 34 kusů krav a 10 koní včetně vozů. Na začátku války odešlo z obce na vojnu asi 100 mužů, ale jejich počet neustále rostl. Vláda rodinám narukovaných poskytovala příspěvek na výživu, jenomže při stoupajícím cenám potravin i zboží lidé strádali a museli šetřit.⁵⁰ V obci, konkrétně v mateřské škole a v prázdné učebně ve škole, bydlela vojenská posádka, čítající asi 100 mužů, kteří měli za úkol hlídat trať a železniční mosty. Okolo Vánoc zavládl v obci strach. Místní se obávali vpádu Rusů, kteří se nacházeli před Krakovem a balili své věci. Postup Rusů byl naštěstí zastaven. Počasí bylo v roce 1914 příznivé. V zimě nebyl téměř žádný sníh, teplo začalo již v půlce února, takže místní již mohli pracovat na poli. Teplé počasí pokračovalo od jara až do podzimu. Díky tomu byla sklizeň velmi hojná. Přesto se muselo s potravinami hodně šetřit, „*neboť naši nepřátele, chtějíce nás vyhladověti, uzavřeli nám dovoz ze zámořských zemí a tak budeme musiti až do nových žní s našimi vlastními zásobami vydržeti. Podaří se nám to?*“⁵¹ Ceny potravin a dalšího zboží neustále rostly (přehled cen v letech 1913, 1914 a 1915 v tabulce viz příloha 3, a pohlednice s vyobrazením hostince Na Kamencu a obchodu K. Nitra viz příloha 4).⁵²

V dalším roce bylo působení války znatelnější ve zdejších kraji i v obci Staré Město.

⁴⁶ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 117 – 119.

⁴⁷ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 107.

⁴⁸ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 119 – 125.

⁴⁹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 128.

⁵⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 168 – 169.

⁵¹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 132.

⁵² Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 128 – 132.

Bylo vydáno nařízení, kvůli kterému byla zabavena sklizeň ve prospěch státu. V celé zemi byly zřizovány hospodářské úřady, které měly dohled nad rozdělováním životních potřeb a potravin za poukázky. Lidé často zatajovali zásoby, všichni trpěli nedostatkem, podvýživou a nemocemi.⁵³ Nejen, že ceny zboží byly velmi vysoké, mnoho rodin také trpělo ztrátou svých blízkých, kteří museli narukovat. V tomto období se počet narukovaných blížil číslu 300. V kronice jsou zmíněna tato jména, dosud padlých občanů obce: Jan Vochala, Ferdinand Karásek, Vilém Grunděl, Jan Pitřík, Rudolf Najdek, Franitšek Menzibrodský, Josef Končítík, Karel Kučera a Hanuš Moškoř. Několik občanů bylo nezvěstných a nejspíš padlých, jejich jméno jsou: Jan Maršálek, Josef Dudík, J. Kašper. Někteří občané také padli do srbského či ruského zajetí a mnoho z nich bylo zraněno.⁵⁴ V obecní kronice je výčet padlých podstatně obsáhlejší a uvádí jména padlých či nezvěstných po jednotlivých letech válečného období. Také jsou zde uvedena jména legionářů, kteří se připojili k československému zahraničnímu vojsku.⁵⁵

Rok 1915 byl deštivý, na podzim přišel brzy sníh, a tak se nestihla dokončit sklizeň plodin. Ani počasí v roce 1917 zemědělcům nepřálo. Na jaře i v létě bylo sucho. V témže roce zásahem blesku shořel místní mlýn. Během války lidé hladověli, všude byl nedostatek potravin, šatstva a dalších věcí. Lidé byli nuceni stát několikahodinové fronty bez záruky, že na ně vyjde řada. Po skončení války byla situace obdobná. Počasí nebylo v roce 1918 příznivé a rolníci nechtěli vypěstované plodiny prodávat, jelikož nechtěli znovu pocítit nedostatek. Obyčejně tak docházelo k výměně potravin za další věci, jako šaty, uhlí, apod.⁵⁶

„Rok 1918 přinesl lidstvu konečně vykoupení ze strašlivých útrap a béd a českému národu mimo to svobodu a samostatnost, kterou ztratil před 300 lety na Bílé hoře.“⁵⁷ Tímto zápisem začíná psát kronikář ve školní kronice rok 1918. Dne 28. října byla vyhlášena samostatná Československá republika (ČSR).⁵⁸ Oslavy samostatnosti propukly v celé republice. Telegram, obsahující zprávu o vyhlášení Československého státu, přišel do Frýdku již v pondělí 28. října 1918, lidé v obci i v okolních vesnicích se tuto zprávu dozvěděli až o den později. V ten den se obci rozezněly kostelní zvony, mezi lidmi panovalo radostné

⁵³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 170 – 175.

⁵⁴ *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911*, s. 129 – 134.

⁵⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 176 – 180.

⁵⁶ *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911*, s. 129 – 146.

⁵⁷ *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911*, s. 142.

⁵⁸ JANČÍK, Drahomír. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 2, 1918-1945*. Praha: Fortuna, 1997, 63 s. ISBN 8071684090. S. 22.

vzrušení. Stejného dne se konal z Místku do Frýdku lampionový průvod. Dne 1. listopadu se konal tábor lidu, kterého se účastnily všechny obce z okresu Frýdek-Místek. Nejprve promluvili zástupci politických stran, poté se shromáždění přesunulo před budovu hejtmanství, kde strhli rakouského orla.⁵⁹ „*Obyvatelstvo Starého Města bralo na celé té oslavě nejhojnější účast.*“⁶⁰ Na památku této události byly v obci Staré Město zasazeny 3 lípy „Svobody“. Cena jídla, látek či dobytka však neklesla ani v roce 1919, ba naopak stoupala. Chladné a deštivé počasí růstu plodin také nepřálo. Později nechala vláda dovést z Ameriky mouku a tuk, díky čemuž se potravinové přídělky zvýšily. V každé obci se také zřídila tzv. americká kuchyně, ve které se připravovala polévka a kakao pro děti. V témže roce vyvstala také otázka Těšínska, konkrétně jeho nejasných hranic. Za války byla ujednána úmluva, že než se určí přesné hranice, budou platit historické hranice. Polsko úmluvu porušilo a jejich vojska obsadila Těšín, Karvinou a Bohumín. Československá vláda proti tomuto jednání vystoupila, a nakonec se o Těšínsko svedl boj, který skončil uzavřením dohody. Správu nad Těšínskem převzala Mezinárodní komise spojenecká.⁶¹ V dalším roce bylo počasí již příznivější, ale na ceny potravin to nemělo žádný vliv. V březnu 1921 bylo provedeno sčítání lidu, v obci bylo spočteno 2088 obyvatel.⁶² Téhož roku byla vyhlášena mobilizace, jelikož bývalý císař Karel Habsburk se chtěl zmocnit maďarského trůnu. Ze Starého Města narukovalo přibližně 50 mužů. Z války naštěstí sešlo, protože byl Karel Habsburk zajat. Jenomže kvůli hrozící válce se lidé zásobili potravinami, a ceny opět vzrostly.⁶³ A drahota neklesla ani v roce 1922. Naštěstí se, díky příznivým povětrnostním podmínkám, na polích urodilo více plodin než v předešlých letech. V obci však vyvstal další problém, a to v oblasti bydlení. Z důvodu vysokých nákladů se zde nový dům nestavěl od roku 1913. Kvůli nedostatku bytů žili v jednom bytě mnohdy dvě až tři rodiny. V roce 1923 proběhly volby do obecního zastupitelstva dle nového zákona o poměrném zastoupení. K volbám mohli přistoupit všichni občané starší 21 let. Ve Starém Městě se stal starostou Karel Maršálek.⁶⁴

Ve dnech 18. – 24. června 1924 podnikl prezident Masaryk návštěvu zdejšího kraje.

⁵⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s, 181 – 183.

⁶⁰ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911. S. 143 – 144.

⁶¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s, 184 – 190.

⁶² Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 152 – 157.

⁶³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s, 202 – 203.

⁶⁴ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 148 – 162.

Navštívil Opavu, Hlučín a Ostravu. Frýdkem-Místkem projížděl dne 25. června, odkud pokračoval směrem na Valašsko.⁶⁵ Město Frýdek-Místek a okolní obce mu na nádraží přichystaly velkolepé přivítání, kterého se zúčastnili také starší žáci a všichni učitelé ze Starého Města. Ostatní žáci a obyvatelé Starého Města stáli kolem trati a čekali na vlak. „Byl to nezapomenutelný okamžik, když o 4¹/₂ hod. odp. vlak vjel do nádraží a my spatřili toho, jenž nám vydobyl svobodu a samostatnost.“⁶⁶ Tento rok bylo v obci vystavěno 20 nových domů, což mírně zlepšilo problém s nedostatkem bytů. Také hrozilo spojení obce Starého Města s Frýdkem. Frýdečané velmi usilovali o spojení obou obcí, ale staroměstští občané byli proti. Obávali se vyšších poplatků. I když se Ministerstvo vnitřní věci přiklábělo nejprve k návrhu Frýdečanů, nakonec zůstaly obě obce samostatné. V roce 1925 zasáhl stát nezaměstnanost. Ve zdejších kraji se týkala zejména horníků a dělníků, pracujících v průmyslových továrnách. Tato neútešná situace se promítla i ve volbách, kdy mnoho nespokojených lidí, včetně staroměstských občanů, volilo Komunistickou stranu Československa. Co se týče počasí, začátek roku byl chladný a deštivý, v létě došlo k dvěma povodním, které naštěstí nezpůsobily téměř žádnou škodu. Podzimní počasí přálo místní úrodě, která byla hojná.⁶⁷

V roce 1926 vypukl v obci požár, při kterém shořela státní parní pila a v létě postihla zdejší kraj i velká povodeň, jež zničila značnou část úrody. O těchto dvou událostech se psalo také v místním tisku. Počasí bylo v první polovině roku velmi deštivé, podzim byl teplý, až v období Vánoc začalo mrznout. Ceny potravin a dalších potřeb mírně klesly, ale jejich cena byla stále 6x až 10x vyšší, než jak tomu bylo před válkou. V roce 1927 bylo počasí přívětivé. V říjnu se uskutečnily volby, ve kterých zvítězila Strana národně socialistická. Starostou zůstal Karel Maršálek. Tento rok byly zakoupeny tři nové, bronzové zvony do místního kostela sv. Josefa. Svěcení proběhlo v neděli 19. června za hojné účasti místního obyvatelstva.⁶⁸

Dne 28. října 1928 se po celé republice slavilo 10. výročí samostatnosti. V obci oslavy započaly již 27. října. Vyvěsily se vlajky, lidé vyvěšovali praporky a v oknech rozsvěcovali svíce. Zpívalo se, žáci ze zdejší školy sehráli loutkové divadlo s názvem Kovář. Večer se uskutečnil lampionový průvod. Další den se uskutečnil oslavný večírek v hostinci

⁶⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 213.*

⁶⁶ *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 164.*

⁶⁷ *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 165 – 169.*

⁶⁸ *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 170 – 180.*

U Kokešů.⁶⁹ V obci proběhly také oslavy 25. výročí spolku Matice osvěty lidové. V květnu vypukl v obci požár a shořela celá budova stodoly rolníka Vašíčka.⁷⁰ V prosinci roku 1928 začal platit zákon, který zrušil samostatnost Slezské země, která trvala 700 let, a bylo sloučeno s Moravou do Moravsko-slezské země. Ve stejném měsíci se v celé republice konaly volby do okresního a zemského zastupitelstva.⁷¹

1.3.3 Období v letech 1929 – 1938

V roce 1929 bylo počasí abnormální. Vyznačovalo se tuhými mrazy (až -41 °C) a velkým množstvím sněhu, kvůli kterému byla na mnoha místech přerušena silniční i železniční doprava. Uhynulo mnoho zvířat i stromů, zmrzly zásoby jídla ve sklepích i voda ve studnách a vodovodech. V červenci zasáhla tento kraj vichřice, která zničila mnoho stromů, mimo jiné i Lípu svobody, zasazenou v roce 1919. Léto bylo horké a počasí na podzim bylo přívětivé. V září se konaly obecní volby na místo starosty a členů obecní rady. Místní se rozhodli uskutečnit sbírku na vyhotovení Pamětní desky padlým v 1. světové válce. Také byl zahájen provoz elektrizace v obci. Místní tělovýchovná jednota Sokol si za vlastní režie postavila budovu Sokolovny, jejíž slavnostní otevření se konalo 4. října za velké účasti zdejšího i okolního obyvatelstva. V sokolovně byl zřízen i Biograf s názvem Elektra. O kulturní akce se postaraly místní sdružení Sokol, Jednota Československého orla, Sdružení křesťanského dělnictva, která sehrála pro místní několik divadelních představení nebo pořádala taneční zábavy.⁷²

V roce 1930 zasáhla republiku hospodářská krize, která trvala několik let. S hospodářskou krizí souvisela vysoká míra nezaměstnanosti. Ve Starém Městě bylo zaznamenáno 306 nezaměstnaných občanů. Tito lidé dostávali jednou za týden poukázky na potraviny v hodnotě 10 Kčs. V tomto roce také proběhlo sčítání lidu. V obci bylo zaznamenáno 2373 obyvatel. V obecní kronice jsou za nejvýznamnější události považovány 80. narozeniny prezidenta Masaryka a jeho návštěva Frýdku-Místku, v rámci jeho cesty po Těšínsku.⁷³

⁶⁹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 181–185.

⁷⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 242 – 243.

⁷¹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 186 – 188.

⁷² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 251 – 260.

⁷³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 261 – 268.

V roce 1934 se situace ohledně nezaměstnanosti již zlepšovala, ne však v moravskoslezském kraji. Stát se stále snažil pomáhat poukázkami, či mléčnými a chlebovými akcemi. Ve Starém Městě klesl počet nezaměstnaných na 250 lidí. O vánocích obec přispěla nezaměstnaným z obecní pokladny. Mimo to se v republice konaly volby do poslanecké sněmovny a senátu, do zemských i okresních zastupitelstev. V celorepublikových volbách i krajských vyhrála Komunistická strana Československá.⁷⁴ Na konci roku 1935 abdikoval prezident Masaryk. Své rozhodnutí oznámil v Lánech a jako důvod své rezignace uvedl své pokročilé stáří. O svém nástupci Edvardu Benešovi řekl: „*Znám ho, pracoval jsem s ním doma i v zahraničí*“.⁷⁵ Volba nového prezidenta proběhla 18. prosince, a druhým československým prezidentem se stal Edvard Beneš.⁷⁶

V roce 1936 byla započata stavba silnice z Frýdku, přes Staré Město do Bašky. Byla vyložena žulovými kostkami a před školou byla snížena, a tak byla nyní škola nad úrovní silnice. Tato stavba měla pro obec ještě jiný význam. Na stavbě se podíleli téměř všichni nezaměstnaní z obce a tak přispěla v boji proti stálé vysoké nezaměstnanosti.⁷⁷ V roce 1937 se vylil místní potok Baštica a zatopil domy v jeho okolí. Dne 14. září zasáhla republiku zpráva o úmrtí T. G. Masaryka. V místní škole se přednášelo o životě a díle Masaryka, v den pohřbu vlála na škole černá vlajka a škola byla zavřená. V Praze se pohřbu zúčastnili tři místní učitelé (Henková, Huták a Hutáková). Místní osvětová komise uspořádala tryznu⁷⁸ na počest zemřelého T. G. Masaryka v sokolovně.⁷⁹

Události z 2. poloviny roku 1938 ovlivnily život ve škole, v obci i v celé republice. Německo anektovalo Rakousko. Dne 23. září 1938 byla v Československu vyhlášena všeobecná mobilizace. Na školním dvoře ve Starém Městě mělo československé vojsko svůj tábor, a to až do 20. října. Dne 29. září však, kvůli Mnichovské dohodě, musela naše republika postoupit Německu území Sudet, k Německu bylo připojeno celé Opavsko a Příborsko. Poláci obsadili skoro celé území Těšínska až k frýdeckému okresu. Hranice s Německem se posunuly až k Rychalticím a Svinovu a polské hranice až k Vojkovicím a Morávce. Důsledky Mnichovské dohody byly znát také ve Frýdku i ve Starém Městě. Vládla zde nejistota, jestli dojde k obsazení i zde. Přes Staré Město proudilo mnoho

⁷⁴ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 208 – 215.

⁷⁵ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 222.

⁷⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 329 – 333.

⁷⁷ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 229 – 230.

⁷⁸ Pietní slavnost konaná na památku. Převzato z: Slovník cizích slov: tryzna – ABZ.cz: slovník cizích slov. [online]. Copyright © [cit. 29.04.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tryzna>.

⁷⁹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 233 – 234.

evakuovaných či prchajících lidí, kteří hledali ve Starém Městě pomoc a přístřeší. Dne 5. října rezignoval prezident Edvard Beneš a jeho pozici dočasně převzal předseda vlády generál Jan Syrový. Dne 30. listopadu byl zvolen novým prezidentem Dr. Emil Hácha. Hranice státu se stále měnily, Slovensko i Podkarpatská Rus se osamostatnily.⁸⁰ Čeští učitelé byli nuceni odejít z okupované oblasti, mnoho jich bylo propuštěno či předčasně posláno do penze.⁸¹

1.3.4 Období v letech 1939 – 1947

Politická situace v roce 1939 byla velice vážná a stále se zhoršovala. Ve Frýdku, i v okolních vesnicích se místní Němci zdravili říšským pozdravem a ve Frýdku visely na německém domě prapory s hákovými kříži. V oblasti Nového Jičína a Příboru se začalo shlukovat německé vojsko. Dne 14. března se od Místeckých kasáren začaly ozývat výstřely. Německé vojsko začalo s obsazováním tohoto kraje. Dne 16. března byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. Ve Frýdku byla zřízena úřadovna gestapa.⁸² Přes obec projíždělo stále více vojenských vozů, zdejší německé obyvatelstvo je s radostí vítalo. První máj byl slaven pouze Němci.⁸³ Vše prý proběhlo bez násilností a výuka ve škole probíhala, jako každý jiný den.⁸⁴

Dne 1. září 1939 se začaly šířit zprávy o vypuknutí války, které se brzy potvrdily. Ani počasí lidem nepřálo. V lednu Moravskoslezský kraj zasáhla velká zima a doprava byla zastavena.⁸⁵ Potraviny a další zboží rychle zdražovalo a začalo být nedostatkovým zbožím. Jedním z důvodů zdražování byli i němečtí vojáci, kteří rabovali a vykupovali místní obchody. Již měsíc po vypuknutí války začaly být rozdávány potravinové lístky na jídlo a mýdlo, později také na prádlo nebo šatstvo.⁸⁶

V dalších letech se stav zásobování stále zhoršoval a Němci zkupovali vše, co bylo možné. Gestapo pronásledovalo a zatýkalo také lidi ve Starém Městě. Mezi zatčené patřily například zdejší židovské rodiny, které se již nikdy nevrátily nebo místní starosta Jan Skácel, který na následky podmínek ve vězení umřel. V roce 1941 bylo zatčeno 30 místeckých profesorů z místního gymnázia, včetně Aloise Sychry a Ervína Moškoře ze Starého Města, pro urážlivé letáky, a 6 profesorů z obchodní školy ve Starém Městě. Ve Frýdku ani Místku se

⁸⁰ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 236 – 237.

⁸¹ SCHUBERT, Jozef, Jozef MÁTEJ, Josef CACH a Tomáš SROGOŇ. *Dejiny školstva a pedagogiky*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1981, 387 s. S. 281.

⁸² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 71 – 80.

⁸³ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 3 – 4.

⁸⁴ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 236 – 237.

⁸⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 3 – 4.

⁸⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 20 – 86.

kvůli gestapu nepořádaly žádné české kulturní akce. Ve staroměstské sokolovně se však několik akcí uskutečnilo, například akce *Večer spisovatelů*, *Hudební máj* nebo různá divadelní představení, pořádána Okresním osvětovým sborem či zdejší mládeží. Sokol zde upořádal několik besídek pro žáky i rodiče. V roce 1940 zasáhla kraj krutá zima a lidé neměli čím topit. Špatné počasí přetrvávalo i v dalším roce a obyvatelé Starého Města potrápily tuhé mrazy i jarní povodně. Lidé ve svých domovech, i přes výhrůžky trestu smrti, tajně poslouchali zahraniční rozhlas, proslovy Edvarda Beneše či Jana Masaryka. Rozhlas podával zprávy o skutečných událostech ve světě, posiloval a utěšoval místní obyvatelé. Když Německo napadlo Sovětský svaz, muselo být všude namalováno písmeno V (z latiny victoria=vítězství), jako důkaz, že Německo už má vítězství na dosah. A tak bylo V vyobrazeno na všech budovách, ve všech oknech i ve škole.⁸⁷

V roce 1942 se, proti vůli zdejšího českého obyvatelstva, sloučil Frýdek s Místkem. Názvy měst a obcí byly poněmčeny. Ze Starého Města se stal Altstadt, z Frýdku byl Friedeck, z Místku Friedberg.⁸⁸ Z nařízení ministerstva vnitra se v dalším roce k již sloučenému Frýdku a Místku přičlenilo Staré Město, Lískovec, Sviadnov a vznikl tak nový územní celek s názvem Frýdek.⁸⁹ Tento rok se opět nesl v duchu útlaku a germanizace, ale také tajného odboje českého obyvatelstva. Děti od 10 let musely být členy organizace *Kuratorium mládeže*⁹⁰. Schůzky probíhaly ve staroměstské sokolovně.⁹¹

V roce 1944 se začaly šířit zprávy o neúspěších nacistického vojska a jejich pomalého ústupu před Rudou armádou. V obecní kronice je tato situace popsána takto: „*Je zřejmé, že není daleko doba, kdy budou ustupovat před hrdinnou Rudou armádou.*“⁹² V tomto období se ještě prohloubila hospodářská krize a nedostatek potravin i jiného zboží. Dařilo se černému obchodu, šmelinaření, lidé hráli karty a vydělávali si prostitutí. Stále více lidí bylo posíláno

⁸⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 92 – 107.

⁸⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 109 – 110.

⁸⁹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 23.

⁹⁰ Protektorátní organizace totalitního typu, s povinným členstvím pro českou mládež od 10 do 18 let. Hlavním úkolem měla být mimoškolní výchova v duchu nacionálního socialismu. Převzato z: skolavprotektoratu.pamatnik-terezin.cz. *Domů* [online]. Copyright © [cit. 28.04.2020]. Dostupné z: <https://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php/component/Spaceglossary/kuratorium-pro-vychovu-mladeze>.

⁹¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 114 – 115.

⁹² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 119.

na nucené práce do Německa. V tomto roce také začaly nálety amerických a anglických letadel. Místní k tomu přistupovali lhostejně až do srpna, kdy byla bombardována Ostrava. Lidé si začali budovat protiletdecké kryty a schovávat své cennosti. Místní občané byli zapojeni do domácího odboje již od počátku války. Mezi tyto odbojáře patřil např. učitel Karel Huták, Antonín Lange nebo členové Sokola. V lednu roku 1945 se Rudá armáda přibližovala směrem z osvobozeného Polska. Němci se nechtěli vzdát. V dubnu si zřídili na staroměstských Hůrkách polní letiště, které však ruské letectvo našlo a odstřelovalo. Němci také začali zabavovat majetek a auta, pro zajištění svého úniku před Rudou armádou. Mnoho německých rodin uprchlo.⁹³ Datum 2. května 1945 se zde zapsalo do dějin jako den osvobození Moravskoslezského kraje. Německá armáda ustupovala od Ostravy, Těšína a Orlové a chtěla hájit Frýdek před Rudou armádou. Boj o Frýdek začal ráno 2. května v 6:45. Všude se ozývala střelba z tanků, frýdecké náměstí bylo vypáleno. Do bojů se také zapojilo civilní obyvatelstvo, boje probíhaly také po obou stranách řek Morávky i Ostravice.⁹⁴ Staroměstští obyvatelé bojovali u staroměstské lávky a zatlačili německé vojsko z části obce zvané Riviéra do parku. Dalšího dne nastala panika, neboť se přiblížily další pancéřové divize, které začaly odstřelovat město Frýdek (ve snaze probojovat si ústup). Díky Rudé armádě a místním partyzánům se podařilo německé vojsko zahnat do městského lesa. Odpor skončil až 5. května, kdy se podařilo osvobodit zdejší kraj. Tyto boje si však vyžádaly mnoho životů.⁹⁵ Dne 9. května byla ve městě upořádána velká oslava s lampionovým průvodem. Lidé provolávali slávu Edvardu Benešovi, československé i spojenecké armádě, i Stalinovi. Po ukončení války začala náprava škod, které válka přinesla. Nedostatek potravin a zboží byl však ještě větší než za války. Města Frýdek, Místek i okolní vesnice zůstaly nadále spojeny, nově byl odhlasován název pro tento územní celek z Frýdku na Frýdek-Místek.⁹⁶ V Místku se uskutečnila manifestace proti rozhodnutí prezidenta o znárodnění průmyslu, kterého se také zúčastnil staroměstský učitelský sbor.⁹⁷ Na podzim zavládlo příznivé počasí, úroda byla hojná a dobré počasí vydrželo i v dalším roce.⁹⁸

⁹³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 119 – 134.

⁹⁴ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

⁹⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 36 – 37.

⁹⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 144 – 154.

⁹⁷ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 44.

⁹⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 155 – 172.

V květnu roku 1946 se po celé republice konaly oslavy 1. máje a oslavy 1. výročí Dne osvobození. Ve Frýdku-Místku proběhly tyto oslavy s hojnou účastí a velikým nadšením. V červenci navštívil Frýdek-Místek prezident Edvard Beneš. Této události se zúčastnili také občané a žáci s učiteli ze Starého Města. Mimo to v obci započala oprava lávky přes řeku Ostravici a v říjnu byl obnoven a znovu odhalen pomník padlým občanům v 1. světové válce a pomník T. G. Masaryka před budovou školy (foto viz příloha 5).⁹⁹ K tomuto roku byl počet obyvatel, žijících ve Starém Městě, 2 022 lidí.¹⁰⁰ V roce 1947 zasáhla republiku i zdejší kraj tuhá zima, po které následovalo sucho. Mnohá místa zasáhly požáry, úroda byla velmi bídná a hrozil hlad. „*V nouzi poznáš přítele, a tím přítelem byl Sovětský svaz.(...) Šeptanda sice šířila různé nechutné a nepodložené polemiky o této pomoci, avšak chléb ze sovětského obilí chutnal i jim.*“¹⁰¹

1.3.5 Období v letech 1948 – 1967

Počasi nebylo příznivé ani v roce 1948. Veliké sucho naštěstí zažehnal květnové deště. Ve stejném měsíci se konaly jednotné volby do Národního shromáždění. V červnu abdikoval prezident Edvard Beneš, prý pro zdravotní problémy, a na jeho místo nastoupil Klement Gottwald. Benešovo rozhodnutí rezignovat na post prezidenta přijali místní lidé s jistým znepokojením. Dne 3. září 1948 Edvard Beneš zemřel. Pohřeb se konal 8. září. Vláda vyhlásila státní smutek a na mnoha místech se uskutečnily smuteční tryzny. V den pohřbu se konala smuteční tryzna také v Místku, za účasti celého města i okolních vesnic. V říjnu byl ve městě založen Svaz bojovníků za svobodu čítající přes 900 členů. V celé zemi docházelo ke slučování všech sportovních spolků do Sokola. Staroměstský sportovní klub byl přejmenován na Sokol Staré Město. Zemědělská komise musela, kvůli plnění pětiletky, kontrolovat osevní plán. Také dohlížela na plnění dodávek obilí, vajec a dalších potravin. Největší problém nastal při dodávce mléka, kterého bylo málo. K nedostatkovému zboží patřily i textilie, které bylo možné dostat pouze na poukázku. Na Vánoce připravila obec pro místní obyvatelé vánoční balíčky s cukrem, máslem, pečivem, ovocem nebo rumem za 400 a 600 Kčs. Nejvíce šly na odbyt balíčky, obsahující rum.¹⁰²

⁹⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 155 – 187.

¹⁰⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 158 – 167.

¹⁰¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 192.

¹⁰² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 189 – 229.

Začátkem dalšího roku zasáhla na zdejší kraj vichřice, která strhávala střechy, sloupy či přetrhala elektrické dráty. V okolní krajině vyvracela stromy a způsobila veliké polomy.¹⁰³ V létě kraj zasáhla povodeň. Staroměstské řeky zaplavily zdejší pole, cesty, obydlenou část Riviéru i oblast u staroměstského hřbitova.¹⁰⁴ V republice i v obci docházelo k likvidaci soukromého sektoru. Byly zrušeny obchody, které byly považovány jako přebytečné, nebo obchody, jejichž majitelé se nechtěli přizpůsobit. Jenom v tomto roce zaniklo ve Starém Městě asi 15 obchodů. V březnu roku 1950 bylo, dle nové vyhlášky, město Frýdek-Místek přejmenováno na Místek. Poté vyšlo ještě jedno rozhodnutí vlády, a to povinnost pro všechny osoby od 15 let vlastnit občanský průkaz. V polovině tohoto roku klesly ceny některých potravin, mezi nimi bylo například máslo nebo uzené maso. Členové staroměstské KSČ se v obci chystali založit Jednotné zemědělské družstvo (JZD), protože „*velkou brzdou blahobytu pracujícího rolníka je roztržitost zemědělské výroby (...) a nevidaného povznesení vesnice bychom mohli dosáhnout na podkladě združstevnělé zemědělské velkovýroby.*“¹⁰⁵ Založeno bylo ještě tento rok na podzim. Dne 29. října byla v obci uspořádána slavnost odhalení obnoveného pomníku padlých občanů za 1. světové války a umučených za 2. světové války a pomníku T. G. Masaryka.¹⁰⁶

V roce 1951 docházelo ke zvyšování mezd. Na chleba a mouku byly zavedeny lístky, jako důvod bylo uvedeno velké plýtvání těmito surovinami. Později se na lístky kupovalo také maso, sádlo nebo vejce. Toto zboží však často chybělo, lidé mnohdy stáli dlouhé fronty a někdy nic nekoupili.¹⁰⁷ I přes deštivý podzim se staroměstským zemědělcům dařilo. Místní JZD se díky dobrým výsledkům ve žních umístilo v okrese na 4. místě.¹⁰⁸ V dalším roce bylo trochu tepleji, v období podzimních sklizní však opět přšelo.¹⁰⁹ V červenci vyšlo 1. číslo staroměstských novin, nazvané „*Staroměstské oko*“. V obecní kronice je tento název vysvětlen takto: „*Proč právě staroměstské oko? Protože posláním těchto novin bude dívat se*

¹⁰³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 229.

¹⁰⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 79 – 89.

¹⁰⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 265.

¹⁰⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 229 – 301.

¹⁰⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 298 – 320.

¹⁰⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 320 – 332.

¹⁰⁹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 107 – 118.

bedlivě po celé naší obci, pomáhat dobrým a odkrývat zlo.“¹¹⁰ S „odkrýváním zla“ (donášením) měli pomáhat zdejší obyvatelé.¹¹¹

V roce 1953 zemřel Stalin. Průběh jeho pohřbu byl přenášen rozhlasem, a na místeckém náměstí se uskutečnila smuteční tryzna. O několik dní později zemřel prezident Klement Gottwald a smuteční tryzna se na místeckém náměstí opakovala.¹¹² Na začátku léta proběhla měnová reforma a výměna peněz. Ve staroměstské kronice se píše, že proběhla poklidně.¹¹³ Souběžně s touto reformou byly zrušeny přidělové lístky (kromě lístků na uhlí a dřevo) a byl zaveden volný prodej (ceny potravin viz příloha 6). Zima byla tuhá a dlouhá. Sněžilo i v květnu a napadlý sníh polámal větve ovocných stromů. V tomto roce obec zasáhly dva požáry. Shořel jeden obytný dům a bývalá cihelna. Dále byla započata oprava jezu pod hřbitovem.¹¹⁴

Rok 1954 není v obecní kronice zapsán. Zmínky o některých událostech jsou obsaženy ve školní kronice. Dne 16. května 1954 se v ČSR i v obci uskutečnily „nejdemokratičtější“ volby do Národního výboru (NV). Na žádost obyvatel Starého Města, se obec ještě před volbami osamostatnila, současně však ztratila územní část zvanou Riviéra. V tomto roce se změnil název sportovního spolku Sokol Staré Město na Tělovýchovnou jednotu Tatran.¹¹⁵

V roce 1955 se začala psát nová obecní kronika. V tomto roce skončilo období 1. pětiletky a také se uskutečnila 1. celostátní spartakiáda. Města Místek bylo opět přejmenováno na Frýdek-Místek. Z obce se této akce zúčastnilo 33 žáků z 8. tříd a dalších 12 sportovců z TJ Tatrana. Zdejší dobrovolný hasičský sbor musel zasahovat u dvou požárů, naštěstí se nikomu nic nestalo. V obecní kronice je také uveden soupis památných staveb ve Starém Městě dle výnosu Památkového úřadu v Brně. Mezi tyto stavby patřila kaple sv. Trojice, hřbitov s kamenným křížem, socha sv. Jana Nepomuckého, dřevěný dům s dřevěnou plastikou panny Marie a bývalé fojtství. Oprava jezu u hřbitova byla dokončena. V tomto roce sevřelo kraj studené počasí, a úrody nebylo mnoho. V dalším roce docházelo,

¹¹⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 344.*

¹¹¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 344 – 355.*

¹¹² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 367 – 369.*

¹¹³ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 116 – 118.

¹¹⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 370 – 398.*

¹¹⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 130 – 332.

díky vzrůstající průmyslové výrobě a prosperujícímu zemědělství, ke snižování cen zboží. Oproti minulému roku vládlo příznivé počasí, čemuž odpovídala i hojná úroda. Po povodni, která zasáhla tento kraj, bylo nutné opravit poškozený jez pod hřbitovem. Další věc, kterou musela obec vyřešit, byla závadná voda. Asi 70 % zdejších studní obsahovalo amoniak. Začalo se tedy jednat o výstavbě a následného připojení k frýdeckým vodovodům, avšak připojení proběhlo pouze v železniční kolonii. V sokolovně se uskutečnila okresní tělocvičná akademie. TJ Tartan Staré Město předvedl 4 čísla. S akcí však nebyl nikdo spokojen. Jak důvod byla uvedena malá účast i slabé výsledky cvičenců.¹¹⁶

V dalším roce obešla celou republiku zpráva o úmrtí prezidenta Antonína Zápotockého. Smuteční shromáždění se také uskutečnilo ve staroměstské sokolovně. Novým prezidentem byl zvolen Antonín Novotný. V tomto roce se konaly volby do NV. Dle usnesení Rady Krajského národního výboru (KNV) byly upraveny hranice Starého Města, podrobné informace jsou obsaženy v obecní kronice. V okresní soutěži „O vzornou kulturní obec“ získala obec Staré Město 2. místo a jako odměnu obdržela 1000 Kčs. V srpnu opět udeřila vichřice. V obecní kronice je popisována takto: „*Rázem se setmělo, od západu se přihnala vichřice s bouří, jejíž rachot, hromobití a blesky splývaly s praskotem lámaných větví, padajících vyvrácených stromů, plotů, létajících cárů lepenkových střech (...) s proudy řinoucích se vod, řinčícího skla v jeden nepřetržitý děsivý hukot.*“¹¹⁷ Vichřice napáchala mnoho škod. Celá obec byla bez elektrického proudu, bylo poškozeno 129 domů, v lesích způsobila obrovské polomy a, mimo jiné, v Místku vyvrátila 300leté topoly a 100leté lípy a duby.¹¹⁸

V únoru 1958 se konaly oslavy 10. výročí vítězného února. KSČ a Místní národní výbor (MNV) uspořádali oslavu ve staroměstské sokolovně. V listopadu obcí proběhla štafeta míru, která nesla pozdrav k výročí Velké říjnové revoluce. Počasí bylo v tomto roce velmi chladné a nedařilo se úrodě. Kvůli červnovým povodním, které poškodily mosty v okolních vesnicích, vedla přes Staré Město trasa cyklistického závodu Znojmo – Cheb o „Velikou cenu ČSR“. Závodníci tudy projeli dne 28. července. Povodeň potrápila i zdejší obyvatelstvo. Řeka Morávka zatopila sklepy a řeka Ostravice strhla lávku, která vedla k Riviéře.

¹¹⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 1–59.*

¹¹⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 92.*

¹¹⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 60–93.*

Jediní spokojení s povodní byli pracovníci JZD, protože voda jim nanesla písek, který pak použili na stavbu kravína. Pracovníky JZD však trápila mandelinka bramborová, jež se vyskytla na brambořištích. Při hledacích akcích pomáhali občané i žáci místní školy a sbírali tyto brouky i jejich vajíčka.¹¹⁹

V roce 1959 zemřel, ve věku 81 let, František Vašíček, jenž působil na staroměstské škole jako řídící učitel a byl jedním ze zakladatelů Sokola. Ve Starém Městě proběhla kontrola vody okresním hygienikem, který ji shledal jako velmi znečištěnou. Opět tedy vyvstala otázka stavby vodovodů a jejich připojení k Riviéře. Avšak stavba nezačala. Dne 6. listopadu byla dokončena socializace Starého Města. To znamenalo, že každý zemědělec, s více jak 2 ha půdy, byl již součástí JZD. Počasí zemědělcům vůbec nepřálo a úrody bylo málo. K tomu se na polích objevila divoká prasata, která napáchala škodu v brambořištích i v kukuřici.¹²⁰ Rok 1960 je v obecní kronice popisován jako velmi úspěšný, protože v soutěži národních výborů se Staré Město umístilo na 5. místě v okrese. V červnu se po celé republice konaly volby do Národního shromáždění a národních výborů. Dle nového zákona o územním členění byl snížen počet okresů a pozměněny jejich hranice. K okresu Frýdek-Místek spadalo 6 měst a 92 obcí. Opět docházelo k snižování cen potravin, elektřiny a k zvyšování důchodu. Mnoho věcí však stále patřilo k nedostatkovému zboží. I přes opětovně podanou žádost o prodloužení vodovodu do obce, nebyla ani tento rok stavba zahájena a mezi lidmi se stále více objevovala infekční žloutenka. Mimo to byla na staroměstském hřišti zahájena výstavba sportovního střediska. Téměř celý rok byl chladný a kraj potrápily vydatné deště, jejichž důsledkem byly dvě povodně. Té druhé povodni lidé říkali „stoletá“, protože povodeň s podobným rozsahem byla zaznamenána v letech 1880 a 1904. Po těchto povodních začala obec jednat o výstavbě protipovodňových hrází. V dalším roce se z našeho státu stala Československá socialistická republika (ČSSR). V celé republice proběhlo celostátní sčítání lidu a domů. Již na začátku roku byl velký nedostatek masa či másla. Hlavní příčina byla spatřována ve špatném počasí z minulých let. A ani v tomto roce tomu nebylo jinak. Suché období se střídalo s dešti, přesto se na polích urodilo více než minulý rok. V únoru byla provedena kolaudace vodní nádrže Baška, která měla místním pomáhat v obdobích sucha, při hrozících povodních nebo sloužit pro rekreaci lidí. Ve Starém Městě byla, z nařízení MNV, v noci z dne 30. 4. na 1. 5. odstraněna bysta Tomáše

¹¹⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 94 – 119.*

¹²⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 120 – 150.*

G. Masaryka z pomníku u školy.¹²¹

V roce 1962 konečně došlo ke stavbě a připojení staroměstského vodovodu k Frýdku-Místku a územní část zvaná Zbytky byla připojena k Bašce. Na počátku roku začaly na železnicích jezdit poschodňové vlaky. V létě obcí opět projeli cyklisté, tentokrát v rámci mezinárodního závodu československo-polské družby. Ve Starém Městě, v rámci TJ Tatran, již několik let fungovalo několik oddílů, a to turistický, horolezecký, oddíl kopané a stolního tenisu. Zejména horolezecký oddíl byl velmi úspěšný a měl mezi sebou i státní reprezentanty. Aktivní byl také sbor dobrovolných hasičů. Počasí se velmi nelišilo od minulých let, čemuž odpovídala i malá úroda.¹²² V dalším roce došlo ke zdražení některého zboží, hlavně soli, kávy nebo papíru. Z důvodu nedokončené stavby polytechnických dílen ve škole, rada Okresního národního výboru (ONV) zamítla stavbu sportovního hřiště. Dále obec musela řešit obtíže spojené s přehradou Baška. Kvalita stavby byla špatná, voda prosakovala na pozemky v okruhu 1 km, půda se měnila v bažinu a na polích voda vyplavovala zaseté plodiny. Vedení obce proto zaslalo stížnost Výborní zemědělské správě, aby situaci prošetřila a provedla nápravu. Počasí bylo naštěstí k zemědělcům příznivější než v minulých letech. I když v zimních měsících obyvatelé, ale hlavně železničáře, potrápilo velké množství sněhu. V dalším roce se opět konaly volby do Národního shromáždění a Národních výborů. Mimo to se v listopadu konaly volby prezidenta ČSSR. Zvolen byl Antonín Novotný, který byl však zároveň jediným kandidátem. Všechny obecní spolky byly aktivní, pořádaly různé výlety i akce a zúčastnily se několika soutěží.¹²³

V roce 1965 si republika připomínala 20 let od osvobození a konce 2. světové války. Oslavy začaly již 7. května oslavou ve škole, další den se zástupci KSČ i MNV sešli s občany v sokolovně a někteří občané obdrželi státní vyznamenání či čestná uznání. Oslavy pokračovaly 9. května. Začaly pietou u pomníku padlých, poté občané, učitelé i žáci z místní školy šli průvodem k hřbitovu, kde si vyslechli proslov a položili věnce k hrobům padlých občanů. V obecní kronice se kronikář zamýšlí, co vše se událo a jakými změnami prošlo Staré Město od dob první republiky. Dotýká se samotné obce, školy, kulturního či sportovního vyžití. Také popisuje život zdejších usedlíků. Mimo to se obec zúčastnila soutěže

¹²¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 151 – 219.

¹²² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 222 – 253.

¹²³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 256 – 327.

o „Nejlepší kroniku v okrese“. Z celkem 69 přihlášených obecních kronik, získala staroměstská kronika 2. místo a cenu 450 Kčs. V polovině roku započala stavba nového železničního mostu přes řeku Morávku, který měl nahradit již stoletý železniční most. Celou republiku, včetně zdejšího kraje postihl nedostatek některých potravin, hlavně brambor, opět kvůli špatnému počasí.¹²⁴ V roce 1966 opět zasáhly kraj povodně. Poškodily cesty, mosty, úrodu na polích a vyžádaly si 3 životy. Celková škoda v okrese čítala 50 milionu Kčs. Dále docházelo k zdražování, zejména masa. Kulturní život byl bohatý na plesy, besedy a oslavy významných událostí. V roce 1967 se kronikářem, po Karlu Hutákovi, stal Jan Záskolný. V tomto roce započala stavba sila, spolu s výrobnou krmných směsí. Sportovní oddíly TJ Tatran se nadále scházely a celkem měly 260 členů. Dle posledního sčítání lidu měla obec 1 905 obyvatel.¹²⁵

1.3.6 Období v letech 1968 – 1977

První polovina roku 1968 byla bohatá na události. V obci se pokračovalo na stavbě vodovodu, výstavbě sportovního hřiště, kde byly postaveny nové šatny, dále byly opraveny některé cesty a hasičská zbrojnice. Bylo uspořádáno mnoho různých akcí, mezi které patřily večírky, plesy, besedy, soutěže či zájezdy. V obci obnovila svou činnost Československá strana lidová. Zástupci této strany se účastnili schůzí Národní fronty a v srpnu pro místní obyvatelé uspořádali zájezd na Velehrad. Dařilo se také úrodě, zejména ovoci. Zlomovým okamžikem se stala noc z 21. na 22. srpna, kdy hranice našeho státu překročila vojska 5 států Varšavské smlouvy. Brzo ráno projížděla obrněná vozidla cestou z Dobré k Frýdku, a vojáci SSSR obsadili zdejší kraj. Doprava na cestách i železnicích byla ochromena. V pravé poledne proběhla, za zvuku sirén, klaksonů a zvonů, dvouminutová stávka. Lidé z Frýdku i okolí vyšli do ulic a začali nosit trikoloru či květiny, které ve Frýdku rozdávala mládež. Zejména pak mladí promlouvali k vojákům, a stále se ptali „Proč?“. Na staroměstskou nástěnku někdo vyvěsil plakát s nápisem „Socialismus, suverenita, svoboda“. Po vstupu varšavských vojsk byla v obci přerušena kulturně-osvětová činnost. Také volby do národního výboru byly odloženy. Jediné akce, které se uskutečnily, byl odvedenecký večírek, krmášová zábava a oslavy 50. let od vzniku naší republiky. Při této příležitosti byly v obci vysazeny 4 lípy svobody (u MNV, na hřišti, na pile a v JZD).

¹²⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 332 – 384.

¹²⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 1 – 51.

Další den pak byla před školou za veliké účasti slavnostně znovuodhalena bysta Tomáše G. Masaryka za zpěvu písně Ach synku, synku. V tomto období lidé začali ve velkém skupovat potraviny i jiné zboží, a dělali si zásoby. Ani počasí nebylo příliš příznivé, často přšelo a mrazy udeřily již v říjnu.¹²⁶

V roce 1969 věnovala stavební komise MNV finance, zejména na opravu cest nebo na dokončení vodovodu na ulici Skotňa. V obci bylo uspořádáno několik kulturně-politických akcí, mezi které patřily oslavy MDŽ, požárnický ples, přátelský večírek na pile, soutěže učňů, koncert Lašského smíšeného pěveckého sboru z Bašky nebo Krmášová zábava na Fojství. V rámci TJ Tatran dobře fungoval oddíl kopané, volejbalu, turistický i horolezecký oddíl. V zimě postihla celou republiku chřipková epidemie. Další rok bylo finanční hospodaření MNV opět hodnoceno kladně. Více než polovina rozpočtu byla určena zdejší škole. V rámci akce „Z“¹²⁷ byla postavena nová hospodářská budova nebo sociální zařízení na hřišti. Opravy se také dočkala fasáda zdejšího kostela. V obci se uskutečnilo několik významných politických akcí. V restauraci na Fojství si v dubnu místní obyvatelé připomněli 100. výročí narození Lenina. Dne 8. května se konalo slavnostní zasedání v sokolovně, na počest 25. výročí osvobození ČSSR. Dále se konaly oslavy 1. máje nebo štafeta míru, kterou přivítali žáci, učitelé i zdejší občané u pomníku padlých. Těchto a dalších akcí se prý zúčastnilo mnoho lidí z řad občanů. V srpnu vypukl požár v JZD, který pomáhali hasit místní hasiči, hasiči z okolních vesnic i občané Starého Města. Tento požár se podařilo uhasit až za 6 dní a v JZD napáchal veliké škody. V tomto roce také proběhlo sčítání lidu. Ve Starém Městě žilo 1522 obyvatel.¹²⁸

V roce 1971 byly uspořádány celostátní volby do zastupitelstev, čemuž předcházely předvolební agitační dny, kde všichni přítomní slibovali své závazky na pomoc MNV či JZD. Staroměstská pila oslavila 100. výročí od svého založení. Mimo to se v obci uskutečnilo několik večírků, přednášek nebo besed. V obci také vystoupilo pěvecké sdružení Smetana z Místku. Další rok byl v obci založen Svaz socialistické mládeže. Mládež, která byla součástí

¹²⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 55 – 74.*

¹²⁷ Takzvaná akce Zvelebování měst a obcí. Lidé pracovali ve své obci či městě zadarmo, avšak ne vždy dobrovolně. Převzato z: ŘEZNIČKOVÁ, Aneta. Díky akci Z. Když za socialismu selhala samospráva, nastoupili dobrovolníci. *IDNES.cz: Zpravodajství* [online]. 17. srpna 2019 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/30-let-svobody-akce-z-vystavba.A190817_080119_ekonomika_mato.

¹²⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 75 – 105.*

tohoto svazu, se aktivně zapojovala do chodu obce, pomáhala při sklizni nebo při výstavbě nových šaten na hřišti. V obci také aktivně fungoval československý svaz rybářů, svaz včelařů, dobrovolní hasiči i sportovní oddíly v rámci TJ Tatran. V tomto roce byla dokončena stavba silnice, jež stála 47 milionu Kčs. Počasí bylo nestálé, slunečné počasí se střídalo s deštivým, což nakonec vyústilo v povodeň, která zatopila sklepy. Kronikář Jan Záškolný také věnoval část místa v kronice staroměstské lidové pověsti, která začíná takto: „*Za starých starých časův rozkládalo se město velké tam, kde včile St. Město leží, právě, kde vtéká řeka Morávka do Ostravice.*“¹²⁹ (celá staroměstská pověst viz příloha 7). V roce 1973 si dobře vedla Školská, kulturní a sociální komise. Oslavy všech výročí proběhly dle plánu, stejně tak plesy nebo taneční zábavy. Také byl zorganizován zájezd do lázní Karlova studánka a na Praděd. Tradičních okresních dožínků, jež proběhly na staroměstském výletišti (Vašíčkově louce), se zúčastnilo asi 15 000 lidí. Na stejném místě byly v tomto roce uspořádány 1. závody chrtů. V tomto roce vládlo převážně chladné počasí, v dubnu se krajem prohnala vichřice, v obci naštěstí nenapáchala žádné škody.¹³⁰

V dalším roce se, v rámci akce „Z“, dočkala velkých oprav zdejší sokolovna. Byl opraven hlavní sál, chodby a vestibul a položena nová krytina nad jevištěm a bylo provedeno několik dalších úprav. Oddíly kopané, volejbalu, horolezců i turistiky se stále scházely, trénovaly a zúčastňovaly se různých soutěží, výletů i pomocných prací, a to nejen v obci. V tomto roce odešel z pozice kronikáře Jan Záškolný, a v této funkci ho nahradil Alois Satinský. V roce 1975 bylo Staré Město opět připojeno k Frýdku-Místku. Zároveň to byl rok ve znamení posledního roku 5. pětiletky, 30. výročí od osvobození nebo 130. výročí od založení zdejší školy. V rámci tohoto výročí si dali členové místního výboru závazek k opravení cesty v části obce Zbytky a u restaurace Rozcestí, dále k rozšíření vodovodu nebo k úpravě okolí před hřbitovem či před školou. Mimo to se v obci opět konaly závody chrtů nebo překážkový dostih o cenu „Radegasta“. V dalším roce se konaly volby do zastupitelských orgánů. Také proběhly již 4. okresní dožínky s připraveným programem. Návštěvníci mohli například shlédnout vystoupení souboru Táboráček nebo hudební skupiny Plavci, zúčastnit se sportovního programu TJ Baník Ostrava nebo sledovat seskoky svazarmovských výsadkářů. Rok 1977 se nesl v duchu 60. výročí velké říjnové revoluce. Na počest tohoto výročí nechala

¹²⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 128.*

¹³⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 106 – 141.*

obec upravit sportovní areál, hřiště na školním pozemku nebo upravit okolí ve středu obce. Tímto rokem také končí zápis v poslední obecní kronice. Ke zjištění následujícího vývoje obce nebyly nalezeny žádné přímé zdroje a nepřímé zdroje jsou pro účely této práce nedostatečné.¹³¹

1.4 Významné osobnosti spojené s obcí

František Vašíček

Nejvýznamnějším učitelem v období začátku 20. století byl bezesporu František Vašíček, původem z Vratimova. Narodil se v roce 1876 a v roce 1911 se stal nadučitelem na tehdy dvoutrídni staroměstské škole. „*Byl jsem do obce přijat vlídně, ačkoliv některým – zejména zámožnějším občanům, kteří byli německého smýšlení – nebyl jsem po chuti, protože viděli ve mně rozhodného Čecha. Obávali se, že jim v jejich „dajčfrajndlišské“ politice budu překážeti. A měli pravdu*“.¹³² Zasadil se o to, aby místní děti navštěvovaly českou školu, obcházel rodiny, které přesvědčoval o důležitosti posílat své děti do české školy. Hlavně díky němu se zvýšila návštěvnost staroměstské školy. Jako člen (později její předseda) Matice osvěty lidové byl u založení mateřské školy. Za 1. světové války, v roce 1917, sice musel ze školy na nějaký čas odejít, ale vrátil se v roce 1921. Působil také jako kronikář od roku 1925 až do roku 1937. Na škole zůstal až do roku 1936, kdy odešel do penze.¹³³

Máňa Skotnicová, zvaná Ostravická (rozena Moškořová)

Narodila se v roce 1883. V roce 1909 stála u založení Matice (Slezské) osvěty lidové ve Starém Městě a díky jejímu finančnímu přispění byla v roce 1910 postavena mateřská škola. Také byla spisovatelkou a členkou ochotnického divadelního sdružení. Spolupracovala s Maticí osvěty lidovou z Frýdku, která zašitovala různé akce, mimo jiné vánoční nadílky nebo školní radovánky. Později se podílela na založení „*Besídky*“, která vznikla dle vzoru vzdělávacího sdružení „*Slezské Vesny*“ jako její frýdecký odbor. Máňa Skotnicová se stala jeho předsedkyní. Tento spolek se zaměřoval na mravní, společenskou či zdravotní výchovu členek. Také pořádal různé kurzy nebo dětská divadelní představení. Mezi spisovatelská díla Máři Skotnicové patří například Povídky a Obrázky zpod

¹³¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápis pro léta: 1966 - 1977. S. 144 – 152.*

¹³² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 5.*

¹³³ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 113 – 117.

Lysé hory.¹³⁴

Jan Skotnica

Narodil se v roce 1876 v Raškovicích a oženil se s Márou Moškořovou ze Starého Města, kde si vystavěli dům. Jan Skotnica patřil k slezským výtvarníkům, také byl sochařem i řezbářem. „*Je jeden z nemnohých českých výtvarných umělců slezských, kteří (...) tvoří předvoj obnovujícího se českého výtvarného života ve Slezsku.*“¹³⁵ Jeho práce našla uplatnění v kostele ve Skalici u Frýdku (dvě dřevěné sochy), nebo na místeckém gymnáziu (socha Pedagogika a Historie). K jeho nejznámějším dílům patří reliéfy Madon nebo sousoší Obětování Izáka.¹³⁶

Jan Štěpán Záškolný

Narodil se v obci Dolní Domaslavice v roce 1915. V dospělosti se, po zatopení jeho domu Žermanickou přehradou, přestěhoval i se svou rodinou do Starého Města. Zajímala ho výtvarná a grafická tvorba, hlavně linoryty. Tvořil díla se staroměstskými motivy, plakáty k besedám, přednáškám nebo pro Československou stranu lidovou. V malířské oblasti vynikly jeho krajinomalby z Beskyd či Tater. Jeho kresby zdobí také obecní kroniku, kterou psal v letech 1967 – 1974.¹³⁷

Karel Huták

Narodil se roku 1898 v Bartošovicích a od roku 1917 působil na staroměstské škole jako učitel. Pracoval ještě na jiných školách, ale v roce 1922 se definitivně vrátil do Starého Města. V roce 1941 se stal řídícím učitelem, ve stejném roce jej však zatkl gestapo a byl umístěn do koncentračního tábora, ve kterém naštěstí přežil. Po válce se vrátil a v roce 1949 se stal ředitelem národní školy, kterým byl až do srpna 1953. Byl aktivním členem místního spolku Sokol, Matice osvěty lidové nebo Okresní péče o mládež a předsedou místní osvětové komise. Miloval turismus a čtení filozofických děl. Od roku 1954 působil jako kronikář obce.¹³⁸

¹³⁴ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 90.

¹³⁵ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 90.

¹³⁶ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 88 – 90.

¹³⁷ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 110 – 102.

¹³⁸ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl.

2 Vývoj školství v obci Staré Město na pozadí českých dějin

Tato kapitola se zaměřuje na historii školství ve Starém Městě. Vývoj školství ve Starém Městě lze rozdělit do několika období. První období začíná založením školy a končí v roce 1910, kdy se začala psát první školní kronika. Druhé období lze vymezit od roku 1911, kdy na školu nastoupil František Vašíček až do roku 1927, kdy vrcholily přípravy ke stavbě nové školní budovy. Třetí období začíná rokem 1928, kdy byla ve Starém Městě vystavěna nová školní budova a končí v roce 1939 začátkem 2. světové války. Následující období popisuje události 2. světové války a následující události až do roku 1948, kdy se moci ujímá komunistická strana. Období komunismu je rozděleno do dvou období. První období popisuje události v letech 1948 – 1968, druhé období popisuje období v letech 1968 – 1989. Na začátku každého období jsou stručně popsány historické události a obecná situace ve školství.

2.1 Období 19. století až do roku 1910

Toto období je charakteristické rychlým vzrůstem průmyslu, vědy i umění. České země byly součástí Rakousko-Uherské říše a školství se v českých zemích pomalu rozvíjelo, stále však pod dohledem Rakousko-Uherské říše. První zmínky o staroměstské škole pochází z roku 1845.

2.1.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích

V 19. a 20. století nastaly změny v mnoha oblastech. Toto období je charakteristické růstem průmyslového odvětví, rozvojem kapitalistické velkovýroby v oblasti železářského či textilního průmyslu, technickými vynálezy, pokroky ve vědě, umění, kultury i ve školství. České země, jež byly součástí Rakouské říše, tvořily v průmyslové výrobě přibližně dvě třetiny rakouské produkce. Kromě průmyslu se u nás dařilo i jiným odvětvím, například chemickému či potravinářskému průmyslu. Na konci 19. století se rozvíjela výroba spalovacích motorů a elektrické energie. Stavěly se nové železniční tratě, silnice, mosty, regulace řek, města se rozšiřovala a rostla. Zemědělství však stále hrálo důležitou roli. V každém regionu se rozvíjelo jiné odvětví průmyslů. Zatímco v Polabí se velmi dařilo zemědělství, na Ostravsku se rozvíjelo strojírenství či těžba uhlí. Počet obyvatel českých zemí v tomto období rapidně rostl. Zatímco v roce 1860 bylo v českých zemích okolo 7 milionů obyvatel, v roce 1880 počet obyvatel vzrostl na 10 milionů. Mnoho z nich však u nás nenašlo

pracovní uplatnění.¹³⁹ 60. léta 19. století přinesla mnoho změn. Korunování rakouského císaře na uherského krále a Rakousko – Uherské vyrovnání (rozdělení říše na dvě části: Předlitavsko a Zalitavsko) vedlo ke zhoršení postavení Českých zemí. Proti rozdělení říše (dualismu) se postavilo mnoho českých obyvatel. Hlavním problémem v Předlitavsku byla národnostní otázka, zejména česko-německý konflikt.¹⁴⁰ V roce 1873 nastala velká hospodářská krize, která začala po krachu na vídeňské burze a vedla ke krachu mnoha společností a velké nezaměstnanosti.¹⁴¹ I když došlo k rozvoji vědy, techniky, hospodářství, kultury či k rozmachu české literatury a umění, neřešily se problémy v oblasti demokratizace, občanských svobod, ani národnostní či sociální otázky.¹⁴²

Na počátku 19. století proběhly snahy o demokratizaci vzdělávání a výchovy.¹⁴³ V roce 1848 proběhly v českých zemích snahy o reformy českého školství, Mezi reformátory patřil František August Brauner, jenž předložil požadavek na kvalitní vzdělávání učitelů nebo Pavel Josef Šafařík, který požadoval, aby se do třetí třídy obecné školy vyučovalo v mateřském jazyce žáků. V roce 1855 byla podepsána dohoda, která rozhodla, že veškeré rakouské školství bude pod dohledem církve.¹⁴⁴ Celé Těšínsko bylo rozděleno do 8 školních obvodů, které podléhaly církevní správě až do roku 1970, kdy byla ustanovena okresní školní rada a církve již školy nespravovala.¹⁴⁵ V 60. letech 19. století došlo k oslabení pozice církve a byl schválen říšský zákon (Hasnerův zákon), který upravoval vzájemnou pozici církve a škol a došlo k zesvětštění a zestátnění školství. Řízení a dohled nad školstvím přešlo na stát, církve konala dohled pouze nad vyučováním náboženství. Změny nastaly v zavedení obecných a měšťanských škol, učitelské ústavy, které sloužily k jejich vzdělávání či určení povinné osmileté školní docházky. Učitelům začal být dáván pravidelný plat.¹⁴⁶ V roce 1870 byl k říšskému zákonu vydán školní řád, jenž upravoval povinnosti učitele, předpisy k návštěvnosti školy, školní kázeň, zkoušky a vysvědčení a další. O dva roky později byly vydány učební osnovy pro měšťanské a některé obecné školy.¹⁴⁷ V roce 1900 bylo asi 93 %

¹³⁹ POKORNÝ, Jiří. *Dějepis: nová doba. Díl 1, V době páry a elektřiny: od pokusu o české vyrovnání k získání samostatnosti*. 3. vyd., 2. vyd. v Práci. Praha: Práce, 1997, 86 s. ISBN 8020803998. S. 7 – 9.

¹⁴⁰ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s., s. 41 – 42.

¹⁴¹ HLAVÁČKA, Milan. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 1, 1870-1918*. Praha: Fortuna, 1997, 62 s. ISBN 8071683981. S. 40 – 41.

¹⁴² VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s., s. 55.

¹⁴³ *Dějiny školství a pedagogiky*. ISBN s. 87.

¹⁴⁴ MÁTEJ, Jozef, Vladimír ŠTVERÁK, Vladimír JŮVA a Miroslav SOMR. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, 359 s. S. 163 – 166.

¹⁴⁵ NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 15.

¹⁴⁶ MÁTEJ, Jozef, Vladimír ŠTVERÁK, Vladimír JŮVA a Miroslav SOMR. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, 359 s. S. 163 – 166.

¹⁴⁷ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s., s. 41 – 46.

Čechů gramotných, díky růstu počtu škol. Češi byli již vyspělým národem s vlastní kulturou, politikou ale ještě nebyli státním národem.¹⁴⁸

Na přelomu století však dochází ke stagnaci českého školství po stránce organizační i obsahové. Bylo nutné provést změny ve školském systému a také se začala řešit otázka vzdělávání pedagogů a budování učitelských ústavů. Dalším problémem byla přeplněnost škol a od roku 1910 přestala být poskytována finanční podpora na stavby nových škol.¹⁴⁹

2.1.2 Život ve škole

Do roku 1845 se ve Starém Městě nenacházela budova školy, a proto místní obyvatelé posílali své děti do farní školy ve Frýdku. Od konce 15. století až do roku 1792 se ve Frýdecké škole vyučovalo pouze v jedné třídě, od roku 1792 ve dvou třídách. V roce 1845 přistavěli k farní škole jednopatrovou budovu s dvěma třídami a učilo se tak ve čtyřech třídách. Za 7 let se z ní stala škola hlavní, která byla do té doby pouze v Těšíně.¹⁵⁰ O frýdecké škole se zmiňovala také místní periodika. V článku *Jak se kdysi učivalo I.* je zmíněno, že se děti mimo psaní, čtení a gramatiky učili církevnímu zpěvu, modlení v latinském jazyce a výkladu církevních věrouk. Dále je v článku zmíněno, že chlapci z bohatších rodin z Frýdku, Lískovce i Starého Města se učili sedmero svobodných umění.¹⁵¹ Tito chlapci se vzdělávali v sedmi oblastech: gramatice, dialektice, rétorice, hudbě, astronomii, geometrii a aritmetice.¹⁵²

Ve Starém Městě byla škola založena později v porovnání s okolními vesnicemi. Díky podpoře frýdeckého faráře Jana Koziara vznikla v obci v roce 1845 jednotřídní expositura¹⁵³, tzv. exkurendo – škola. Vyučování probíhalo v najatých domech, nejprve v domě s číslem 18, pak v domě s číslem 42. Školu navštěvovalo 60 dětí a vyučoval je exkurendista Anton Cygánek.¹⁵⁴ V revolučním roce 1848 vydalo Ministerstvo školství nařízení, které umožňovalo vyučovat v mateřském jazyce, o dva roky později se situace opět otočila ve prospěch němčiny. Jan Koziar, farář a školní inspektor, podal vládě návrh, aby se

¹⁴⁸ PROKŠ, Petr. *České země a moderní dějiny Evropy: studie k dějinám 19. a 20. století*. Praha: Historický ústav, 2010, 358 s. Práce Historického ústavu AV ČR. Řada C, Miscellanea, sv. 23. ISBN 978-80-7286-165-1. S. 36.

¹⁴⁹ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s., s. 55 – 57.

¹⁵⁰ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s. s. 111.

¹⁵¹ POLÁŠEK, Jaromír. *Jak se kdysi učivalo I.* Region Frýdecko-Místecko, roč. 1, č. 13. 31. srpna 1995, s. 14.

¹⁵² Slovník odborných pojmů – GEMAART. *GEMAART – RESTORATION / CONSTRUCTION / CONSERVATION* [online]. Copyright © 2019 [cit.07.05.2020]. Dostupné z: <https://www.gemaart.cz/slovník-odbornych-pojmu/>

¹⁵³ Pobočka školy ve Frýdku. Převzato z: Slovník cizích slov: expositura, expositura – ABZ.cz: slovník cizích slov. [online]. Copyright © [cit. 02.05.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/expositura-expositura>.

¹⁵⁴ NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 15.

němčina zavedla i do vesnických škol, a vláda ráda vyhověla. A tak se až do roku 1871 učilo německo-česky, či německo-polsky. Poté byl zaváděn přísný utrakvismus, který udělal z mateřského jazyka pouze pomocný jazyk.

V roce 1862 nechala obec postavit jednotřídní školní zděnou budovu s č. p. 8. Zde se vyučovalo až do roku 1881. V roce 1877 obec odkoupila od místního rolníka Josefa Kyselky statek s přiléhajícími pozemky, sestávající se z obytného stavení, stodoly a přiléhajících pozemků za 13 000 zl. V roce 1879 – 1881 se z obytného stavení stala dvoutřídní škola (č. p. 9), ve které se nacházel také byt pro řídícího učitele (foto viz příloha 8). Z původní školní budovy 8 se stal obecní hostinec.¹⁵⁵ Od roku 1869 se ve škole vyučovaly tyto předměty: náboženství, čtení, psaní, jazyk vyučovací, jazyk německý, počty, nauka o tvarech měřických, přírodopis, přírodopyt, zeměpis, dějepis, kreslení, zpěv a tělocvik. V roce 1903 přibyl ještě jeden předmět, a to vyučování ručním pracím ženským.¹⁵⁶

Škola v obci byla dvoutřídní až do roku 1912, avšak dle počtu dětí, kterých bylo v obci něco přes 200, mohla být klidně i čtyř či pětitřídní.¹⁵⁷ V Obecní kronice je v tabulce znázorněna návštěvnost žactva, kolik celkem bylo školou povinných dětí v obci, kolik jich navštěvovalo místní školu a kolik chodilo do školy ve Frýdku. (viz příloha 9)

Ve školním roce 1893/1894 navštěvovalo zdejší českou školu 137 žáků a podobná návštěvnost trvala až do školního roku 1900/1901. Poté začal počet dětí, navštěvujících staroměstskou školu, postupně klesat a v roce 1910/1911 kronika zaznamenává pouze 89 žáků. Naopak německá škola ve Frýdku čítala v roce 1893/1894 pouhých 64 žáků, ale jejich počet rostl, v roce 1910/1911 navštěvovalo německou školu již 154 žáků. Příčina prý byla ve smýšlení místního obyvatelstva, které bylo z velké části německé. Českou školu i český jazyk považovali za méněcenný. Další věcí byl nátlak z řad zaměstnavatelů rodin, aby své děti do německých škol posílali. Některé rodiny zase viděly v německém vzdělání lepší budoucnost pro své děti, a tak nechaly své děti v české škole jeden či dva roky, a poté je poslaly do školy německé.¹⁵⁸ Také místní učitelé smýšleli německy a domlouvali rodičům, aby děti poslali rovnou do německých škol.¹⁵⁹

Prvním učitelem, který působil na škole ve Starém Městě, je v obecní kronice zmíněn

¹⁵⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 150.*

¹⁵⁶ *Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, str. 39.*

¹⁵⁷ *NOVÁK, Karel. Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot., s. 15.*

¹⁵⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 152.*

¹⁵⁹ *KOTÁSEK, Jiří. Kapitoly z dějin Starého Města. Frýdek-Místek: Matice slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 113.*

Jan Koždoň, který pocházel z okolí Jablunkova a vyučoval na jednotřídní škole od roku 1858 do roku 1866. Dalšími učiteli, kteří vyučovali na jednotřídní škole, byl Jan Kotzich z Bruzovic, který na škole působil v letech 1867 – 1871 a Jan Piesňa ze Starého Města, který byl do roku 1880 správcem jednotřídní školy, a od roku 1881 až do roku 1887 nadučitelem na již dvojtřídní škole. Dalšími učiteli na dvojtřídní škole byli Jan Mazoch, jež zde působil v letech 1887 – 1890, Karel Kunčický, který zde učil v letech 1890 – 1895, Valentin Moškoř ze Starého Města, který zde učil jen v 2. pololetí školního roku 1894/95, jeho bratr Jan Moškoř, jenž zde působil v letech 1895 – 1899 a Vilém Pollak z Místku, který zde učil od roku 1899 až do roku 1912. Dalšími učiteli byli Josef Bolek, který zde učil pouze v roce 1910 a Ferdinand Vojkovský, který zde působil v roce 1910 jako pomocný učitel. František Mucha, učitel původem z Bašky, se po smrti Jana Piesni stal nadučitelem, a tuto funkci zastával až do roku 1910, kdy umírá.¹⁶⁰

V roce 1910 byla Maticí osvěty lidové založena mateřská škola, která byla zároveň její zřizovatelkou a majitelkou. Mateřská škola byla založena z několika důvodů. Jedním z nich bylo, aby byly děti připravovány pro vyučování na české obecné škole (obrana proti poněmčování), nebo aby bylo postaráno o děti rodičů, kteří pracovali v továrnách ve Frýdku. Úplně první pěstounkou se stala Marie Šlapetová a opatrovnící Anna Bombáčová. Učitelský sbor později doplnila Eliška Chudobová a Marta Weismanová. Učilo se od 9:00 do 15:45, s polední přestávkou. Každý rok v období Vánoc pěstounky s dětmi nacvičily divadelní představení, které bylo ukončeno vánoční nadílkou, a na konci školního roku s dětmi podnikly školní výlet.¹⁶¹

2.1.3 Shrnutí

Období 19. století je charakteristické mohutným rozvojem v oblasti průmyslu, techniky i školství. Problémy v oblasti národnostních a občanských svobod se však neřešily. V polovině tohoto století proběhly pokusy o reformu českého školství. V roce 1845 je založena škola ve Starém Městě jako jednotřídní expositura. Vyučování probíhalo v najatých domech až do roku 1863, kdy nechala obec postavit jednotřídní školní budovu, která fungovala jako škola až do roku 1881.

V 60. letech 19. století byl schválen říšský zákon, díky němuž došlo k zesvětštění škol, a učitelům přiřkl pravidelný plat. V 70. letech 19. století byl k tomuto zákonu vydán školní

¹⁶⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 159 – 160.

¹⁶¹ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il. S. 118.

řád a později ještě učební osnovy pro měšťanské a obecné školy. V roce 1877 zakoupila zdejší obec selský statek s okolními pozemky. V roce 1881 se již dvoutřídní škola přestěhovala do budovy, která původně sloužila jako obytné stavení. Od roku 1893 návštěvnost dětí klesala a děti odcházely do německých škol ve Frýdku. Důvodem tohoto jednání byl tlak na české rodiny ze strany zaměstnavatelů, některých učitelů či ve smýšlení většiny obyvatelstva, které vidělo v německém vzdělání větší perspektivu pro své děti. Prvním učitelem byl Jan Koždoň, kterého doplnil Jan Kotzich a Jan Piesňa, jenž se stal nadučitelem. Po jeho smrti se funkce nadučitele ujímá František Mucha.

Na přelomu století dochází k přeplněnosti škol. Také se začíná uvažovat, jak zreformovat zastaralý školský systém.

2.2 Období 1911 – 1926

Na počátku tohoto období se řízení školy ve Starém Městě ujal nadučitel František Vašíček. V období 1. světové války bylo potlačováno češství a školy byly pod tlakem a tajným dohledem státu. Po skončení války a vyhlášení Československé republiky se vláda začala zabývat otázkou školství, docházelo k budování nových školních budov a ústavů.

2.2.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích

Události z roku 1905, zejména pak ruská revoluce a rusko-japonská válka, přinesly konec období klidu. Mezi světovými mocnostmi vládly rozpory, v oblasti hospodářské, politické nebo v otázce nového rozdělení světa. Konflikty se neustále vyostřovaly a vyvrcholily po atentátu na rakouského následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este v Sarajevu, po kterém vyhlásilo Rakousko-Uhersko Srbsku válku. Do války se postupně přidaly ostatní státy, a tak se původní konflikt změnil v 1. světovou válku.¹⁶² Válka probíhala na několika frontách, zejména ve východní a západní Evropě, kterou pustošila. Přinesla veliké ztráty na životech, lidé trpěli hladem, nedostatkem potravin i nemocemi.¹⁶³

Válka zasáhla také české školství. Některé školní budovy obsadila armáda. Mnozí učitelé museli narukovat, mnohdy pak učili lidé bez učitelského vzdělání. Ve školách se vyučovalo na směny (vyučování ob týden, nebo 3 dny dopoledne a poté 3 dny odpoledne). Dále se snižoval počet tříd, některé předměty se přestaly vyučovat, tělesná výchova připomínala vojenskou přípravu. Učitelé se museli spolu s žáky podílet na dobročinných akcích, pro armádu sbírat peníze, knihy, kovy, ostružinové či jahodníkové listí, plést

¹⁶² CHARVÁT, Jaroslav, Zdeněk JINDRA, Vladimír NÁLEVKA, Jan HAVRÁNEK, Vratislav ČAPEK a Aleš SKŘIVAN. *Dějiny novověku*. III. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, 885 s., s. 661 – 675.

¹⁶³ HLAVÁČKA, Milan. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 1, 1870-1918*. Praha: Fortuna, 1997, 62 s. ISBN 8071683981. S. 53 – 61.

nátepničky nebo ponožky. Také se zvyšoval tlak proti češství, učitelé byli pod neustálým dohledem státu, výchova ve školách měla probíhat k vlastenectví k rakouskému státu, docházelo k revizi a konfiskaci mnoha českých děl.¹⁶⁴

Oficiální konec 1. světové války nastal 11. listopadu 1918, kdy Německo podepsalo dohodu o příměří.¹⁶⁵ Po válce zasáhla Evropu hospodářská krize a nedostatek panoval téměř ve všem. Problémy nastaly v hospodářství, ve výrobě, ve vysoké nezaměstnanosti. Situace se začala zlepšovat až po roce 1920.¹⁶⁶ Rakousko-Uhersko se rozpadlo a vzniklo šest nových států (Rakousko, Maďarsko, Rumunsko, Československo, Jugoslávie a Polsko). Československá republika byla vyhlášena dne 28. října v čele s prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem. Jako v celé Evropě, tak i v Československu panoval nedostatek všeho zboží, dalším problémem byla také rozdílná úroveň částí Československa. Období po válce však také přineslo rozvoj kultury i školství.¹⁶⁷ V listopadu 1918 vzniklo Ministerstvo školství a národní osvěty, vláda se snažila řešit otázky jako zvýšení svého vlivu na řízení školství a omezení vlivu církve, dále zvýšení počtu škol po celé republice a zajištění kvalitního pedagogického studia pro budoucí učitele.¹⁶⁸ Začaly se budovat nové školské ústavy, rok po válce byla založena česká univerzita v Brně. O rozvoj se zajímaly také města a vesnice, stavěly se nové školní budovy, zlepšovalo se materiální zabezpečení ve školách, což vedlo k většímu počtu žáků na středních i vysokých školách.¹⁶⁹ V roce 1919 vyšel zákon o platové paritě¹⁷⁰ učitelů se státními zaměstnanci.

V roce 1922 byl vydán tzv. *Malý školský zákon*,¹⁷¹ díky němuž zůstal ve své podstatě platný školský systém z dob Rakouska-Uherska z roku 1869. Díky tomuto zákonu však nastaly změny na úrovni obecné a měšťanské školy, kde se povinně začala vyučovat občanská nauka a výchova, ruční práce, tělocvik pro dívky a nauka o domácím hospodářství.¹⁷²

¹⁶⁴ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s. S. 69 – 71.

¹⁶⁵ HLAVAČKA, Milan. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 1, 1870-1918*. Praha: Fortuna, 1997, 62 s. ISBN 8071683981. S. 53 – 61.

¹⁶⁶ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Dějepis: nová doba. Díl 2, Československo a svět, 1918-1938*. Praha: Práce, 1996, 87 s. ISBN 8020803831. S. 7 – 13.

¹⁶⁷ JANČÍK, Drahomír. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 2, 1918-1945*. Praha: Fortuna, 1997, 63 s. ISBN 8071684090. S. 4 – 37.

¹⁶⁸ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s. S. 71 – 72.

¹⁶⁹ JANČÍK, Drahomír. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 2, 1918-1945*. Praha: Fortuna, 1997, 63 s. ISBN 8071684090. S. 4 – 37.

¹⁷⁰ Platová rovnost. Převzato z: Slovník cizích slov: parita – ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ. [online]. Copyright © [cit. 29.04.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/parita>

¹⁷¹ KOVÁŘÍČEK, Václav. *Materiály k dějinám pedagogiky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1983, 149 s., S. 89 – 92.

¹⁷² MÁTEJ, Jozef, Vladimír ŠTVERÁK, Vladimír JŮVA a Miroslav SOMR. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, 359 s. S. 209 – 221.

2.2.2 Život ve škole

Ve školním roce 1911/1912 se ujal řízení staroměstské školy nadučitel František Vašíček, který chtěl, aby děti navštěvovaly českou školu. Proto každý rok, ještě před zápisem do 1. třídy, obešel všechny rodiny v obci, což je popsáno ve školní kronice takto: „*Obešel každý rok před zápisem celou obec – dům od domu – a všude vysvětloval, že české dítě může jen v české škole zdárně prospívat. Takovými a ještě jinými argumenty zachráněno mnoho dítěte před poněmčením.*“¹⁷³ Díky nadučiteli Vašíčkovi bylo na školní rok 1911/1912 zapsáno již 122 žáků (návštěvnost dětí viz příloha 10). K propagaci českého školství pomáhalo i pořádání dětských radovánek a besídek. Také v dalších letech počet žactva stále stoupal.¹⁷⁴ Františka Vašíčka, coby učitelský sbor, doplňovali Vilém Pollak a Štěpánka Březinová.¹⁷⁵ Na začátku tohoto školního roku byly nakoupeny nové školní pomůcky a knihy. Finance poskytla obec i místní ochotnický spolek. Ve stejném roce byla upravena doba vyučování. Původně dopolední vyučování začínalo v 9 hodin a končilo ve 12 hodin. Odpolední vyučování bylo od 1 do 3 hodin. Děti však musely nosit oběd svým rodičům do továren na 12 hodinu. Proto se školní rada dohodla, že dopolední vyučování bude začínat už o půl deváté a končit bude o půl dvanácté. Dne 27. ledna 1912 byla na staroměstské škole provedena inspekce školním inspektorem a o tři dny později byla vůbec poprvé provedená inspekce zemským inspektorem Bedřichem Vrzalem. Zemský inspektor hodnotil školu v dopise kladně, zejména pečlivost a zapálení pro práci nadučitele i učitelského sboru. Další inspekce byla provedena o dva roky později okresním inspektorem panem Hoffmannem, v jehož hodnocení zazněla chvála na místní školu.¹⁷⁶

V dalším školním roce bylo do školy zapsáno již 147 dětí. Jelikož počet žáků stále stoupal, bylo nutné vytvořit pobočku. Zatím pro ni však nebylo místo, a tak musely být dvě třídy vyučovány polodenně.¹⁷⁷ V tomto roce opustila školu Štěpánka Březinová, a nastoupili noví učitelé, Jan Tengler a Rudolf Tyleček. V roce 1913 nechala obec zbourat stodolu, jež stála na školním pozemku, a na její místo nechala postavit druhou školní budovu s číslem popisným 202. Byly v ní dvě učebny, v jedné byla umístěna pobočka, druhá se využívala jako tělocvična. Přestavba stodoly stála 19 000 korun.¹⁷⁸ Samotná obec věnovala 14 000 korun.

¹⁷³ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 153.

¹⁷⁴ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 114.

¹⁷⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 160 – 161.

¹⁷⁶ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 118 – 120.

¹⁷⁷ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 88.

¹⁷⁸ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 113.

Obec nechala zároveň vybudovat nové záchody, oddělené dle pohlaví, kolem oken byly udělány nové rámy a na školním dvoře byla postavena budova, ve které se nacházely chlévy, kůlna a prádelna. Původní dřevěný plot byl nahrazen železným, který prý dodával škole lepší vzhled.¹⁷⁹ Vyučovat se zde začalo začátkem školního roku 1913/1914. V tomto roce školu navštěvovalo již 192 žáků.¹⁸⁰

Školní rok 1914/1915 začal normálně jako v předešlých letech. Do školy bylo přihlášeno 198 žáků. V roce 1915 se škola rozšířila na trojtřídní. Toto období však nebylo pro české školství jednoduché. Válka ovlivnila jak fungování obce, tak i samotné školství. Škola začala mít problémy finanční i personální. Někteří učitelé museli odejít do války na frontu, a z důvodu nízkého počtu učitelů se muselo ve dvou třídách vyučovat polodenně. Jedním z povolovaných na vojnu byl učitel Jan Tengler.¹⁸¹ Také řídicí učitel František Vašíček byl v roce 1917 odvolán. Na návrh okresní školní rady byl vojenskými úřady zproštěn vojenské služby.¹⁸² Neodešel tedy na frontu, nýbrž na okresní hospodářský úřad ve Frýdku. A zůstal zde až do 31. ledna 1921. K učitelskému sboru se na nějaký čas přidal Karel Huták, který sice ke konci války také narukoval, ale po převratu se vrátil zpět.¹⁸³ Žáci a učitelé, kteří ve škole zůstali, byli z nařízení školního úřadu nuceni pomáhat při tzv. akcích válečné péče. Konaly se různé sbírky, např. sbírka válečných kovů, žáci sbírali a sušili ostružinové listí na čaj pro vojáky, dívky zase vyráběly různé kusy oblečení, pletly ponožky, aj. Ve výsledku se odeslalo 5 kg ostružinového listí, 65 páru ponožek a 1130 párů vložek do bot.¹⁸⁴ V období 1. světové války navštěvovalo školu průměrně 191 dětí.¹⁸⁵ V roce 1916 přišlo nařízení ze školních úřadů, aby učitelé u dětí upevňovali láskyplný vztah k vládnoucímu Habsburskému rodu. Čeští učitelé si museli dávat pozor na vše, co dělali a říkali, jelikož byli neustále pod tajnou policejní kontrolou. Z čítanek bylo odstraněno vše, co mělo nějakou souvislost s českými dějinami. Byly zakázané české vlastenecké písně či české knihy. Zákaz se týkal i tužek nebo rozvrhů hodin, které na sobě měli slovanskou trikoloru. „*Nenávist proti všemu*

¹⁷⁹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 126 – 127.

¹⁸⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 153.

¹⁸¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), inv. číslo 4, s. 155.

¹⁸² KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 114.

¹⁸³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 155 – 161.

¹⁸⁴ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 114.

¹⁸⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 153.

českému zabíhala až do směšnosti.“¹⁸⁶

Po státním převratu v roce 1918 nastaly ve školství změny. Učitelé už nebyli pod tajnou kontrolou vlády a nemuseli se nadále přetvařovat. Ve školním roce 1918/1919 bylo do školy zapsáno 196 žáků.¹⁸⁷ Škola se rozšířila na čtyřtřídní. Z důvodu nedostatečné kapacity však musela být zrušena tělocvična.¹⁸⁸ Velký počet žáků, kteří za války chodili do německé školy ve Frýdku, se od 2. pololetí vrátili do českých škol. Do Starého Města přestoupilo 12 žáků a v dalším školním roce je v obecní kronice již zmíněn počet 209 žáků. České rodiny už neměly zájem posílat své děti do německých škol ve Frýdku, a tak počet dětí, navštěvující staroměstskou školu, rostl. Z toho důvodu byla ve školním roce 1921/1922 vytvořena další pobočka. Také se vrátili někteří učitelé jako František Vašíček, Karel Huták a Jan Tengler a přistoupili také noví. Mezi ně patřili Marie Škutová, Leona Vašíčková, Antonie Reineltová a Antonín Huták. Jako každý rok byla na škole provedena inspekce, opět s pochvalnou zprávou. V dalším školním roce byla, dle údajů z kroniky, návštěvnost žáků na místní škole nejvyšší, škola navštěvovalo 245 žáků.¹⁸⁹ Školní rok 1923/1924 nepřinesl žádnou velkou změnu. Na škole se stále vyučovalo v 5 třídách (při 4. třídě existovala pobočka). Z toho důvodu školní rada podala návrh na přístavbu, který byl schválen. Na zahájení stavby si však škola musela počkat až do roku 1928.¹⁹⁰ Ve školním roce 1924/1925 bylo zastaveno vyučování v mateřské škole, jelikož Matice osvěty lidové již dál nechtěla učitelku finančně podporovat.¹⁹¹ Škola tak přestěhovala 1. třídu do budovy mateřské školy. Učitelský sbor se v tomto školním roce mírně obměnil a skládal z Boženy Henkové, Františka Vašíčka, Tomáše Malíka, Karla Hutáka a Dominika Drobíše (viz příloha 11). Školní zahrada, která doposud sloužila jako pole, byla předělána na ovocný sad. Na počátku školního roku 1925/1926 dochází k rozšíření školy na pětitřídní. Pobočka, jež fungovala u 4. třídy, se trvale změnila na postupnou třídu. Čtyři třídy byly umístěny v budově školy a jedna třída se nacházela v budově mateřské školy. I tento rok proběhla na škole inspekce, pod režii okresního inspektora pana Hrozka, který ve své zprávě mluví o „*svědomitém řízení školy a o velmi dobrých výsledcích*

¹⁸⁶ KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il., s. 114.

¹⁸⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 153 – 157.

¹⁸⁸ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 5.

¹⁸⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 158 – 161.

¹⁹⁰ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 154 – 161.

¹⁹¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 209.

vyučovacích.“¹⁹² Pro zdejší žáky (v tomto roce měla škola 196 žáků) byla zavedena pravidelná lékařská prohlídka.¹⁹³

2.2.3 Školní akce a oslavy

V roce 1911, na konci školního roku, uspořádal pan Hrabec dětské radovánky u řeky Morávky. Obsahem radovánek bylo zpívání, sportovní hry, deklamace a prostná cvičení, které předvedli žáci z druhé třídy. V zimě, na svátek sv. Štěpána, se v hostinci pana Moškoře konalo divadelní představení, které si pro veřejnost připravili žáci druhé třídy a zahráli zde Vánoční hru. Z výdělků a ze sbírky, která proběhla před Vánocemi, byly nakoupeny školní potřeby, pro 65 dětí bylo koupeno oblečení a boty. Mimo to každý žák dostal jednu vánočku, pár ořechů a vánoční cukroví.¹⁹⁴

V roce 1912 byla v druhé třídě uspořádána besídka pro rodiče. Zúčastnilo se asi 60 osob, všem se líbila a někteří účastníci navrhovali, aby se podobné akce konaly častěji. V červnu téhož roku se uskutečnil výšlap na místní horu Ondřejník, kterého se zúčastnilo 65 žáků a 10 staroměstských občanů. V červnu se opět konaly dětské radovánky, v čele s panem Hrabcem, tentokrát i za přítomnosti mateřské školy. Na programu byly opět deklamace, zpěv i hry. Na svátek sv. Štěpána zahráli žáci druhé třídy, společně s místním ochotnickým divadelním spolkem, divadelní představení s názvem Čarovná noc.¹⁹⁵

V roce 1913 byla uspořádána další besídka s rodiči, na které promluvil i řídící učitel „*O důležitosti návštěvy školní.*“ Na konci června se konaly již tradičně dětské radovánky. V červenci se konal výšlap na Gruň, kterého se zúčastnilo 60 žáků a 15 místních občanů. Na konci července, se na škole konala výstava žákovských prací. Na Vánoce se konala nadílka, při níž žáci dostali školní potřeby, například tužky, sešity, pera, apod. Někteří žáci dostali také látku na oblečení a valašské papuče. Na sv. Štěpána se konalo představení žáků s názvem Mladí pastýři betlémské. V červenci, roce 1914 se hráli žáci divadelní představení Popelka. Při vánoční nadílce někteří žáci obdrželi oblečení, 6 žáků dostalo nové boty. V roce 1916 se hráli žáci místní školy dvě divadelní hry: Honza v zakletém zámku a Perníková chaloupka. V dalším roce byla uspořádána vánoční nadílka, díky válce však v mnohem menších rozměrech, než bylo zvykem v předešlých letech. V roce 1919 i v pozdějších letech byla opět uspořádána, nyní již bohatší, vánoční nadílka pro žáky. Dne 28. října 1921 si

¹⁹² Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 162 – 169.

¹⁹³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 153 – 210.

¹⁹⁴ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 118 – 119.

¹⁹⁵ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 121 – 122.

nejstarší žáci připravili divadelní představení Tajemný dub, obsahující tanec i zpěv. Během dalšího roku škola uspořádala dvě besídky pro rodiče, několik přednášek pro dospělé nebo zařídila šest loutkových představení pro žáky.¹⁹⁶

V průběhu roku 1923 byla na škole uspořádána výstava prací žáků, jejich výkresů, písemných prací nebo ručních výrobků. V březnu předvedli žáci divadelní představení s názvem Jiříkovy housle. Mimo to proběhla tři loutková představení a v říjnu se konal Dětský den, kde nechyběly recitace, zpěv, přednášky i veřejná sbírka. Na Vánoce opět proběhla vánoční nadílka, při níž dostalo 58 žáků látky na nové oblečení. Další rok opět uspořádal pan Hrabec dětské radovánky, kde děti předvedli pěvecké i taneční vystoupení. Z výtěžku akce byly zakoupeny knihy a pomůcky do tělocviku a pro potřeby výuky ručních prací. Také opět proběhla vánoční besídka. V květnu 1925 si žáci připravili pro veřejnost divadelní představení Honza v zakletém zámku, kterou sehráli rovnou dvakrát. V měsících červnu a červenci se konala zemská školní výstava v Hrušově, na kterou také místní žáci poslali své výkresy, slohové práce i ruční výrobky. Na návrh komunistické strany v obecním zastupitelstvu, který byl k velkému překvapení přijat, se tento rok ani další léta nekonala vánoční besídka.¹⁹⁷

2.2.4 Shrnutí

V tomto období vládly mezi světovými velmocemi hospodářské i politické rozepře. K tomu se přidala finanční krize a velká nezaměstnanost, která trápila i zdejší kraj. V roce 1911 se na staroměstské škole stal nadučitelem Josef Vašíček, který se zasloužil o vzrůstající počet žáků v místní škole, tím, že obcházel místní rodiny a vysvětloval jim důležitost vzdělávání na české škole. Dalšími učiteli, kteří zde působili, byli například Štěpánka Březinová, Rudolf Tyleček a Jan Tengler. Jelikož počet dětí rostl, bylo nutné postavit novou školní budovu. Byla postavena na místo stodoly, jež stála na školním pozemku, a nacházely se v ní dvě učebny.

Konflikty mezi státy vyvrcholily roku 1914, kdy začala 1. světová válka. Ta zasáhla celý svět, oblast školství, i obyvatele ve Starém Městě. Některé školní budovy zabrala armáda. Všichni byli pod neustálým státním dohledem, včetně učitelů. Někteří učitelé museli narukovat a škola měla finanční i personální problémy. Také se musela zapojovat do sbírek a akcí válečné péče. V roce 1915 se škola rozšířila na trojtřídní a o čtyři roky později na čtyřtřídní. Také se upravila doba vyučování od půl deváté do půl dvanácté a nakoupily se

¹⁹⁶ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 127 – 159.

¹⁹⁷ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 161 – 169.

nové učebnice a školní pomůcky.

Po skončení války zasáhla svět nezaměstnanost a hospodářská krize, která trápila i zdejší kraj. Dne 28. října byla vyhlášena samostatná Československá republika, v čele s prezidentem Tomášem G. Masarykem. Po celé republice probíhaly oslavy. Zdejší škola se rozšířila na čtyřtřídní. Několik dětí se vrátilo z německé školy zpět do staroměstské školy. Jelikož počet žáků stále rostl, vznikla v roce 1921 pobočka při čtvrté třídě. Z důvodu rostoucího počtu žáků byl podán návrh na přístavbu ke škole, jenž byl schválen. Počet žáků, zapsaných na zdejší školu, neustále rostl. Největší počet žáků byl ve školním roce 1922/1923, kdy školu navštěvovalo 245 žáků. V roce 1924 byl zastaven provoz mateřské školy. O rok později se z místní školy stává již pětiletá škola. V tomto období škola obstála i v hodnocení školní inspekce.

Škola, ve spolupráci s místními obyvateli, pořádala i různé akce. Za zmínku stojí vánoční divadelní představení žáků druhé třídy, besídka pro rodiče, výšlap na horu Ondřejník, vánoční nadílka či Dětské radovánky, které pořádal pan Hrabec ve spolupráci se školou, jejichž obsahem byly deklamace, zpěv či sportovní hry. Některé akce se v dalších letech opakovaly a staly se tradicí.

2.3 Období 1926 – 1939

Meziválečné období se vyznačovalo hospodářskou krizí, nezaměstnaností a postupným nástupem Německa k moci. Zároveň také nejednotností ve školství, pokusy o reformy zastaralého školství a vytvoření nové školské soustavy. Toto období se stalo pro staroměstskou školu velice významným, jelikož začala výstavba nové školní budovy.

2.3.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích

Druhá polovina 20. let 20. století byla obdobím míru a rozvoje ve světě i v Československu. ČSR již bylo vnitřně upevněným státem. Dařilo se na poli kulturním, hospodářském i politickém. Také se změnil životní styl lidí, především ve větších městech, technika ovlivňovala naši kulturu i chod domácností, volný čas lidé trávili v divadlech, na tanečních zábavách nebo rozvíjejících se spolcích, např. ve Skautu či Sokolu. V roce 1928 svět oslavoval 10. výročí ukončení 1. světové války. Mnohé státy pak také slavily výročí svého osamostatnění. V roce 1929 nastala celosvětová hospodářská krize, jež začala krachem akcí na newyorské burze. Krize ochromila ekonomiku a mezinárodní obchody. Vedla k obrovské nezaměstnanosti a celkové životní nejistotě. U nás se krize projevila v roce 1930 a vyvrcholila v roce 1933. Poklesla životní úroveň obyvatelstva a nezaměstnanost

dosáhla milionu lidí. V dalších letech se opět začalo pomalu dařit hospodářství a stoupala životní úroveň lidí, jenomže se schylovalo k horším věcem. V roce 1933 byl jmenován v Německu říšským kancléřem Adolf Hitler, jenž byl představitelem nacismu.¹⁹⁸ Adolf Hitler měl však mnohem větší ambice. Začal budovat armádu a připravovat se na válku. V roce 1935 abdikoval prezident Tomáš G. Masaryk, novým prezidentem se stal Edvard Beneš. V roce 1938 Německo obsadilo Rakousko. V ČSR zavládl neklid, konaly se obecní volby, vláda posílila obranu u hranic a vyhlásila částečnou mobilizaci. Dne 29. září však čtyři světové velmoci, ve snaze zabránit válce, podepsaly Mnichovskou dohodu, která nařizovala Československu odevzdat Německu území Sudet a nepřímou vydala ČSR do moci Německa.¹⁹⁹ Dne 5. října abdikoval prezident Edvard Beneš, novým prezidentem se stal Emil Hácha a nastalo krátké období druhé republiky. Dne 16. března 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. 2. světová válka vypukla dne 1. září. 1939.²⁰⁰

Školství a česká pedagogika byla ovlivněna západními směry. V Československu se nejvýrazněji projevil pedagogický reformismus. Vyučování se mělo zefektivnit, aktivizovat žáky a soustředit se na rozvíjení jejich zájmů. Ten se uplatnil zejména na měšťanských a obecných školách. Na základě tohoto směru vznikaly pokusné reformní školy. Také v československé republice vznikly pokusné školy dle koncepce Václava Příhody.²⁰¹ V roce 1926 vyšel nový zákon č. 104/1926 sb. o úpravě platových a služebních poměrů učitelstva obecných a občanských škol (Učitelství zákon).²⁰² Ve školní kronice je však napsáno, že z něj učitelé nebyli nadšeni, protože rušil paritu s úředníky, kterou zajišťoval zákon č. 222 z roku 1920. Dne 6. května 1930 vydalo Ministerstvo školství a národní osvěty výnos číslo 47415-I, kterým se upravily učební osnovy pro obecné školy. Na jejich základě měly vzniknout tzv. činné školy, které by žáky vedly k větší aktivitě ve výuce.²⁰³ V 30. letech 20. století zavládla nespokojenost se stavem československého školství. Hlavní důvod kritiky bylo zastaralý systém školství, a vliv herbartismu.²⁰⁴ Výsledky žáků byly nevyhovující téměř

¹⁹⁸ Německá varianta fašismu převzato z: VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Dějepis: nová doba. Díl 2, Československo a svět, 1918-1938*. Praha: Práce, 1996, 87 s. ISBN 8020803831. Str. 58.

¹⁹⁹ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Dějepis: nová doba. Díl 2, Československo a svět, 1918-1938*. Praha: Práce, 1996, 87 s. ISBN 8020803831. S. 40 – 85.

²⁰⁰ JANCÍK, Drahomír. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 2, 1918-1945*. Praha: Fortuna, 1997, 63 s. ISBN 8071684090. S. 24 – 51.

²⁰¹ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 3. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722. S 98 – 99.

²⁰² Zákon č. 104/1926 Sb. O úpravě platových a služebních poměrů učitelstva obecných a občanských škol – Beck-online. *Beck-online - beck-online* [online]. Copyright © 2009 [cit. 24. 02. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi3f6mjqqgqwa>.

²⁰³ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 170 – 192.

²⁰⁴ SCHUBERT, Jozef, Jozef MÁTEJ, Josef CACH a Tomáš SROGOŇ. *Dejiny školstva a pedagogiky*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1981, 387 s. S. 252 – 272.

ve všech předmětech, kritizovala se nejednotnost školské soustavy (jednotlivé školy na sebe nenavazovaly), ne hospodárnost, centralismus, školy fungující dle starého rakouského zákona z roku 1869. To vyvolalo snahu o vytvoření nové školské soustavy, která měla zajistit jednotný školský systém, s možností snadného postupu z nižších stupňů škol na vyšší. Při této příležitosti se uskutečňovaly sjezdy učitelů, kde se největší odborníci shodli na nutnosti provést tuto reformu, po stránce organizační i obsahové. Události, které přinesl rok 1939, na nějaký čas tyto diskuze zastavily.²⁰⁵

2.3.2 Život ve škole

Ve školním roce 1926/1927 se učitelský sbor skládal z řídícího učitele Františka Vašíčka, Boženy Henkové, Karla Hutáka, Jana Kozáka a Dominika Drobiše (ten však na rok odchází do Vidnavy, poté se opět vrací do zdejší školy).²⁰⁶ V tomto roce byla provedena inspekce okresním inspektorem Antonínem Hrozkem, který napsal kladné hodnocení. Místní školní rada konečně přistoupila k přípravným pracím, týkající se výstavby nové školní budovy. Byly vypracovány plány nové budovy a v roce 1927 měla začít výstavba. Vše bylo připraveno, jenže několik zdejších občanů podalo rekurs²⁰⁷ proti stavbě školy, s odůvodněním, že je to zbytečná stavba a že to finančně zatíží všechny místní občany. Zarážející bylo i to, že tento rekurs podepsali také někteří členové obecního zastupitelstva, kteří na všech schůzích hlasovali vždy kladně pro stavbu. Rekurs byl zemskou školní radou a zemskou správní komisí zamítnut jako neodůvodněný. Začátek stavby se tak jen oddálil.²⁰⁸

Školní rok 1927/1928 byl pro staroměstskou školu velice významný, protože začala výstavba nové školní jednopatrové budovy. „*Rok 1928 je mezníkem v dějinách zdejšího školství. Toho roku vystavěna nová budova pětiletá školní budova vyhovující všem moderním a hygienickým požadavkům. Jest ozdobou obce i celého kraje.*“²⁰⁹ Stavby se ujal pan inženýr Pohl, jenž vyhrál v konkurzu jako nejlevnější ze všech. Nová školní budova byla vystavěna souběžně s průčelím staré školní budovy a přiléhala k ní z jihovýchodní strany. Staré budově bylo přistavěno ještě jedno patro. „*Průčelní délka celé budovy měří 28.60 m, šířka 10.95 m. Výška budovy od terénu až po hlavní římsu jest 9. 20 m, celková výška až po*

²⁰⁵ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s. S. 80 – 87.

²⁰⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 161 – 162.

²⁰⁷ Rekurs znamená stížnost, odvolání. Převzato z: Slovník cizích slov: rekurz, rekurs – ABZ.cz:slovník cizích slov. [online]. Copyright © [cit. 29.04.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/rekurz-rekurs>.

²⁰⁸ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 171 – 205.

²⁰⁹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 181.

*hřeben 17 m.*²¹⁰ V přízemí se nacházely dvě učebny, ředitelna, sborovna pro učitele a knihovna pro veřejnost. V prvním patře byly tři učebny a místnost pro pomůcky. Na straně, směrem ke školnímu dvoru, byla chodba a u schodiště, po obou stranách, byly umístěny toalety, zvlášť pro chlapce a dívky. Půda měla sloužit jako byt pro školníka, kdyby bylo potřeba. V podzemí školy se nacházelo topeniště, ve kterém byly dvě pece. Škola měla své ústřední topení. Vedle topeniště se nalézaly sklepní prostory, kde bylo uloženo dřevo a uhlí. Vybavení školy a nábytek pocházel z velké části ze staré budovy. V první, druhé a čtvrté třídě byly umístěny staré dvojsedadlové a tři sedadlové lavice s nepohyblivým sedadlem. Ve třetí třídě měli lavice dvojsedadlové s pohyblivým sedadlem. Pro pátou třídu byly nakoupeny nové lavice, jelikož v této třídě byly šestisedadlové lavice již přes třicet let. Nové dvojsedadlové lavice byly s pohyblivým sedadlem a železným otáčecím podstavcem. Rozdíl byl také u tabulí. Ve třetí, čtvrté a páté třídě byly rámové tabule, které se pohybovaly díky dřevěnému rámu nahoru a dolů a daly se i překlopit. V první a druhé třídě měli listové tabule. S nimi se dalo také posunovat nahoru a dolů, ale také otáčet doprava či doleva. Jediným dalším kusem nábytku, který se zakoupil, byla skříň do místnosti pro pomůcky a skříň na obrazy. Ostatní nábytek, jako stoly, skříně, katedry, pocházel ze staré školní budovy.²¹¹ Celkové výdaje na stavbu školy byly 450 000 Kč. (Podoba školní budovy viz příloha 12).²¹²

Slavnostní otevření se konalo 2. září na začátku školního roku 1928/1929. Program začal slavnostním uvítáním hostů a proslovem inspektora Hrozka „O významu školství“, pokračovaly proslovy zástupců úřadů. Následně byly předány klíče od školy a všichni účastníci si mohli novou budovu prohlédnout či poslechnout koncert. Na závěr byla nová budova posvěcena. O této události se psalo i v místních novinách (viz příloha 13). Nový školní rok začal 3. září již v nové školní budově a vyučovalo se v pěti třídách. Ve staré budově byl zřízen obecní úřad. Učitelský sbor se skládal z Františka Vašíčka, Boženy Henkové, Antonie Hutákové, Karla Hutáka, Karla Damka, který nahradil Dominika Drobiše (foto viz příloha 14). V lednu byla na škole provedena inspekce inspektorem Hrozkem, který podal o škole pochvalnou zprávu. V únoru roku 1929 bylo přerušeno vyučování z důvodu velkých mrazů. O letních prázdninách byla zavedena elektřina do celé školy a pro dílnu byly zakoupeny pomůcky jako hoblík a truhlářské nástroje.²¹³

Školní rok 1929/1930 začal až 9. září, jelikož mnoho dětí onemocnělo spálou. K tomuto onemocnění se později přidaly spalničky a návštěvnost školy byla velmi nízká.

²¹⁰ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 7.

²¹¹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 6 – 9.

²¹² Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 182.

²¹³ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 181 – 189.

Do školy bylo zapsáno 207 žáků. Na jaře v roce 1930 ve škole oslavili 80. narozeniny pana prezidenta Masaryka. Celá škola byla ozdobena praporky a vlajkami. Učitelé, žáci i rodiče se sešli v učebně páté třídy, kde pan učitel Vašíček vykládal o životě pana prezidenta. Poté děti zazpívaly připravené písně a zarecitovaly básně na oslavu pana prezidenta. V květnu začaly platit nové učební osnovy. Zdejší učitelé na ně nebyli připraveni a radši volili své osvědčené vyučovací metody.²¹⁴ Na konci roku proběhla opět inspekce, kterou až do roku 1934 prováděl pan inspektor Hrozek a vždy vyšla pochvalná zpráva o činnosti školy s kladným zhodnocením pedagogické práce učitelů i žákovských výsledků. V dalším školním roce se mělo začít učit ve smyslu tzv. činné školy. Učitelé měli žáky vést k větší samostatnosti při práci, nepředkládat jim jen hotové učivo, které se musí naučit, ale rozvíjet jejich vůli a tvořivé myšlení. Vyučování se mělo vést k větší individualizaci a potřebám každého jedince. Ve Starém Městě se však nadále drželi svých zaběhnutých metod vyučování. Také byl upraven rozvrh hodin. Dopoledne se vyučovaly předměty jako prvouka či reálie (dříve to byla mluvnice a počty), odpoledne pak tělesná výchova nebo ruční práce. V tomto roce navštěvovalo školu o 11 žáku více než v roce minulém, tedy 218, a jejich počet stoupal i v dalších letech.²¹⁵

Ve školním roce 1931/1932 byla zřízena pobočka při páté třídě a nacházela se v bývalé tělocvičně (v zadní části budovy). Na novou pobočku byla přijata výpomocná učitelka Zdeňka Blahušková. Po roce ji nahradila Julie Bajerová, která však také končí, protože pobočka byla v roce 1938 zrušena.²¹⁶ Do školy bylo zapsáno 230 žáků.²¹⁷

V následujícím školním roce přišlo nařízení, týkající se úpravy sešitů, linkování a psaní latinským psacím písmem. Na žádost místní školní rady bylo zemskou školní radou, jež sídlila v Brně, povoleno nedílné vyučování, a to od 1. února do 15. dubna. V této době bylo mnoho lidí bez práce a příjmů. Některé rodiny musely žít velmi skromně. Na mnoha dětech byla patrná podvýživa, a děti také trpěly mnoha nemocemi, například spálou či spalničkami. Z tohoto důvodu se v celé republice se konaly státní očkovací akce. Okresní péče o mládež ve Frýdku provedla očkování proti neštovicím a záškrtu. Tato akce se opakovala i v dalších letech. Všem dětem byly poskytovány školní pomůcky i učebnice zadarmo. V tomto roce byla ve škole zavedena mléčná akce.²¹⁸

²¹⁴ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 191.

²¹⁵ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 189 – 200.

²¹⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 288 – 294.

²¹⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 288.

²¹⁸ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 200 – 202.

Ve školním roce 1933/1934 bylo na zdejší školu zapsáno 236 žáků, což bylo nejvíce v tomto období. V dalších letech počet žáků klesal.²¹⁹ V roce 1934/1935 nebyla povolena pobočka při páté třídě, z důvodu nízkého počtu zapsaných žáků. Dětem z chudých rodin byly poskytovány školní pomůcky zadarmo tento rok, i v letech dalších. V rámci mléčné akce dostávaly děti o velké přestávce teplé mléko.²²⁰ Školní plat platili pouze bohatší rodiny (4, 20 Kč za rok). Děti byly hromadně očkované proti záškrtu. Na škole proběhly stavební úpravy. Byly vymalovány chodby a sokly²²¹ ve třídách, vydlážděna část školního dvora, postaven nový plot, a provedeny další drobné úpravy střechy či topeniště. V dalším školním roce byl do školy nakoupen nový nábytek a obraz pana prezidenta Beneše.²²² Opět byla zřízena pobočka při páté třídě, učitelkou byla ustanovena Jiřina Rundová-Klimšová, jež doplnila stávající učitelský sbor (viz příloha 15).²²³ V roce 1936/1937 byly vymalovány učebny 1. a 2. třídy, opraven byt řídicího učitele a dráty elektrického vedení byly umístěny pod omítku. Na konci kalendářního roku odešel řídicí učitel František Vašíček. Škola se s ním rozloučila během slavnosti vánočního stromu. Žáci mu děkovali za jeho obětavou práci, kterou vykonal, a popřáli mu zasloužený odpočinek.²²⁴ Místo něj nastoupila Vlasta Pěčonková a na jeden rok se stal novým řídicím učitelem Karel Huták.²²⁵ V roce 1937/1938 se zrušila pobočka při 5. třídě, jelikož hodně žáků odešlo na střední a měšťanské školy do Frýdku.²²⁶ Karla Hutáka nahradil ve funkci řídicího učitele Jan Kořínek, který zdejší školu navštěvoval jako žák. V dalším školním roce 1938/1939 bylo do školy zapsáno jen 174 dětí. V období mobilizace přišlo z území obsazeného Polska asi 25 žáků.²²⁷ Z učitelského sboru odešel Karel Huták, své učitelské funkce se vzdal také Jan Kořínek (foto viz příloha 16).²²⁸

2.3.3 Školní akce a oslavy

V dubnu roku 1927 si starší žáci připravili, pod vedením řídicího učitele pana Vašíčka, divadelní hru Krakonošova medicína. Výdělek z představení byl věnován na nákup knih do

²¹⁹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 190 – 236.

²²⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 310 – 311.

²²¹ Přízemní část zdiva, bývá barevně odlišen od ostatní zdi. Převzato z: FROLEC, Václav, VAŘEKA, Josef. *Lidová architektura*. [online]. Copyright © V [cit. 25. 02. 2020]. Dostupné z <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/sokl-podrovnava.htm>

²²² Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 206 – 222.

²²³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město, s. 325.

²²⁴ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 211 – 229.

²²⁵ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 86 – 94.

²²⁶ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 10.

²²⁷ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 190 – 236.

²²⁸ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 86 – 94.

školní knihovny. V roce 1928 se v hostinci u Moškořů konala Školní akademie jako rozloučení se starou školou, ve které se učilo 48 let (od roku 1880). Na programu byla přednáška pana Vašíčka, který popsal historii školy od samého založení, dále zpěv žáků, deklamace, sportovní hry, tanec, a divadelní hra Všichni za jednoho. Celá akce se vydařila. Ve stejný den se konala výstava žakovských prací ve školní budově. V tomto roce se také konaly oslavy desetiletého výročí Československé republiky. Oslavy probíhaly v celé obci. Ve škole tuto událost oslavili již o den dříve úvodním proslovem, písněmi, básněmi, zazpíváním státní hymny a loutkovým divadlem Kovář. V roce 1930 se na jaře uskutečnila besídka s rodiči. Na programu byly přednášky místních učitelů i dvě žakovská divadelní představení „V ordinaci“ a „Kuchařinky“. Na konci roku proběhla na škole vánoční nadílka. Všechny děti dostaly vánočky, které darovala školní rada, a 12 dětí-sirotků dostalo boty. V květnu roku 1931 děti ve škole oslavily Den matek. Zúčastnilo se mnoho rodičů, děti maminkám zazpívaly a předaly vyrobená papírová srdíčka s přáním. V červnu se uskutečnily dětské radovánky. Začaly průvodem s hudbou, který šel od školy na sokolské hřiště, kde byly připraveny různé sportovní hry, závody, prostná a další hry. Na závěr děti dostaly párky, koláčky i limonádu. Výtěžek z akce se použil na koupení nových knih do knihovny. Dne 28. října se uskutečnily oslavy Dne svobody. Děti vystoupili s písněmi a básněmi a sehráli scénku „Fronta“, která měla poukázat na válečné období. O tři dny později se uskutečnila oslava Dne spořivosti, která měla poukázat na důležitost šetření penězi. V prosinci děti shlédly loutkové představení Svatý Mikuláš a konala se i vánoční nadílka. Děti dostaly vánočku a boty. Na začátku roku 1932 děti viděly loutkové divadlo „Oldřich a Božena“. Rodiče měli možnost zúčastnit se besídky, kde byly přednášky na téma „Správná volba povolání“ nebo „O kázni doma i ve škole“. Oslava Dne matek se konala v sokolovně. V říjnu opět proběhly oslavy 28. října.²²⁹

Některé oslavy se konaly pravidelně. V březnu se slavily narozeniny pana prezidenta Tomáše G. Masaryka, od roku 1935 pak narozeniny nového prezidenta Edvarda Beneše, v květnu se také v sokolovně oslavoval den matek. V říjnu se konaly oslavy na připomínku dne osvobození a v prosinci bývala uspořádána vánoční nadílka a během roku se konaly besídky s rodiči. Na konci školního roku v roce 1935 podnikly všechny třídy výlet do Beskyd. 1., 2. a 3. třída na Prašivou, 4. třída na Radhošť a 5. třída na Javorový a Ropičku. V dalším roce se výlet do Beskyd opakoval. V roce 1936 si pro místní děti připravil dorost Červeného kříže besídku s názvem „Zdraví nemocným“. V rámci oslav 27. října 1937 škola vzpomínala

²²⁹ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911 s. 178 – 201.

na zemřelého prezidenta Tomáše G. Masaryka. Oslavy doprovázely recitace, zpěv, dvě scénky „Malí republikáni“ a „Den svobody“. Den na to se žáci, učitelé i mnoho místních občanů před budovou školy, aby zde zasadili Masarykovu lípu. Při sázení zaznělo provolání: „*Odolávej bouřím času všech, my, ač slabí, tě chránit chceme v dobách všech*“. Ve stejném roce proběhla oslava 20. let od vzniku samostatné Československé republiky. V dubnu v roce 1939 se slavily 50. narozeniny německého vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera. V ten den byly všechny české školy prázdné.²³⁰

2.3.4 Shrnutí

Druhá polovina 20. let 20. století byla obdobím klidu a rozvoje v mnoha oblastech. České školství se orientovalo západním směrem. Na základě toho začaly v republice vznikat reformní Pokusné školy. Školy se měly přetvořit na tzv. činné školy, které by se více zaměřily na žáka a jeho zájmy. Škola měla podporovat samostatnost a aktivitu žáků oproti dosavadnímu systému, kdy bylo učivo žákům jen předkládáno. Učitelé ve Starém Městě se však nadále drželi svých zaběhnutých metod vyučování. V roce 1926 vyšel Učitelský zákon, který však učitelé na staroměstské škole nepřijali kladně. Ve stejném roce byly ve Starém Městě započaty přípravy na stavbu nové školy. V roce 1928 se po celém světě oslavovalo 10 let od ukončení války. Některé státy, včetně Československa, slavily svou samostatnost. Ve Starém Městě oslavovali ještě jednu událost, a to otevření nové školní budovy.

Období klidu narušily události z roku 1929, kdy nastala celosvětová hospodářská krize. Celá 30. léta se nesla v duchu nejistoty. V oblasti školství se kritizoval zastaralý školský systém, který stále fungoval dle říšského zákona z roku 1869. Byly vedeny diskuze o reformě školství, která se však do roku 1939 nestihla. Všeobecná krize byla patrná i na místní škole. Děti trpěly podvýživou, o přestávkách se jim dávalo alespoň teplé mléko. V roce 1934 byla kvůli časté nemocnosti dětí provedena Očkovací akce, která se opakovala. V tomto roce byl také zaznamenán největší počet žáků, zapsaných do školy, a to 236. Chudé děti dostávaly zadarmo školní pomůcky. Na školní budově bylo provedeno jen několik menších oprav.

V roce 1935 abdikoval T. G. Masaryk a novým prezidentem se stal Edvard Beneš. O dva roky později odešel František Vašíček a řídícím učitelem se stal Karel Huták. V roce 1938 se začala situace v Evropě vyhrocovat. Německo obsadilo Rakousko. Československá republika vyhlásila částečnou mobilizaci a připravovala se na válku. Mnichovskou dohodou jsme však byli nepřímo vydáni Německu. Dne 5. října abdikoval prezident Edvard Beneš,

²³⁰ Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 203 – 238.

novým prezidentem se stal Emil Hácha. Dne 16. března 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava a 2. světová válka vypukla dne 1. září 1939. V tomto období se na školu přihlásilo pouhých 174 dětí.

Co se týče školních akcí a slavností, mezi ty stále patřily například různé besedy, narozeniny Tomáše G. Masaryka, vánoční nadílka. Dětské radovánky či výlety do hor. Mimo to se v roce 1928 konala Školní akademie na rozloučení se starou školou.

2.4 Období 1939 – 1948

Toto období poznamenala 2. světová válka, a s ní související násilná germanizace našeho národa a školství. Lidé byli pronásledováni a zavíráni, trpěli nedostatkem jídla i dalších potřebných věcí. Po válce vypukla po celé zemi radost z osvobození. Jenomže krátké období svobody skončilo, když se komunistická strana dostala k moci.

2.4.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích

V září roku 1939 vypukla válka, kdy německé vojsko zaútočilo na Polsko. Do této války se zapojilo mnoho států, a stal se z ní celosvětový vojenský konflikt. Na počátku se zapojila Francie a Velká Británie. Německo postupně obsadilo Polsko, Dánsko, Norsko, a chystalo se obsadit Francii přes země Beneluxu. Sovětský svaz zaútočil na východní Polsko, Itálie útočila na Řecko a Jugoslávii. První neúspěch Německa přišel až při letecké bitvě proti Velké Británii v roce 1940. V roce 1941 zaútočilo Německo na sovětský svaz a Japonsko napadlo americký přístav Pearl Harbor. Válčilo se po celém světě. V roce 1943 se sešli představitelé Spojených států amerických, Velké Británie a Sovětského svazu, vznikla tzv. Velká trojka a spojili se proti Německu. Také mnoho Čechů bylo zapojeno do domácího i zahraničního odboje v boji proti nacistickému Německu.²³¹ Válka si vyžádala obrovské ztráty na životech (50 – 60 milionů lidí z řad armády i civilního obyvatelstva kvůli hladu nebo holokaustu) i hmotných škod. Konec války nastal 8. května roku 1945 porážkou Německa a fašistických států.²³² Dne 8. května propukl v Praze boj a 9. května zde přijela sovětská armáda. Prezidentem se stal opět E. Beneš, který však pod tlakem komunistů 7. června 1948 rezignoval a k moci se dostala komunistická strana, v čele s Klementem Gottwaldem.²³³ V obecní kronice se kronikář k rezignaci prezidenta E. Beneše vyjadřuje takto: „*Odešel veliký*

²³¹ JANČÍK, Drahomír. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 2, 1918-1945*. Praha: Fortuna, 1997, 63 s. ISBN 8071684090. S. 51 – 63.

²³² ŠŮRA, Milan, Jaroslav CHARVÁT, Robert KVAČEK, Vladimír NÁLEVKA a Aleš SKŘIVAN. *Dějiny novověku. IV*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, 698 s. S. 7.

²³³ NÁLEVKA, Vladimír. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 3, 1945-1991*. Praha: Fortuna, 1997, 63 s. ISBN 8071684023.

prezident Budovatel, důstojný nástupce svého předchůdce prezidenta Osvoboditele, jenž zůstane navěky v dějinách naší republiky, v dějinách velkého zápasu československého lidu za svobodu a nezávislost.“²³⁴

V období 2. světové války přestala existovat demokracie ve všech sférách, tedy i v oblasti školství. České školy se musely podřítit německému diktátu, vše české bylo potlačováno a ničeno, mnoho českých škol bylo uzavřeno a školní budovy zabrány pro armádní účely.²³⁵ Nejkrutějším zákrokem bylo uzavření vysokých škol, popravy některých vysokoškolských studentů či jejich odsun do koncentračních táborů. Školství se přizpůsobilo německému školství. Změnil se i obsah výuky, který musel být v souladu s nacistickou ideologií. Vznikaly nové učebnice, výuka českého jazyka, dějepisu nebo literatury byla upozaděna.²³⁶ Výnosem ministerstva školství z roku 1941 byl do všech škol zaveden německý jazyk jako povinný předmět.²³⁷ Ke konci války docházelo k nucenému pracovnímu nasazení prostého obyvatelstva, včetně učitelů.²³⁸

Po osvobození v roce 1945 se školství snažilo rychle napravit škody, které okupace napáchala. Hromadně se zavíraly a rušily všechny německé školy. Opět se otevřely české vysoké školy, školství se vrátilo k dřívější organizaci. Opět vyvstaly otázky jednotného školství a provedení reformy školského systému. Ministerstvo školství a osvěty vydalo v témže roce „*Přechodné učební osnovy pro školy obecně vzdělávací*“, díky kterému se jednotlivé stupně škol sblížily. Osnova zákona o jednotném školství se stále předělávala a upravovala, konečný návrh byl vládě předložen a schválen až v roce 1948 jako zákon č. 95/1948 Sb. o základní úpravě jednotného školství, kdy k moci nastupuje Komunistická strana Československa.²³⁹ Tento zákon nově členil školský systém na mateřské školy (od 3 do 6 let), na školy národní (s pěti ročníky), na školy střední (s čtyřmi ročníky) a na školy odborné a čtyřtřídní gymnázia. Povinná školní docházka byla 9 let.²⁴⁰

²³⁴ Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 67.

²³⁵ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 3. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722. S. 104.

²³⁶ KOVÁŘÍČEK, Václav. *Materiály k dějinám pedagogiky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1983, 149 s., S. 107.

²³⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 101.

²³⁸ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 3. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722. S. 104.

²³⁹ KOVÁŘÍČEK, Václav. *Materiály k dějinám pedagogiky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1983, 149 s., S. 117 – 142.

²⁴⁰ KOVÁŘÍČEK, Václav. *Prameny k dějinám školství*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1984, 238 s. S. 19 – 20.

2.4.2 Život ve škole

Školní rok 1939/1940 začal jako každý jiný rok. Po bohoslužbě a úvodní hodině, se učitelský sbor odebral k poradě. Kolem 11. hodiny se začala ozývat dělostřelba. Německé dělostřelectvo střílelo na letadlo, prolétající nad Frýdkem. Dělostřelba se pak často opakovala.²⁴¹ Ve škole se vyučovalo v pěti třídách a ve dvou pobočkách, které byly zřízeny při 4. a 5. třídě. V tomto roce navštěvovalo školu 181 žáků. V zadní části budovy vznikla německá škola, která čítala 9 žáků, jejichž správcem se stal učitel Karel Damek. Vyučovalo se v ní až do roku 1943, kdy byla pro malý počet (7 – 9 dětí) zrušena.²⁴² Místní škola také propůjčila některé své místnosti frýdecké obchodní škole, protože do jejich školy ve Frýdku se nastěhovalo vojsko. Tím ve Staroměstské škole přibýlo dalších 6 tříd, a musela se upravit organizace i délka vyučování jednotlivých ročníků. Samotný obsah vyučování musel být přizpůsoben novým vyučovacím osnovám. Přibýlo hodin němčiny. Mnoho učebnic a knih bylo prohlédnuto, upraveno i úplně vyřazeno, například části s Masarykem, Benešem, o Žižkovi a jiných. Škola nemohla podnikat školní výlety ani exkurze. Z důvodu velkých mrazů bylo vyučování ve všech školách pozastaveno od konce ledna do března. V 2. polovině školního roku byl na škole proveden sběr kostí, starého papíru, železa a léčivých rostlin. Inspekci provedl inspektor Antonín Hrozek.²⁴³ V tomto roce odešly učitelky Antonie Hutáková a Marie Sobocká. Pedagogický sbor nyní tvořili učitelé Zdeňka Blahušková, Božena Henková, Olga Pernická, Cyril Hykel, Marie Langrová, Karel Huták, který se vrátil zpět a Konstantin Ohanka, který se již v květnu tohoto roku stal řídícím učitelem po penzionovaném Janu Kořínkovi.²⁴⁴

Ve školním roce 1940/1941 bylo do školy zapsáno celkem 164 žáků, což bylo méně než v minulém roce. V tomto roce se vyučovalo v pěti třídách, s pobočkou při 5. třídě. Učitelský sbor se nezměnil.²⁴⁵ Ve škole byla stále umístěna obchodní škola z Frýdku, proto bylo vyučování upraveno na polodenní.²⁴⁶ V tomto roce odešla do německé školy pouze jedna žačka. Při vyučování nesměli učitelé používat žádné učebnice, ale někteří je využívali i přes zákaz, razítka musela být německočeská, kontroloval se obsah žákovské knihovny

²⁴¹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 3 – 4.

²⁴² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 87 – 118.

²⁴³ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 3 – 8.

²⁴⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 88.

²⁴⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 3 – 11.

²⁴⁶ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

a historické knihy, knihy o Masarykovi či knihy anglických či francouzských autorů byly zabaveny. Mnoho knih bylo úplně zničeno. „Z knihovny žákovské zůstaly žalostné trosky.“²⁴⁷ Ve škole byl vymalován kabinet a natřen školní nábytek. Ve školních učebnách byly opraveny podrovnávky²⁴⁸ a ve dvou třídách tabule. Dále byly opraveny předsíně záchodů. Do knihovny a sborovny byla zakoupena nová kamna. Český nápis „*Mládeži*“ na škole musel být odstraněn, a aby jej zachránili, přikryli ho dřevěnou deskou s německočeským nápisem. Také mramorové desky s nápisem: „*Vystavěno v 10. výročí naší samostatnosti 1928*“ a „*Pojď sem, dítě, uč se moudrým býti*“, jež byla umístěna u bysty Masaryka, měly být odstraněny, ale naštěstí byly schovány. To se nepodařilo s bystami Masaryka, Beneše a Štefánika, které zničili na frýdeckém úřadě.²⁴⁹ V lednu dostávaly děti vařené mléko, mléčná akce však brzy skončila z nedostatku mléka. V březnu bylo započato s polévkovou akcí, která probíhala až do května a celkem se vydalo 3 710 porcí polévek.²⁵⁰ V dubnu se výrazně zhoršila docházka dětí z důvodu nachlazení a angíny. V kronice se důvod vysoké nemocnosti připisuje chladnému počasí. V červnu se situace ještě zhoršila, kdy mnoho dětí dostalo spalničky.²⁵¹ Inspekce byla tento rok provedena celkem čtyřikrát. Celý školní rok probíhal neklidně, jednak protože škola byla spojená s německou a obchodní školou, jednak kvůli politické situaci, persekuci a tlaku na české školství a strachu českých učitelů z možného zatknutí německým gestapem.²⁵² Ke konci roku byl řídící učitel Konstantin Ohanka poslán do výslužby, gestapo zatklo zastupujícího řídícího učitele Karla Hutáka a vedením byl pověřen Cyril Hykel. Učitelství doplňovaly učitelky Zdeňka Blahušková, Jarmila Budínská, Marie Langrová, Božena Henková a farář František Kaniok, jenž vyučoval náboženství.²⁵³

Školní rok 1941/1942 začal 1. září, a ke školní docházce bylo zapsáno 128 žáků. Až do listopadu se vyučovalo v pěti třídách. K učitelkému sboru se přidala Vlasta Šputová. Kvůli výnosu zemské školské rady a okresního školního výboru se ve staroměstské škole zavřely dvě třídy a škola se změnila na trojtřídní. Z toho důvodu odešly Jarmila Budínská,

²⁴⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 93 – 95.

²⁴⁸ Jinak také sokl, přízemní části zdiva, která bývá barevně odlišena. Převzato z: [online]. Copyright © V [cit. 25.02.2020]. Dostupné z <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/sokl-podrovnavka.htm>.

²⁴⁹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 10 – 11.

²⁵⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 93 – 99.

²⁵¹ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁵² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 10 – 15.

²⁵³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 100 – 101.

Vlasta Šputová a Marie Langrová. Ve škole zůstali pouze Cyril Hykel, Božena Henková a Zdeňka Blahušková, později se k nim přidala Marie Frýdková, učitelka dívčích ručních prací. Také v tomto roce trápily místní žáky nemoci, nejvíce černý kašel.²⁵⁴ Všudypřítomná nouze a hlad byl již patrný i zde. Škola se snažila pomáhat žákům tzv. stravovacími akcemi. V období od ledna do dubna vydala 3 581 porcí jídla. Zvýšila se dotace hodin německého jazyka, který se začal vyučovat již v první třídě. Pro české školy byly prodlouženy vánoční prázdniny až do března, toto nařízení však neplatilo pro německé školy. Dále byla zrušena obchodní škola, jež do této doby sídlila ve staroměstské škole. Pomocí neustálé perzekuce českého školství (zavírání škol, zakazování českých knih, zavádění němčiny) se Němci snažili z Čechů vychovat člověka „bez vyššího vzdělání, aby se naučil jen tolik, aby byl dobrým dělníkem a nádeníkem pro německé fabriky.“²⁵⁵ Inspekci vykonal okresní školní inspektor Dominik Drobiš a zemský školní inspektor vrchní školní rada Dr. J. Rozhold.²⁵⁶ Na školní budově nebylo potřeb provádět větší opravy, byly vymalovány pouze chodby a předsíně.²⁵⁷

V dalším školním roce navštěvovalo staroměstskou školu 141 žáků. Na začátku roku se vyučovalo stále ve třech třídách.²⁵⁸ Počet žáků ve třetí třídě však překročil nejvyšší povolený počet, zákonem stanovený na 61 žáku v jedné třídě. Z tohoto důvodu se byla znovu otevřena čtvrtá třída a do ní přidělen nově příchozí učitel Josef Hejděnek.²⁵⁹ Toho pak doplňovali Božena Henková, Zdeňka Blahušková, Marie Frýdková, nově příchozí Jiří Adamec, Jan Bujnoch, učitel němčiny. Dosavadní řídicí učitel Cyril Hykel byl přeložen do Lískovce na jeho pozici jej vystřídal Antonín Lange. Toho však někdo udal a v listopadu byl zatčen gestapem. V roce 1943 umřel v koncentračním táboře v Osvětimi. Po něm se správy školy ujala Božena Henková. Na škole byly provedeny pouze drobné opravy a o prázdninách byly vymalovány 3 třídy. Zdravotní stav žáků byl stále špatný, škola provedla očkování proti záškrtu, i přesto však žáci však trpěli záškrtem, chřipkou či spálou. V 2. pololetí postihlo učitele Jana Bujnocha a Josefa Hejdělce totální nasazení a byli přeloženi na práci do Karlovy huti ve Frýdku, namísto nich nastoupila pouze jedna učitelka Matylda Schnirchová.²⁶⁰

²⁵⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 16 – 19.

²⁵⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 100 – 106.

²⁵⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 6 – 8.

²⁵⁷ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁵⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 111.

²⁵⁹ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁶⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 20 – 23.

Školu opustil dosavadní školník Leopold Hučka a na jeho pozici ho vystřídal Šimon Mazur.²⁶¹

Školní rok 1943/1944 začal až v druhé polovině září z důvodu výskytu dětské obrny ve frýdeckém okrese. Do školy nastoupilo celkem 145 žáků. V tomto roce byl zaveden nový druh známkování, a to na škále od 1 do 6. Ve vedení školy zůstala Božena Henková. Učitelský sbor se skládal ze Zdeňky Blahuškové, Jiřího Adamce a Oldřicha Bužka. Marii Frýdkovou nahradila Marie Měrková. Ve školní budově byly opraveny záchody, předsíně a chodby. Ve třídách byly opraveny stěny a školní nábytek. Ve sklepě byl postaven protiletectký kryt. V tomto roce proběhlo očkování, stejně jako v minulém roce. Děti podstoupily lékařskou prohlídku na tuberkulózu, 25 % žáků mělo pozitivní nález.²⁶²

Ve školním roce 1944/1945 nastoupilo na zdejší školu 151 žáků. Počet tříd byl stejný jako předešlý rok. Dívčí školu ve Frýdku obsadili nacisté, a tak jí staroměstská škola poskytla útočiště. Z toho důvodu se začalo vyučovat polodenně.²⁶³ Okresní péče o mládež uspořádala stravovací akci, ve které děti dostaly bílou kávu, zeleninu či marmeládu. Někteří učitelé museli pustit učitelský sbor, kvůli totálnímu nasazení. Na čtyřtřídní škole zůstaly jen Božena Henková a Zdeňka Blahušková. Ty byly nuceny vyučovat pouze některé předměty. Nejvíce se vyučovala němčina. V zeměpise se učilo jen o německé říši. Výuka dějepisu a české literatury byla zrušena.²⁶⁴ Naštěstí se brzy vrátil Jiří Adamec a Josef Hejděnc.²⁶⁵ Nálety amerických či anglických letadel byly na denním pořádku. Děti jen očekávaly příchod školníka s oznámením, zda „*Kukačka kukala*“²⁶⁶. Poté se všichni rozeběhli do svých domovů a úkrytů. V této době se těžce vyučovalo, pokud vůbec. Ke konci války, konkrétně v prosinci 1944, se vyučování zrušilo úplně, jelikož školu zabrala německá armáda a vytvořila z ní lazaret. Dne 7. března 1945 zasáhla bomba břeh řeky Morávku u staroměstské sokolovny. Výbuch rozbil mnoho oken, včetně 56 školních oken, jiné škody naštěstí nenapáchal.²⁶⁷ Po osvobození a ukončení 2. světové války bylo obnoveno vyučování dne 15. května. Byly zrušeny všechny německé výnosy a nařízení a opět se začalo vyučovat v pěti třídách. Do učitelského sboru se vrátil jako řídící učitel Karel Huták, jenž byl vězněn v koncentračním

²⁶¹ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁶² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 27 – 31.

²⁶³ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁶⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 121 – 122.

²⁶⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 35.

²⁶⁶ Kukání v rozhlase znamenalo možné bombardování nepřátelskými letadly. Když někdo zvolal *Kukačka kukala*, všichni se utíkali schovat do krytů. Převzato z: [online]. Dostupné z: <https://www.stisk.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=82>.

²⁶⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 121 – 122.

táboře a Marie Pávková-Frýdková. Učitelství sbor opustili Jiří Adamec, Oldřich Bůžek a Josef Hejděnc. Ten pak doplnili Josef Kunčický, Antonie Hutáková, Božena Henková a Vlasta Šajerová.²⁶⁸ Opět byla zavedena klasifikační stupnice od 1 do 5. Školní budova byla po válce hodně poškozená. Mnoho věcí a pomůcek se ztratilo a dveře byly vypáčeny. Do školy se podařilo získat věci z německého zabaveného majetku jako skříně, stůl, nějaké kuchyňské nádobí apod. Školní rok byl ukončen 13. července. O hlavních prázdninách se škola pořádně uklidila a vymalovala.²⁶⁹

Školní rok 1945/1946 byl zahájen 3. září. Do školy se přihlásilo 135 dětí a škola se rozšířila na pětiletou. V učitelství sboru nenastaly žádné změny. K vyučování chyběly některé učebnice, hlavně čítanky a cvičebnice českého jazyka. Také bylo nutné dokoupit některé pomůcky. Zakoupilo se nové pianino, 35 výukových obrazů, mapa Československa, vycpaniny zvířat a několik knih do knihovny. Nově se začal vyučovat ruský jazyk. Také bylo nutné provést opravy školní budovy. Byla opravena střecha, zaveden nový vodovod a některé třídy byly vymalovány.²⁷⁰ O pololetních prázdninách se také konečně zasklila okna, která rozbil výbuch bomby. V rámci stravovací akce, jež probíhala od prosince do května, děti obdržely bílou kávu a chleba nebo housku s marmeládou.²⁷¹ Od února do června na škole proběhla akce s názvem UNRRA (zkratka organizace United Nations Relief and Rehabilitation Administration – Správa Spojených národů pro hospodářskou obnovu a pomoc), ve které se poskytla pomoc 41 podvyživeným dětem. Jinak byl zdravotní stav žactva po válce překvapivě dobrý. Některé děti se nakazily spalničkami, ovšem bez následků. Na záškrť zemřel žák třetí třídy. Pohřbu se zúčastnila celá škola. Děti z místní školy se také účastnily sběru starých papírů, kostí, textilií, žaludů, kaštanů či léčivých rostlin. Tento i následující roky provedl inspekci inspektor Hrozek.²⁷² V tomto školním roce se také opět otevřela mateřská škola, do které se zapsalo 42 dětí. Správcovstvím byl pověřen Karel Huták, na pozici učitelky byla přijata Filoména Mikulová.²⁷³

Následující školní rok bylo na školu zapsáno 138 žáků. Na škole vystřídali Josefa Kunčického a Vlastu Šajerovou, Jan Moškoř a Marie Dušková. Celý sbor se z nařízení

²⁶⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 38 – 39.

²⁶⁹ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁷⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 40 – 45.

²⁷¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 167.

²⁷² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 46 – 48.

²⁷³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 168.

okresního školního výboru během roku zúčastnil učitelských kurzů. Také v tomto roce byly provedeny úpravy školní budovy. Byly opraveny a vymalovány zdi na záchodě, a do páté třídy byla zakoupena kamna. Dokupovaly se i pomůcky jako obrazy k výuce, malý státní znak a knihy (např. Staré pověsti české od Aloise Jiráska, Staré pověsti slezské od Františka Jury nebo Pověsti lidu československého od Miroslava Drápala). Také v tomto roce proběhl sběr odpadového a dalšího materiálu. Kromě planých neštovic děti nezasáhly žádné nemoci. Ve škole se uskutečnila sbírka České sociální pomoci a sbírka pro Rumunsko.²⁷⁴ Stravovací akce začala již v listopadu. Na akci přispěla okresní péče o mládež sádlem, kakaem, čokoládou, sušeným mlékem a vejci, Kanadský kříž daroval kakao a mouku. Do mateřské školy docházelo 63 dětí a k F. Mikulové se přidala Cecilie Švecová.²⁷⁵

Školní rok 1947/1948 započal v září v pěti třídách s celkem 170 žáky. Složení učitelského sboru zůstalo stejné jako v předešlém roce. Ani v tomto roce neminuly školní budovu opravy. Byla opravena střecha, ve 2. a 3. třídě podrovnávky a do 3. třídy byla zakoupena nová kamna. Opět se dokupovaly školní pomůcky. Mimo obrazů a knih, také vycpaniny, míč a housle. Stravovací akce začala až v lednu a byla ukončena v dubnu. Jako v předešlých letech se děti podílely na sběru různého materiálu a léčivých bylin. V tomto roce se hodně žáků nakazilo spalničkami a příušnicemi.²⁷⁶ V únoru se žáci a učitelé zúčastnili manifestační stávkou, která probíhala po celé republice.²⁷⁷

2.4.3 Školní akce a oslavy

V roce 1939/1940 byla uspořádána beseda s rodiči i vánoční nadílka. V 2. polovině školního roku se uskutečnila mléčná a polévková akce. Jinak německé úřady nepovolovaly české akce a oslavy. Nekonalý se ani žádné školní výlety. Jediné oslavy, které byly uspořádány a musely se povinně slavit, byly oslavy na počest dobytí Varšavy, v březnu se připomínal den zřízení Protektorátu, 51. narozeniny Adolfa Hitlera a vítězství německého vojska ve Flandrech. Výjimkou byla oslava Dne matek, kterou opět pořádal místní spolek Sokol.²⁷⁸

V dalším školním roce uspořádala škola pro žáky přednášku se světelnými obrazy

²⁷⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 50 – 58.

²⁷⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 194 – 196.

²⁷⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 60 – 66.

²⁷⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 203.

²⁷⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 6 – 8.

s názvem „*Moravský kras*“, kterou svým výkladem doprovodil Cyril Hykel.²⁷⁹ Žáci také měli možnost navštívit přednášky, které pořádala místní osvětová komise nebo filmové představení kina Elektra. V zimě se opět uskutečnila vánoční nadílka, na které byly darovány boty těm nejpotřebnějším žákům. Tento rok se uskutečnila i stravovací akce.²⁸⁰ Ostatní oslavy, jako výročí zřízení Protektorátu či narozeniny říšského patřily k povinným oslavám, kterých se museli všichni účastnit. Tyto oslavy se opakovaly až do konce války.²⁸¹

V roce 1942/1943 byla na škole pořádána vánoční nadílka. Učitelům se také podařilo sehnat flanel, punčocháče, boty či rukavice, které podělili mezi děti při zpěvu koled u vánočního stromu. Osvětová rada uspořádala v tomto roce čtyři přednášky. Hojně navštěvované kino Elektra, fungující v sokolovně, promítalo pro místní české filmy.²⁸² Pro žáky byla uspořádána přednáška o Cejlonu a Švédsku s promítáním světelných obrazů. Také v tomto roce měli žáci možnost zhlédnout dětská filmová představení v kině.²⁸³ Někteří žáci 4. třídy se zúčastnili soutěže o nejlepší slohovou a kreslířskou práci na téma spořivost, spořitelny.²⁸⁴

Ve školním roce 1943/1944 si škola připomněla narozeniny českého hudebního skladatele Bedřicha Smetany.²⁸⁵ V dalším školním roce se opakovala vánoční nadílka, která byla velmi bohatá. Obuví, oblečením i penězi bylo poděleno 89 žáků a všichni dostali balíček s vánočním cukrovím.²⁸⁶ Ta se opakovala i v roce 1944 a proběhla za přítomnosti inspektora Dominika Drobiše, mnoha rodičů i žáků. Všichni si u vánočního stromu zazpívali koledy a rozdaly se dárky, na které se podařilo získat větší obnos peněz a nakoupit potřebné věci pro děti.²⁸⁷ Po osvobození se opět začal rozvíjet kulturní život pod Svazem české mládeže, který měl sídlo v zadní části školní budovy a začal organizovat několik kroužků. Také Sokol a Skaut obnovil svou činnost. Provoz ukončilo kino Elektra, prý pro nedostatek filmů. Dne 28. května se konaly oslavy narozenin prezidenta Edvarda Beneše, spojené s lampionovým průvodem. Místní svaz zemědělců uspořádal Dožínky, ve spolupráci se

²⁷⁹ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁸⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 12 – 18.

²⁸¹ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁸² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 112.

²⁸³ Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940.

²⁸⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 21 – 24.

²⁸⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 29.

²⁸⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 116.

²⁸⁷ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 33.

školou a Sokolem, účast na akci byla velká.²⁸⁸

V září 1945 si všichni připomněli Miloše Chasáka, jenž zachránil most přes Ostravici. Toho dne se žáci 4. a 5. třídy zúčastnili tryzny²⁸⁹ za lidi popravené za války v Karlově Huti. Dále se vzpomínalo na prvního československého prezidenta Masaryka, Petra Bezruče, Svatopluka Čecha a na všechny hrdiny, kteří bojovali za svobodu. V říjnu se oslavilo výročí Velké říjnové revoluce v Rusku a v měsíci prosinci narozeniny Stalina. Také Vánoce v roce 1945 se neobešly bez tradiční vánoční nadílky, jež byla spojena s vánoční besídkou. Zpívaly se koledy, recitovaly básně, všechny děti dostaly vánočku a cukroví a těm nejhudším se rozdaly další potřebné věci jako oblečení, mouka či malý obnos peněz. Únor 1946 patřil oslavám k výročí založení Rudé armády. Před Velikonocemi se uskutečnila besídka s názvem „*Mír Červeného kříže*“. O měsíc později si škola připomněla tragicky zahynulého generála Milana Rastislava Štefánika. Dne 4. a 5. května se v sokolovně konaly oslavy prvního výročí osvobození s názvem „*Za svobodou*“, uspořádané všemi školami v okolí a 8. května lampionový průvod z Frýdku do Místku. Žáci také navštívili místeckou výstavu „*Národního odboje*“ a podnikli výlet na Prašivou. Nezapomnělo se ani na oslavu dne matek a narozeniny prezidenta Edvarda Beneše.²⁹⁰ Dne 20. června se po dlouhé době konaly Dětské radovánky, společně s mateřskou školou, jež byla opět uvedena do provozu. Celá akce nesla název „*Týden dětské radosti*“ a na programu byly zpěvy, recitace, tanec či sportovní hry. Pro děti bylo připraveno pohoštění ve formě koláčů, obložených chlebíčků či bílé kávy.²⁹¹

V dalším školním roce se opět vzpomínalo na českého velikána, prezidenta Tomáše G. Masaryka, na podzim se oslavil 28. říjen. V listopadu žáci viděli divadelní představení „*Popelka*“. Na konci roku byla opět uspořádaná vánoční nadílka za přítomnosti mateřské školy. Průběh byl obdobný jako v předchozím roce. Květen patřil oslavám Osvobození, svátku matek a narozeninám prezidenta Beneše. Žáci se také zúčastnili výstavy k příležitosti oslav osvobození ve Frýdku. Během tohoto i následujícího roku děti zhlédly mnoho výukových filmů v kině Slovan ve Frýdku. Na konci roku byl uspořádán výšlap na Ondřejník a Ropičku, a stejně jako předešlý rok, se v červnu konaly Dětské radovánky, které byly

²⁸⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 150 – 154.

²⁸⁹ Pietní slavnost, konaná na památku zemřelých. Převzato z: tryzna – ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz: *slovník cizích slov - on-line hledání* [online]. Copyright © [cit. 05. 03. 2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tryzna>.

²⁹⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 41 – 47.

²⁹¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 171.

zahájeny slavnostním průvodem v krojích s vlajkou a hudbou. Po proslovu zahájila akci svým představením mateřská škola, poté následoval tanec a různé sportovní hry. Každé dítě dostalo kávu a koláč s cukrovím.²⁹²

Ve školním roce 1947 si lidé připomínali 10. výročí úmrtí T. G. Masaryka. Celá škola byla vyzdobena a pomník Masaryka před školou ozdobili žáci květinami. Události, spojené s 28. říjnem, se oslavily již o den dříve. Na podzim si škola připomněla 600. výročí vlády Karla IV. a 100. výročí narození Elišky Krásnohorské, české básnířky, spisovatelky a libretistky. Vánoční nadílka, spojená s besídkou, byla uspořádána v Sokolovně.²⁹³ V únoru si lidé i škola připomněla 30. výročí vzniku Rudé armády.²⁹⁴ Z nařízení vlády, se konala oslava *Kladného zhodnocení uplynulých událostí ve státě*“, při které byly zdůrazněny pozitivní vztahy československého a sovětského lidu. V květnu se konal prvomájový průvod v celé zemi i ve Frýdku, s účastí všech škol, dne 8. května oslavy Dne vítězství, tradičně svátek matek a narozeniny prezidenta Beneše. Na konci roku podnikly jednotlivé třídy výšlap na Radhošť, Prašivou a Lysou horu.²⁹⁵

2.4.4 Shrnutí

Dne 1. září 1939 vypukla 2. světová válka, která ovlivnila další vývoj světa. České školství bylo soustavně ničeno a muselo se přizpůsobit novým osnovám. Mnoho školních budov bylo uzavřeno či zabráno nacisty. Hned první školní den v roce 1945 se ve Starém Městě začala ozývat dělostřelba. Staroměstská škola poskytla azyl obchodní škole z Frýdku, kterou zabrali nacisti, a protože zde byla zřízena také německá škola, muselo se upravit vyučování na polodenní. Škola se dětem, které trpěly podvýživou, snažila pomoci stravovacími akcemi, ale hlad a vysoká nemocnost trápila místní žáky až do konce války.

Zatýkáni a pronásledováni gestapem se nevyhnulo ani místním obyvatelům, a mnoho jich bylo zavraženo a zemřelo. Mezi nimi byli, mimo jiné, učitelé Karel Huták, který se po válce vrátil, nebo Antonín Lange, který to štěstí již neměl. Všechno české bylo likvidováno. Obsah výuky i knihy musely být v souladu s nacistickou ideologií. Mnoho knih bylo vyřazeno či úplně zničeno. Při výuce se nesměly používat učebnice, někteří místní učitelé je i přesto používali. Německý jazyk, jako povinný předmět, upozadil český jazyk. Ke konci války docházelo k nucenému pracovnímu nasazení prostého obyvatelstva, včetně učitelů.

²⁹² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 51 – 57.

²⁹³ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 62 – 64.

²⁹⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 207.

²⁹⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, s. 64 – 66.

Kvůli tomu zůstaly na čtyřtřídní staroměstské škole pouze dvě učitelky. Nakonec se škola zavřela, protože ji obsadili nacisté a zůstala zavřená až do osvobození.

Nejvyšší návštěvnost školy byla zaznamenána v roce 1939/1940, kdy byla škola pětitřídní s dvěma pobočkami a celkem čítala 181 žáků. Nejmenší počet žáků byl v roce 1942/1942, na školu chodilo pouze 128 dětí. Škola však byla pouze trojtřídní, dvě třídy byly zavřeny. Během války byly slaveny povinné oslavy jako narozeniny Adolfa Hitlera nebo výročí zřízení Protektorátu. Škola nesměla pořádat žádné výlety. V každém školním roce však uspořádala vánoční besídku, pomocí které se snažila alespoň částečně pomoci dětem.

Po osvobození byly české země, včetně školství, ve špatném stavu. Hromadně se zavíraly německé školy a opět otvíraly české. Staroměstská školní budova byla hodně poškozená, a bylo nutné provést mnoho oprav. Další nezbytnou věcí bylo obnovování a dokupování školních pomůcek, učebnic, knih a další věci, potřebných k vyučování. Podvyživeným dětem a žákům se škola snažila pomáhat stravovacími akcemi. Opět se začal rozvíjet kulturní život, obnovovaly se spolky, zakládaly se nové kroužky. Opět se začala slavit důležitá československá výročí, pořádat školní výlety či tradiční Dětské radovánky. Mateřská škola byla opět uvedena do provozu.

V roce 1948 byl schválen zákon č. 95/1948 Sb. o základní úpravě jednotného školství. V tomto roce abdikoval prezident Edvard Beneš a vládu převzala Komunistická strana Československa v čele s prezidentem Klementem Gottwaldem.

2.5 Období 1948 – 1968

Celé toto období bylo ovlivněno komunistickým režimem, který zasáhl všechny sféry života, včetně školního života ve Starém Městě. Na škole byla důsledně dodržována morálně – politická výchova mládeže.

2.5.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích

Na konci 40. let a začátkem 50. let začalo období, známé jako Studená válka. Bylo to napjaté období charakteristické neustálým zbrojením a soupeřením mezi světovými mocnostmi, zejména Sovětským svazem a Spojenými státy americkými. Tyto velmoci se střetávaly a usilovaly o převahu na poli ekonomickém, politickém, hospodářském, ale také v oblasti kultury, vědy či sportu. V Československu byl zaveden komunistický režim a republika se ve všem musela podřídit Sovětskému svazu. Ve vládě byla pouze Komunistická strana Československá. Nastala likvidace soukromého sektoru a kolektivizace zemědělství. V roce 1948 prezident Klement Gottwald podepsal pětiletý plán přestavby

a výstavby našeho hospodářství, známý jako pětiletka. Také docházelo k odstraňování nepohodlných osob. Vysoké školy muselo předčasně ukončit asi 20 % studentů. Vláda zasahovala lidem i do soukromého života. Pomocí Státní bezpečnosti (StB) je sledovala, odposlouchávala, zatýkala i popravovala.²⁹⁶ Demokracie a svoboda přestaly existovat. V roce 1950 se státy připravovaly na 3. světovou válku a vše se podřídilo zbrojním programům. O dva roky později nastala hospodářská krize. V roce 1953 zemřel Stalin a prezident Klement Gottwald. Novým prezidentem se stal Antonín Zápotocký. Na konci 50. let byl zvolen další prezident, Antonín Novotný. Sovětský svaz se v tomto období nacházel v krizi a vnitřně byl nejednotný. V Československu proti sobě stáli konzervativní a reformní komunisti. V 60. letech dochází k uvolnění režimu. Název našeho státu se změnil na Československou socialistickou republiku (ČSSR). Někteří političtí vězni byli propuštěni, dříve zakázání spisovatelé opět povoleni. Zemí opět zasáhla hospodářská krize. V roce 1967 se novým prezidentem stal Ludvík Svoboda. V roce 1968 v období pražského jara nastal tzv. obrodný proces. Československý svaz mládeže se rozdělil a svou činnost obnovily některé spolky, například Junák. O obnovu se snažily také politické strany. Byla zrušena cenzura a zavedena svoboda sdělovacích prostředků. Tato uvolněná situace se však konzervativcům a Sovětskému svazu nezamlouvala. A tak v srpnu, kvůli zvacímu dopisu, napadly ČSSR armády pěti států Varšavské smlouvy. Ihned se zvedla vlna národního odporu proti tomuto obsazení. Lidé vyšli do ulic a na náměstí. Po tomto vpádu nastává období tzv. normalizace.²⁹⁷

Školství se v tomto období orientovalo na východ. Často docházelo ke změnám ve školství, které mu vždy neprospívaly.²⁹⁸ Ministerstvo školství, věd a umění vydalo nové závazné osnovy pro národní školy. Změnilo se pojetí učiva, jeho cíle, i obsah. Vzdělávání mělo být zaměřeno na vlasteneckou a politickou výchovu mládeže. Školy se měly také zaměřit na pracovní výchovu a všechny děti se nově učily ručním pracím.²⁹⁹ V roce 1951 vydal Ústřední výbor KSČ Usnesení o učebnicích pro národní a střední školy. O dva roky později dochází k dalším změnám. Z důvodu zamýšleného rozvoje hospodářství potřebovala KSČ urychlit vzdělávání, a tak byl přijat zákon o školské soustavě a vzdělání učitelů. Tento zákon zkrátil povinnou školní docházku na 8 let. Národní a střední školy byly sjednoceny. Vznikla tak osmiletá střední škola, poskytující základní vzdělání, a jedenáctiletá

²⁹⁶ JOŽÁK, Jiří. *Dějepis: nová doba. Díl 4, Československo a svět 1945-1989*. 2. vyd. Ilustroval Jaroslav DRAHOKOUPIL. Praha: Práce, 1997, 119 s. ISBN 8020804021. S. 29 – 51.

²⁹⁷ RATAJ, Jan a Přemysl HOUDA. *Československo v proměnách komunistického režimu*. Praha: Oeconomica, 2010, 455 s. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-245-1696-7. S. 73 – 292.

²⁹⁸ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 3. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722. S. 105.

²⁹⁹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 70.

střední škola. Tato opatření byla pouze přechodná.³⁰⁰

V roce 1959 byly započaty diskuze o vzdělávání a výchově a těsnějším spojením školy s životem. Na základě toho byl v roce 1960 schválen zákon o soustavě výchovy a vzdělávání v ČSSR, jenž fungoval až do roku 1976. Tento zákon definoval význam školy a školského zařízení, které společně tvořily školskou soustavu, opět prodloužil povinnou školní docházku na 9 let a byly tak ustanoveny základní školy (devítileté) a střední všeobecné školy (V roce 1968 byly přejmenovány na gymnázia). Také určil, že stupně i různé druhy škol na sebe budou navazovat a všichni budou mít šanci dosáhnout i nejvyššího vzdělání. Školství bylo nyní členěno na mateřské školy (od 3 do 6 let), devítileté základní školy (od 6 do 12 let), a na soustavu škol tzv. II. cyklu (zde patřily střední školy všeobecné i odborné, učiliště, učňovské školy, konzervatoře, technické školy a školy pro děti vyžadující zvláštní péči). Tento zákon také vymezil vzdělávání učitelů.³⁰¹

2.5.2 Život ve škole

Od školního roku 1948/1949 škola nesla název „Národní škola“. Na začátku září zemřel Edvard Beneš. V době státního smutku byl ve vestibulu školy umístěn symbolický katafalk,³⁰² s jeho bystou a květinami. Slavnostní zahájení školního roku se uskutečnilo až 30. září z důvodu výskytu dětské obrny.³⁰³ Ředitel Karel Huták pronesl proslov o důležitosti nového školského zákona.³⁰⁴ Do místní národní školy se zapsalo celkem 185 dětí a vyučovalo se v pěti třídách. Učitelský sbor byl složen z Karla Hutáka, Antonie Hutákové, Jana Moškoře, Boženy Henkové a Marie Pávkové. Ručním pracím vyučovala Filoména Měrková a náboženství Karel Blahut. V tomto roce se změnila osnovy výuky, nebyly však vytvořeny nové učebnice, a tak se při výuce nadále používaly staré učebnice. Nově byl založen dramatický, pěvecký a doučovací kroužek. Děti opět prošly očkovaním na tuberkulózu. Stravovací akce začala v lednu a trvala 4 měsíce. Do sběru textilií, kostí, králíčích kůží nebo bylinek se žáci zapojili i tento rok.³⁰⁵ Díky financím z Ministerstva školství mohla škola

³⁰⁰ KOVÁŘÍČEK, Václav. *Prameny k dějinám školství*. I. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1984, 238 s., S. 19 – 21.

³⁰¹ KOVÁŘÍČEK, Václav. *Prameny k dějinám školství*. I. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1984, 238 s., S. 19 – 22.

³⁰² Vyvýšené pietní místo pro vystavení rakve. Převzato z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/katafalk>.

³⁰³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 212.

³⁰⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 69.

³⁰⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 213 – 218.

nakoupit tělocvičné nářadí. Mimo to pořídila nová kamna, obrazy prezidenta Klementa Gottwalda, knihy, nástěnnou mapu Slovenska nebo sbírku brouků. Do vestibulu a na záchody bylo zavedeno elektrické osvětlení a opravy se dočkala také střecha a okapy. Na místo školnice nastoupila Jiřina Bělicová. Inspekci vykonal okresní školní inspektor Jan Konečný.³⁰⁶

Následujícího školního roku se do školy zapsalo 191 dětí. Počet tříd, učitelský sbor i kroužky se nezměnily.³⁰⁷ K novým školským osnovám byly vydány učebnice, které škola začala používat. Zdravotní stav dětí byl špatný. Po celý rok se objevovalo onemocnění spálou. Stravovací akce započala již v říjnu a probíhala až do konce školního roku. Každoročního sběru se účastnily všechny děti. V dubnu se na všech školách konaly Soudružské návštěvy. Staré Město bylo přiděleno k Hodoňovicím. Tamní učitelé nejprve přijeli do staroměstské školy, kde sledovali průběh zdejšího vyučování, a o několik dní později navštívili staroměstští učitelé školu v Hodoňovicích. Škola se také zapojila do soutěže Radostná práce, soutěže spořivosti a do pravopisné soutěže.³⁰⁸ V tomto roce vznikla nová forma školní práce – družba. Spolupráce byla navázaná se státní pilou. V dubnu se zástupci z řad žáků zúčastnili schůze této organizace a připravili si pro ně kulturní vložku. Zástupci tamní pily se naopak zúčastňovali různých školských akcí.³⁰⁹ Po lednové vichřici bylo nutné opravit střechu školní budovy, a na školu byl nově upevněn nápis „Národní škola 4“. V budově byly vymalovány chodby, vestibul i schodiště a bylo zavedeno elektrické osvětlení na záchody a do předsíní. Na školu nastoupila nová školnice Alena Kutá.³¹⁰

Školní rok 1950/1951 byl zahájen zpěvem budovatelských písní a proslovem ředitele Karla Hutáka. V učitelském sboru ani v kroužcích nenastaly změny a vyučování započalo se 190 žáky. Stravovací akce byla svou délkou totožná s minulým rokem.³¹¹ Ministerstvo školství vydalo přepracované učebnice českého jazyka, které škola musela zakoupit pro všechny své žáky. Dále byl vydán nový školní řád, zkušební řád a nově byly zavedeny žákovské knížky od 3. třídy. Žáci se také zapojili do každoročního sběru,

³⁰⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 71 – 78.

³⁰⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 233.

³⁰⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 81 – 88.

³⁰⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 277.

³¹⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 82 – 89.

³¹¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 276.

protimandelinkové akce, sbírání brambor, do kulturních brigád i družby ve slezské pile nebo ve frýdeckém sirotčinci. V 2. pololetí byl na škole založen Pionýrský oddíl číslo 219. Ve třídě, která se používala jako tělocvična, byla v rámci oprav položena vlýsková podlaha. Po zavedení elektrického vedení, byly vymalovány některé třídy a na střechu byla umístěna poplašná siréna. I v tomto roce došlo k výměně školnice, na jejíž místo byla přijata Terezie Wilčková.³¹²

Program slavnostního zahájení dalšího školního roku byl obdobný jako předešlý rok. Kromě zpěvu a proslovu žáci položili květiny k pomníku padlým občanům. Tento rok se zapsalo o 9 žáků více, do školy docházelo celkově 199 dětí. Jelikož se do 1. třídy zapsalo 48 dětí, byla povolena pobočka a celkem se vyučovalo v 6 třídách. K učitelskému sboru se do května, po dobu fungování pobočky, přidal Josef Kocich.³¹³ Do tříd byly opět doobjednány nové učebnice. Žáci se v 1. třídách měli učit podle „První čítanky“, která byla, namísto dosavadní globální metody, založena na analyticko-syntetické metodě. Tato metoda se zdejšími učiteli nezahlouvala a považovali ji za nevhodnou. Pro doplnění výuky vyučující pouštěli svým žákům zvukové i němé filmy. Ve stravovací akci bylo dětem podávané slazené mléko, střídavě s bílou kávou, čajem nebo šňávou. V polovině školního roku se ve škole objevily spalničky, ke kterým se přidal černý a dávivý kašel. Onemocněli také ředitel Karel Huták s Antonií Hutákovou. Nově byl pro žáky 4. a 5. tříd zřízen ovocnářský kroužek, v březnu se otevřel mičurinský kroužek, ve kterém žáci pěstovali zeleninu. Pomalu se začalo rozvíjet i Pionýrské hnutí. Pionýři se účastnili různých kulturních brigád, akcí s hasiči nebo schůzí JZD. Sběr a družba se slezskou pilou stále pokračovaly. 5. třída také navázala družbu s frýdeckou dívčí školou – Sirotčincem. Díky přispění sdružení rodičů byly do všech tříd zavedeny vodovody a postavena nová umyvadla. Učitelský sbor se postaral o úpravu terénu před školou osetím trávníků. Inspekce byla provedena školním inspektorem K. Čecháčkem.³¹⁴

Ve školním roce 1952/1953 opět přibylo žáků, jejichž počet se zvýšil na 212 dětí. Pobočka při první třídě zůstala. Z důvodu přestavby mateřské školy, která se nyní nacházela ve školní budově, se v některých třídách vyučovalo polodenně. Částečné změny nastaly i v učitelském sboru. Stále se skládal z Karla Hutáka, Antonie Hutákové, Boženy Henkové a Jana Mokroše. Mezi nově příchozí patřily Jiřina Daňková a Jiřina Mecová. Od března převzala třídu 1. A po Antonii Hutákové Květoslava Kneblová. Stravovací akce probíhala

³¹² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 92 – 96.

³¹³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 320 – 322.

³¹⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 99 – 107.

stejně jako minulý rok, jen v březnu žáci dostávali navíc mléko a rohlík. V tomto roce staroměstští žáci netrpěli nemocemi, na rozdíl od okolních škol, ve kterých řádila chřipková epidemie.³¹⁵ Školním lékařem byla provedena lékařská prohlídka, některé děti podstoupily očkování a navštívily zubaře.³¹⁶ Pionýrský oddíl se aktivně zapojoval do různých akcí ve škole i mimo ni, účastnil se mnoha brigád a také pořádal besedy. Opět proběhl sběr a družba se Slezskou pilou. Navíc děti pomáhali s výsadbou stromků v lese a sázením žaludů nebo pomáhali s pletím na pozemcích JZD. Co se týče oprav školní budovy, téměř všude byly opraveny podrovnávky, vyčištěny okapy a opravena střecha.³¹⁷

V novém školním roce se, dle nového školského zákona, změnila národní škola na osmiletou střední školu. Celý název nyní zněl „6. osmiletá střední škola v Místku – Starém Městě. Celkem se vyučovalo v devíti třídách (při 1. třídě fungovala pobočka). Počet dětí vzrostl na 338 žáků.³¹⁸ Došlo i k změnám a značnému rozšíření učitelského sboru. Novým ředitelem se stal Alois Janša a jeho zástupcem Čeněk Rašner. Učitelský sbor doplňoval Karel Huták, Filomena Měrková, Libuše Jezerská, Božena Henková, Jan Mokroš, Jiřina Mecová, Blažej Laník, Radmila Měrková a Vlasta Hlaváčová, kterou po půl roce nahradil Jan Hračárek. V tomto roce začaly platit Prozatímní učební osnovy pro osmileté střední školy. Vyučování však ztěžovaly učebnice, které novým osnovám nevyhovovaly. Přesnídávky byly vydávány od ledna do června. Během květnových voleb byla celá škola vyzdobena. Ve všech třídách i na chodbě visely nástěnky s fotografiemi kandidátů a s nápisem „*Pro štěstí svých dětí volte kandidáty NF.*“ Nadále fungoval pěvecký, mičurinský a doučovací kroužek. Žáci se zúčastnili kurzu Československého červeného kříže. Řady Pionýrů se pomalu rozrůstaly, avšak v kronice je zmíněno, že s jejich prací nebylo vedení školy příliš spokojeno, a děti, které se do tohoto spolku přihlásily, patřily spíše ke slabým a neukázněným žákům. Tato skutečnost byla přisuzována slabému náboru a nepřejícím, hlavně katolickým, rodinám. Vedení školy nebylo spokojeno ani s družbou. Zástupci státní pily se neúčastnili akcí školy, přičemž žáci se jejich akcí zúčastňovali. Konečně byla dokončena budova mateřské školy, větší opravy proběhly i ve školní budově. Bylo zavedeno nové ústřední topení, kanalizace a pořízeny splachovací záchody. Celá budova byla vymalována a do dvou tříd byly pořízeny listové tabule. Na konci roku se na škole

³¹⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 109 – 117.

³¹⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 384 – 385.

³¹⁷ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 110 – 117.

³¹⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 388 – 389.

konaly 1. závěrečné zkoušky vycházejícího ročníku.³¹⁹

Školní rok 1954/1955 byl zahájen v sokolovně. Tento rok se vyučovalo ve 13 třídách. Značně stoupl počet žactva, a to na 330 dětí. Učitelský sbor opustil Blažej Láník, Jan Hračárek a Čeněk Rašner, kterého v pozici zástupce nahradil Jan Mokroš. Opět se vrátila Vlasta Hlaváčová, kterou nově doplnili František Kozák, Adolfa Weissmannová, Emilie Otisková, Alena Mališová (roz. Nytrová). Na pár měsíců zde učili Emilián Pasičnyk a Jiřina Prokopová, po odchodu je nahradila Alice Chovancová a Milada Hudcová.³²⁰ Opět byly zakoupeny nové učebnice vyhovující novým učebním osnovám. Přesnídávky začaly již v říjnu a trvaly až do konce školního roku.³²¹ Zdravotní stav učitelů i žáků byl dobrý. Na rozdíl od minulého roku si škola pochvalovala družbu se státní pilou. Co se týče Pionýra, práce jeho členů byla stále slabá. K zaběhnutým zájmovým kroužkům se přidal polytechnický, tělesný a matematický. Pracující rodiče žádali školu o zřízení školní družiny. Avšak škola neměla prostory ani pro výuku. Na škole bylo pouze 5 učeben a 3 provizorní (v MŠ a v kabinetu). Ve škole byla umístěna lékařská ordinace, starou školní budovu měl úřad Místní národní výbor (MNV) a v školním bytě bydlel předseda MNV. K částečnému řešení problému by pomohlo uvolnění školního bytu. Předseda MNV se však nechtěl vystěhovat. Proto napsal ředitel školy Alois Janša žádost na Ministerstvo školství, kde vysvětloval současnou situaci. Po několika jednáních nakonec Ministerstvo nařídilo uvolnit školní byt, a aby ONV a MNV co nejdříve zajistili další školní prostory. MNV měl hlavně co nejdříve postoupit bývalou školní budovu (č.p. 9), kde sídlil jeho úřad. I přes všechna nařízení se nepodařilo tuto situaci vyřešit. Co se týče prací na škole, nový školník Robert Velička upravil školní dvůr i prostor před školou a postavil chodník.³²² Závěrečné zkoušky úspěšně vykonalo všech 28 žáků 8. třídy.³²³

Nový školní rok byl započat slavnostně v místní sokolovně za přítomnosti rodičů i zástupců z řad JZD, KSČ nebo státní pily. Počet tříd se nezměnil, počet žactva opět stoupl, a to na 344 dětí. V učitelském sboru došlo pouze k malé změně. Místo Emilie Otiskové nastoupila Renáta Kozáková. Nově příchozím byl i František Mihulka, ten však neměl svou

³¹⁹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 120 – 132.

³²⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 134 – 136.

³²¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 11 – 12.

³²² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 136 – 150.

³²³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 13.

třídu. Zdravotní stav dětí byl v tomto roce uspokojivý.³²⁴ V květnu se konečně odstěhoval předseda MNV a vedení školy zřídilo družinu. Také úřad MNV se chystal do konce školního roku uvolnit celou starou školní budovu.³²⁵ Tento rok se zrušil polytechnický kroužek, k pěveckému, mičurinskému, tělesnému a matematickému se přidal fotoamatérský, technický a kroužek ruského jazyka. Práce Pionýra se mírně zlepšila a to díky novým vedoucím, založením nových kroužků (modelářský či turistický), a také díky náboru nových členů. Dle zápisu v kronice bylo stále co zlepšovat. Mimo to, byly ve škole vymalovány třídy a opravena střecha. Ke školní budově i mateřské škole byl postaven chodník, dále bylo vydlážděné místo na skladování uhlí a do školního dvora byla pořízena nová železná vrata.³²⁶ V tomto roce byla provedena inspekce v mateřské škole. Inspektorka Bužgová byla s prací pěstounek spokojená.³²⁷

Školní rok 1956/1957 nebyl zahájen v sokolovně, jak tomu bývalo doposud, nýbrž ve školní budově, z důvodu špatného počasí a hlavně z nařízení, že zahájení je pouze vnitřní záležitostí každé školy. Celkem se otevřelo 14 tříd, i když žáků bylo méně než loni, a to 319. Posilou učitelského sboru se staly Blanka Čapková, Marie Votoupalová a Jiřina Sanitrová. Naopak odešly Milada Hudcová a Jiřina Mecová. O lékařskou prohlídku se postaral MUDr. Heinrich. Žáky naočkoval proti neštovicím, záškrtu, tuberkulóze a obrně. Učitelé podstoupili očkování proti paratyfu, tyfu a tetanu. Tento rok fungovaly 4 kroužky: technický, matematický, pěvecký a fotoamatérský. K Pionýrům se celkem hlásilo 169 dětí. Až na oddíl 3. třídy, který pilně pracoval a scházel se pravidelně, nebyla práce oddílových vedoucích hodnocena dobře. V tomto roce měly začít práce na opravě staré školní budovy, vedení školy sehnalo finance, úřad MNV se přestěhoval do kulturního domu, plán přestavby byl vypracován, avšak všechny stavební firmy v okolí odmítaly provést tuto zakázku. Nakonec se práce ujala firma Stavod z Ostravy. Termín dokončení přestavby byl plánován na prosinec 1956, přestavba byla ale dokončena až v srpnu následujícího roku z důvodu nedostatku materiálu. O přestavbě se také zmiňuje obecní kronika, kde je podrobněji popsán průběh stavebních činností.³²⁸ Díky tomu škola získala 3 nové třídy a kuchyň pro družinu.

³²⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 152 – 162.

³²⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 45.

³²⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 160 – 162.

³²⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 48.

³²⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 72 – 73.

Přestavba stála 320 000 Kčs. Již v dubnu se otevřela jídelna i družina. Co se jiných prací týče, došlo k výměně ztrouchnivělého plotu za železný a byla vykopána pomocná studna. Po srpnovém orkánu bylo také nutné opravit střechy a komíny všech budov.³²⁹ V rámci dne Dětské radosti postavili dělníci ze Starého Města pískoviště pro mateřskou školu. V závěrečných zkouškách uspěli všichni žáci.³³⁰

Zahájení nového školního roku se přesunulo zpět do sokolovny. V učitelském sboru nebyly zaznamenány žádné změny. Tento rok se vyučovalo v 13 třídách, ve kterých bylo celkem 312 žáků. Do mateřské školy se zapsalo 38 dětí.³³¹ Opět byla provedena lékařská i zubařská prohlídka.³³² Žáci se také zúčastnili mnoha brigád, mezi nimi bylo kopání brambor v JZD, akce proti mandelince bramborové či výsadba lesních stromů.³³³ Z kroužků zůstal jen pěvecký a fotoamatérský kroužek a nově se otevřel turisticko-zeměpisný kroužek. Práce Pionýra opět nebyla dobře hodnocena, naopak práci školní družiny si vedení školy pochvalovalo a se školní jídelnou bylo také spokojeno. V rámci stavebních úprav byly venkovní prostory zarovnány a osety trávou a květinami. Uvnitř budovy byly natřeny některé podlahy. Také v tomto roce se všem žákům podařilo uspět v závěrečných zkouškách.³³⁴

Školní rok 1958/1959 započal 1. září s 320 žáky. Počet tříd se nezměnil. Do mateřské školy se přihlásilo 40 dětí. Do penze odešly Božena Henková a Filoména Měrková a na vlastní žádost byla přeložena Alena Mališová. Namísto nich nastoupily Milada Luštinská, Růžena Václavíková a Anna Záškolná.³³⁵ V 2. pololetí byl zbaven funkce ředitel školy Alois Janša. Prý se tak stalo na základě mylných informací, které dodával zástupce J. Mokoš radě MKV, aby mohl převzít místo ředitele. V kronice je zapsána obhajoba Aloise Janši, avšak přeložení se nevyhnul. Lékařská i zubařská prohlídka proběhla i tento rok. Ve sběru se žákům podařilo nasbírat například 3 630 kg papíru nebo 51 kg kaštanů. Někteří žáci se zapojili do úpravy terénu u hřiště TJ Tatran, sběru kamení z polí JZD, pomáhali při stavbě kravína, hledání mandelinky nebo úpravě okolí školy. Školní družina byla umístěna ve školní třídě,

³²⁹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 164 – 175.

³³⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 75 – 77.

³³¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 102 – 107.

³³² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 177 – 180.

³³³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 105.

³³⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 180 – 187.

³³⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 132 – 138.

tudíž neměla potřebné prostory pro svou práci. Mezi zájmové kroužky byly zařazeny pěvecký, mičurinský, fotoamatérský a kroužek mladých techniků. Co se týče doučování, zájem byl zejména o matematiku, češtinu a ruštinu. V tomto roce měla Pionýrská organizace 10 oddílů Pionýrů (děti ve věku 8 – 15 let) a 3 oddíly Jisker (pro děti ve věku 6 – 8 let). Vedoucí prošli školením a zlepšili svou práci. Dosavadní problémy s činností Pionýra nebyly v žácích, ale nejspíše v nedostatečně kvalifikovaném vedení. Během roku byli lidé seznámeni s plánovanou devítiletou docházkou a o usnesení Ústředního výboru KSČ o spojení vyučování s praxí. Škola musela nově zřídit dílny, a proto bylo nutné zakoupit nový pozemek.³³⁶ V březnu byla zakoupena usedlost Kyselků se stodolou za 33 600 Kč (ve školní kronice je zapsána suma 35 000 Kčs). Ve stodole měla být dílna a v obytné budově družina s jednou třídou.³³⁷ Přestavba těchto budov byla ukončena až v roce 1965. Hlavní školnicí se v tomto roce stala Antonie Merčíková. Inspekce byla provedena v lednu, dubnu a v květnu Františkem Urbancem, Emilií Budinskou a Boženou Sklářovou. Závěrečné zkoušky se v tomto roce zrušily. Žáci, kteří se chtěli dostat na střední školu, museli projít prověřovacím řízením.³³⁸

Následující školní rok začala základní škola s 329 dětmi, a s 13 třídami. Do mateřské školy nastoupilo 36 dětí.³³⁹ Ředitelem se stal Emil Vánovský, který se ujal i psaní školní kroniky. Zástupcem zůstal Jan Mokroš. Zbytek sboru tvořili Růžena Václavíková, Anna Záškolná, Jiřina Černá, Libuše Jezerská, Marie Votoupalová, Vlasta Hlaváčová, Renata Kozáková, František Mikulka, Adolfa Weissmannová, Jiřina Sanitrová, Radmila Měrková (později Drmolová) a Alice Bichlerová, jež neměla třídnictví. Františka Kozáka nahradila v polovině roku Božena Giblová. Podle usnesení vlády se školy měly těsněji propojit s okolním životem a stát se pracovní školou. Na škole byla důsledně dodržována morálně – politická výchova mládeže, v rámci níž se děti učili rozpoznávat, co je prospěšné či škodlivé pro lidi a světový mír. Vše bylo značně ovlivněno propagandou. Škola kladla důraz na ateistickou výchovu, na vytváření základu vědeckého názoru a zbavení se různých přežitků. Po rozhovorech učitelů s rodiči došlo ke snížení míry návštěvnosti náboženství z 54 % na 27 %. K této ideové výchově byli žáci vedeni prostřednictvím vyučování a různých akcí, zkrátka veškeré školní činnosti. Výchova a vzdělávání se zaměřovalo na polytechnickou,

³³⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 192 – 210.

³³⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 135.

³³⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 197 – 210.

³³⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 165 – 172.

tělesnou a estetickou výchovu a výchovu k práci. Na škole se otevřelo 7 kroužků, mezi nimi fotoamatérský, pěvecký, mičurinský, zelinářský, chovatelský, pěstitelský a pěstování květin.³⁴⁰ Na pěveckých, recitačních či hudebních soutěžích dosáhli místní žáci velmi dobrých výsledků a někteří žáci se umístili v okresních soutěžích na prvních třech příčkách. Vybraní žáci nacvičovali na celostátní Spartakiádu.³⁴¹ Škola také velmi často pomáhala s pracemi v JZD. Pionýrská organizace čítala již 13 oddílů. Tyto oddíly si na školním pozemku založili vlastní záhonky se zeleninou. V rámci propojování školy s praxí se škola aktivně účastnila různých všenárodních akcí a oslav. Od záhumenkářů z JZD škola získala pozemky pod školou, které upravila pro hospodaření a zřídila zde skleníky, biologickou pracovnu a zamýšlela vystavět včelín.³⁴² Za pomoci mnoha rodičů bylo opraveno prasklé potrubí pod podlahou a vyměněny tečící radiátory. Celá oprava stála 18 000 Kčs. Také byl opraven plot a začalo se s výstavbou dílen pro polytechnickou výchovu.³⁴³

Před započítáním školního roku 1960/1961 byly ve škole provedeny údržbářské práce. Celá budova školy byla vymalována a byly vyměněny špatné parkety. V nově ustanovené Československé socialistické republice, začal školní rok slavnostním shromážděním v sokolovně. V tomto roce měla škola 369 žáků, kteří měli z nařízení vlády učebnice a pomůcky zadarmo. Vyučovalo se v 13 třídách, kvůli stálému nedostatku učeben střídavě.³⁴⁴ Mateřská škola měla nyní dvě oddělení, pro mladší a starší děti. Zdravotní stav se zhoršil a děti potrápil kašel, spála či zánět spojivek.³⁴⁵ Učitelství opustili František Mikulka, Libuše Jezerská, Marie Votoupalová a Renata Kozáková a v pololetí odešla Vlasta Hlaváčová. Na jejich místo nastoupily Marcela Nováková, Blanka Čapková, Helena Damková, Jarmila Vítová, Eliška Nováčková, Emilie Prokopová a Jarmila Mohylová. V polovině školního roku vyšel zákon, který změnil povinnou školní docházku na 9 let. Tento školní rok však ještě platila osmiletá školní docházka. Ředitel školy chtěl, aby veškerá školní práce byla v souladu se socialistickým smýšlením tehdejší doby. Dle usnesení vlády o propojení školy s okolním životem, se chtěl zaměřit na prohloubení všestranné činnosti

³⁴⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 212 – 233.

³⁴¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 167.

³⁴² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 229 – 236.

³⁴³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 168 – 169.

³⁴⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 238 – 242.

³⁴⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 210.

s dětmi v duchu socialismu a celkové zvýšení vlivu Pionýrského hnutí, ke kterému se ve Starém Městě hlásilo již 333 mladých. Při příležitosti výročí 40. let od založení strany, ale i při každém vhodném okamžiku, se zdůrazňoval význam KSČ. Ve všech předmětech se žáci učili o dělnické třídě či srovnávali socialistické a kapitalistické země. Stále se kladl důraz na ateistickou výchovu a vytváření vědeckého názoru na svět, estetickou, tělesnou výchovu a výchovu k práci. Dále se rozvíjelo polytechnické vyučování a stejně jako v předchozích letech, se žáci zapojili do brigád ve škole i v JZD a hospodařili na školním pozemku.³⁴⁶ Z kroužků si děti mohly vybrat kroužek pěstování zeleniny, pěvecký, turistický, biologický nebo fotoamatérský.³⁴⁷

Před začátkem školního roku 1961/1962 se učitelé sešli, aby projednali celoroční školní plán. Zahájení na již devítileté základní škole proběhlo tradičně v sokolovně.³⁴⁸ Do základní školy se přihlásilo 350 žáků a do mateřské školy 52 dětí. Zástupcem ředitele se, po Janu Moškořovi, stala Jiřina Sanitrová.³⁴⁹ Učitelský sbor se rozloučil s již zmíněným Janem Mokrošem, dále pak s Helenou Damkovou, Eliškou Nováčkovou, Růženu Václavíkovou a Boženu Giblovou. Novými členy se stali Růžena Hrdová, Věra Svobodová, Zdeněk Mohyla, Eva Valasová, a Hana Kahánková.³⁵⁰ Nemoci potrápily spíše učitele, a tak často docházelo k suplování ve třídách.³⁵¹ Cíl výchovy a vzdělávání byl totožný s předchozím rokem a vše vedlo k prohlubování a upevňování tohoto světového názoru a socialistického chování. Na škole fungovalo 9 Pionýrských oddílů a 2 oddíly Jisker. Pod jejich záštitou fungovaly na škole tyto kroužky: pěvecký, hudební, biologický, požární, turistický a dovedných rukou. Doučování probíhalo jen podle potřeby žáků. Ti se zúčastňovali různých soutěží, nejlepším umístěním bylo 2. místo v sólovém zpěvu na celostátní soutěži v Bratislavě. Mimo to děti vystupovaly na mnoha akcích, které pořádaly okolní sdružení (KSČ, státní pila, apod.), a vypomáhaly při brigádách školy, např. při stavbě polytechnických dílen. Na jaře děti sklidily svou úrodu a také si založily ovocnářskou školku. V 9. třídě byl založen Československý svaz mládeže. Školní družina nyní sídlila v budově zvané

³⁴⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 242 – 262.

³⁴⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 207.

³⁴⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 263 – 264.

³⁴⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 235 – 240.

³⁵⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 264 – 265.

³⁵¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 239.

„Kyselkovice“ po původních majitelích. Díky příspěvku Sdružení rodičů a přátel školy (SRPŠ) byla vybavena novým nábytkem a hračkami.³⁵²

V dalším roce se na školu přihlásilo 346 dětí. Mateřská škola zahájila provoz s 52 dětmi.³⁵³ Na pozici ředitele a zástupce žádné změny nenastaly, oproti učitelskému sboru, který byl nyní ve složení Jarmila Vítová, Růžena Hrdová, Anna Záškolná, Marie Neničková, Věra Valarová, Radmila Drmolová, Zdeněk Mohyla, Jarmila Mohylová, Emilie Prokopová, Alena Jurenková, Jarmila Lysá, Zdeněk Matula, Marta Vlčková, Blanka Čapková, Ludmila Urbanová a Jan Dobiáš. V tomto roce si škola vytyčila 3 hlavní úkoly: zlepšit kvalitu vyučování, sjednotit výchovné působení školy, rodiny a dalších organizací a zlepšit stranickou práci KSČ na škole. Nadále pokračovala ve výchově a vzdělávání v souladu s komunistickým smýšlením. Do náboženství bylo zapsáno jen 14 % dětí. Žáci se zúčastnili mnoha sportovních soutěží, mezi které patřil běh, fotbal, ale také skoky na lyžích či slalom.³⁵⁴ Mnoho učitelů se zapojovalo do práce v Pionýru a společně se pak zapojovali do různých akcí a oslav školy, do sběru, veřejně prospěšných prací. Někteří žáci z 9. třídy vyrobili nové hračky do mateřské školy.³⁵⁵ Z kroužků fungoval pěvecký, fotografický, divadelní, kroužek dovedných rukou a zdravotnický. V tomto roce se zhoršil vztah mezi ředitelem a jeho zástupkyní. Ze zápisu v kronice vyplývá, že zejména ředitel se snažil spory se zástupkyní urovnat. (V kronice, kterou však psal sám ředitel Emil Vánovsky, je k tomuto sporu napsáno, že zástupkyně jednala proti řediteli, stěžovala si na něj a dokonce podala návrh na jeho sesazení). Po několika společných rozhovorech vydali prohlášení, že se již usmířili. Nakonec stejně přišel návrh na sesazení Emila Vánovského a po dlouhé diskuzi a hlasování byl dosavadní ředitel zproštěn své funkce.³⁵⁶

Ve školním roce 1963/1964 byl na post ředitele dosazen Jan Pěchonka. Slavnostní zahájení školního roku proběhlo na školním dvoře, za přítomnosti učitelů dětí, rodičů a několika zástupců z různých podniků. Celkový počet žáků byl 329 a vyučovalo se ve 12 třídách. Do mateřské školy se zapsalo 37 dětí.³⁵⁷ Mimo již zmíněného Jana Pěchonky nově

³⁵² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 264 – 276

³⁵³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 273 – 278.

³⁵⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 281 – 287.

³⁵⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 273.

³⁵⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 283 – 292.

³⁵⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 311 – 318.

nastoupili Zdeněk Knop, Ivana Sikorova, Eva Sedláčková. Škola se rozloučila s Věrou Valarovou, Emilií Prokopovou, Martou Vlčkovou a Blankou Čapkovou. Během roku se složení učitelského sboru stále měnilo, jedním z důvodů byla mateřská dovolená. Po delší době byla v kronice zmínka o zdravotním stavu. Kromě běžných onemocnění (chřipka či bolení hlavy) byly děti zdravé.³⁵⁸ V polovině roku se obnovila družba se státní pilou nebo kovoúdržbářskou dílnou.³⁵⁹ Mezi kroužky byl zařazen fotokroužek, kroužek dovedných rukou, radistický, taneční (ten kvůli slabé kázni brzy skončil) a turistický. Pro slabší žáky byly zřízeny doučovací kroužky nebo se jim věnovaly nadanější děti. Péče byla věnována také talentovaným dětem, které se pravidelně zúčastňovaly mnoha soutěží. S vedením Pionýra byli na škole docela spokojeni. Ten se zapojoval do sběru, pořádal výlety i různé akce. Na škole byla provedena inspekce i hospitace z okresů. Ti pak uvedli oblasti, ve kterých se má škola zlepšit. Na škole proběhlo i testování v matematice a zjišťování hudebnosti u žáků. Nadále probíhaly práce na stavbě polytechnických dílen. Také byla opravena střecha po vichřici, do tříd byly zakoupeny nové lavice, skříně, křesla a malý stůl.³⁶⁰ Do mateřské školy byly pořízeny nové hračky, maňáskové divadlo, dětské židle a stolečky.³⁶¹

Ve školním roce 1964/1965 se začala psát další školní kronika. Již druhým rokem se zahájení konalo na školním dvoře. Jelikož se Frýdek-Místek potýkal s přeplněností tamních škol, byli žáci z okolních obcí umístěni do venkovských základních škol. Do Starého Města dojížděly děti z Hodoňovic a Kunčiček. Z důvodu dojíždění autobusovou dopravou začínalo vyučování již v 7:40 a končilo v 13:00. Do základní školy se přihlásilo 362 žáků (tabulka návštěvnosti viz příloha 17).³⁶² Do mateřské školy docházelo 39 dětí.³⁶³ Zdravotní stav se oproti minulému roku zhoršil. Kromě angín a chřipek se vyskytla infekční žloutenka, kvůli které byly některé třídy v karanténě.³⁶⁴ Učitelský sbor mezi sebou přivítal Jindřišku Grohmannovou a Emu Menšíkovou a rozloučil se s Emilií Martiškovou, Zdeňkem Knopem a Zdeňkem Mohylo.³⁶⁵ Zapojování se do různých brigád bylo pro žáky již samozřejmostí.

³⁵⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 293 – 298.

³⁵⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 314.

³⁶⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 295 – 302.

³⁶¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 318.

³⁶² Školní kronika od 1. září 1964. S. 1 – 4.

³⁶³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 318.

³⁶⁴ Školní kronika od 1. září 1964. S. 2 – 10.

³⁶⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek* (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor

V rámci družeb pomáhali žáci s jarním úklidem podniků nebo si přichystali kulturní vystoupení k příležitosti MDŽ. Na oplátku pomohli zaměstnanci podniků vybetonovat septik nebo věnovali škole desky a hoblovačku pro dílny. Pionýr se potýkal s nedostatkem vedoucích. Práce této organizace fungovala hlavně díky učitelům. V tomto roce byla inspekci podrobena základní škola, školní družina i mateřská škola. Kromě drobných oprav a údržbářských prací byla 3. ledna dokončena přestavba budovy „kyselkovice“. V budově se nacházely třídy 1., 4., 8. A a 8. B., dílny, chemická pracovna a školní kabinety. Školní družina se přestěhovala do mateřské školy a na její místo se přesunula místní obecní knihovna.³⁶⁶

V dalším školním roce se slavnostní zahájení vrátilo do sokolovny. Opět nastaly změny ve vedení školy. Jan Pěčonka byl přeložen a jeho nástupkyní se stala bývalá zástupkyně Jiřina Sanitrová. Novou zástupkyní se stala Alena Jurenková. Školu dále opustil Zdeněk Matula a nově nastoupili Alena Kubová a Radim Hlavsa. Mezi učitele patřila také Jarmila Garová, dle kroniky však nepatřila mezi nově příchozí, avšak v tomto roce je o ní první zmínka. Kvůli špatnému zdravotnímu stavu nebo mateřské dovolené docházelo k dlouhodobému zastupování. Školu stále navštěvovali žáci z okolí a začátek výuky byl nově stanoven na 7:45. Do školy nastoupilo celkem 321 dětí, vyučovalo se ve 12 třídách a každá třída měla svou učebnu.³⁶⁷ Do mateřské školy bylo zapsáno 36 dětí.³⁶⁸ Žáci se hojně zúčastňovali mnohých soutěží, například sportovních (fotbal, běh, stolní tenis) či matematických, také fyzikálních olympiád a dalších soutěží. Na škole se otevřely pouze dva kroužky, pěvecký a dramatický. Práce Pionýrů se nelišila od práce v minulých letech. Oddíly se scházely na svých schůzkách, účastnily se mnoha akcí, sběru, brigád nebo pořádali soutěže a oslavy. Na škole bylo nutné opravit shnilou podlahu v družině. Několika úprav se dočkal školní dvůr i samotná školní budova. Školní zahradu převzala mateřská škola. Šatna pro žáky se ze vstupní haly přesunula do sklepa. O prázdninách byly všechny budovy vymalovány dohladka a do 1. – 4. třídy byly pořízeny magnetické tabule. Inspekci provedl František Urbanec a Jan Grygar a práci školy zhodnotili kladně.³⁶⁹

Ve školním roce 1966/1967 čítala základní škola 314 žáků. Do mateřské školy bylo

Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 354.

³⁶⁶ Školní kronika od 1. září 1964. S. 5 – 14.

³⁶⁷ Školní kronika od 1. září 1964. S. 17 – 21.

³⁶⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 14.

³⁶⁹ Školní kronika od 1. září 1964. S. 24 – 31.

přijato 34 dětí.³⁷⁰ V učitelském sboru docházelo během roku k dočasným zástupům za učitele, hlavně kvůli mateřské dovolené. K trvalejší změně patřil odchod Jana Dobiáše.³⁷¹ V tomto školním roce se k loňským kroužkům přidal tělovýchovný, rybářský, fotografický a matematický. Na okresní pěvecké soutěži vybojovali žáci 2. místo.³⁷² Družba fungovala na straně školy i podniků, s kterými byla uzavřena smlouva o Patronátu (Státní pila a Údržbářské středisko). Mnoho žáků 9. třídy se přihlásilo jako vedoucí oddílů Pionýra a Jisker. Škola část svého pozemku pronajala zahrádkářům, mezi ně patřil i pozemek se skleníkem. Také bylo nutné provést pár oprav. Proběhla výměna kotle, byl vyčištěn odpad a vyměněny střešní tašky za pozinkovaný plech (nová střecha stála 48 000 Kčs). Inspekce proběhla bez problému.³⁷³

V následujícím školním roce, z důvodu opravy celého objektu sokolovny, proběhlo zahájení pouze ve třídách. Tento rok se do základní školy přihlásilo 306 žáků a do mateřské školy 41 dětí.³⁷⁴ V učitelském sboru nedošlo k téměř žádným změnám, kromě nově příchozí Mileny Kvochové, přijaté na zdejší školu pouze na rok (Stav žáku s přehledem třídních učitelů viz příloha 18). Žáci se opět zapojili do matematických či uměleckých soutěží.³⁷⁵ Jednotlivé třídy se staraly o přidělenou půdu, kde pěstovali zeleninu nebo jiné plodiny (dle věku a schopnosti dětí). Dohromady se žáci starali o 15 druhů zeleniny a 13 druhů květin.³⁷⁶ Družba nadále pokračovala. V tomto školním roce byla činnost Pionýra velmi slabá. I když se hlavní vedoucí snažila pořádat různé akce a soutěže, zájem o chození do oddílu velmi klesl. Jako hlavní důvod byl uveden nezájem ze strany žáků a velký nedostatek vedoucích. Také v tomto roce se škola nevyhnula několika opravám. Byly opraveny všechny sokly, natřeny tabule a vymalovány některé místnosti. Také byly obloženy stěny na chlapeckých záchodech, téměř v celé škole byla vyměněna umyvadla a na půdě vznikla projekční kabina.

³⁷⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 32 – 33.

³⁷¹ Školní kronika od 1. září 1964. S. 31 – 34.

³⁷² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 33.

³⁷³ Školní kronika od 1. září 1964. S. 37 – 45.

³⁷⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 58 – 61.

³⁷⁵ Školní kronika od 1. září 1964. S. 48 – 54.

³⁷⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 60.

Všechny opravy celkem stály 23 807 Kčs.³⁷⁷

2.5.3 Školní akce a oslavy

Od školního roku 1948/1949 se, dle výnosu Ministerstva školství, začaly povinně konat některé oslavy, které se každoročně opakovaly. Při těchto oslavách musela být celá škola vyzdobena. Škola si připomněla 10. výročí Československé republiky, výročí Velké říjnové revoluce, 5. výročí dobytí Kyjeva, výročí československo-sovětské spojenecké smlouvy, Den vítězství, svátek matek, narozeniny Stalina a prezidenta Klementa Gottwalda a uspořádala Týden čistoty a vzorné práce v rámci oslav života a díla současného prezidenta. Tento rok vystřídal vánoční nadílku Mikulášská besídka. Děti si společně upekli vánoční pečivo a cukroví a od učitelů dostali balíček s jablkem a cukrovím. Nejpotřebnějším bylo opět darováno oblečení jako ponožky či papuče. Karel Huták si pro rodiče připravil besedu o alkoholismu. Místní komunistická strana uspořádala Maškarní bál v sokolovně.³⁷⁸ Děti, navštěvující kroužky, navštívili ostravské Divadlo mladých. Dramatický kroužek nacvičil představení „Při měsíčku v lese“, které sehrál v sokolovně. Nový rok byl zahájen vzpomínkou na zahájení pětiletky. Dětské radovánky se uskutečnily na Riviéře a na konci roku se žáci podívali do Beskyd.³⁷⁹ V červenci proběhl Festival mládeže, který byl uspořádán společně se Svazem mládeže, Osvětovou besedou, Radou žen a KSČ.³⁸⁰ Další rok se některé akce opakovaly. Mezi ně patřila vánoční nadílka, svátek matek, Dětské radovánky či oslavy osvobození. Také byl upořádán týden Mezinárodního dne boje za mír.³⁸¹ V listopadu proběhla oslava 70. narozenin Stalina, avšak s velmi malou účastí (program oslavy viz příloha 19). V březnu byly připomenuty nedožití 100. Narozeniny Tomáše G. Masaryka. Také se uskutečnil výlet do Brna a k propasti Macocha. Některé oslavy pořádal také místní Československý svaz mládeže.³⁸²

Kromě každoročních slavených oslav se ve školním roce 1950/1951 uskutečnil den československé armády, den horníků a oslava „Mezinárodního dne žen“, která se v následujících letech slavila pravidelně. Na konci školního roku se uskutečnil „Radostný den

³⁷⁷ Školní kronika od 1. září 1964. S. 52 – 61.

³⁷⁸ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 218 – 243.

³⁷⁹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 73 – 78.

³⁸⁰ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 248.

³⁸¹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 83 – 87.

³⁸² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 248 – 290.

mládeže“. V rámci školních výletů podnikla 1., 2. a 3. Třída výlet na Hukvaldy a žáci ze 4. a 5. třídy jeli autobusem přes Žilinu, Trenčín do Bratislavy a zpět přes Uherské hradiště, Gottwaldov (dnešní Zlín) a Valašské Meziříčí.³⁸³ V červnu se konala oslava 30. let trvání KSČ, na které vystoupili děti ze školy i Pionýři.³⁸⁴ V dalším roce se nekonaly žádné výjimečné akce.³⁸⁵ V obecní kronice je uveden pouze výčet každoročních oslav a navštívená místa v rámci školních výletů.³⁸⁶

Ve školním roce 1952/1953 uspořádali učitelé Školu v přírodě na 28 dní pro 73 dětí. Uskutečnila se v Tulešicích, kousek od Moravského Krumlova. Rodiče prý byli spokojeni a dětem tato akce prospěla.³⁸⁷ V březnu se ve škole uskutečnila smuteční tryzna za zemřelého Stalina. O pár dní později se konala další tryzna, tentokrát za zemřelého prezidenta Klementa Gottwalda. Ke konci června se celá škola zúčastnila Dne tělovýchovy a sportu, který pořádal TJ Tatran. Další tradiční akce z minulých let proběhly beze změn.³⁸⁸ V dalším roce se Škola v přírodě konala již v říjnu v Odrách. Zúčastnilo se pouze 18 dětí.³⁸⁹ Mimo každoročních akcí, škola oslavila Den znárodnění, o Vánocích se uskutečnila žakovská besídka na vzpomínku prezidenta Antonína Zápotockého a Stalina. V dubnu zazpívali vybraní žáci v místním rozhlasu k příležitosti (a k propagaci) voleb. Účast na oslavách 1. máje prý byla téměř stoprocentní. V květnu se ve Frýdku konala okresní Spartakiáda. Žáci ze Starého Města si, dle zápisu v kronice, vedli velmi dobře. „*Práce věnovaná nácviku prostých se ukázala vzorným vstoupením žáků, kteří při cvičení VI. a VIII. tříd byli vedoucím tohoto cvičení zařadění na čestné místo před hlavní tribunu*“.³⁹⁰ V červnu se uskutečnily školní výlety na Ondřejník, Prašivou, Bílý kříž, do jeskyně ve Sloupu a do Ladovské jeskyně. Na posledně zmíněném výletě došlo k incidentu. Učitel Blažej Láník dal jedné žačce několik pohlavků, načež byl přeložen do školy v Raškovicích.³⁹¹

Ze školních výletů a akcí, konaných v roce 1954/1955, stojí za zmínku například účast

³⁸³ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 94 – 97.

³⁸⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 305.

³⁸⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 106.

³⁸⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 323 – 324.

³⁸⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 385.

³⁸⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 112 – 118.

³⁸⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 389.

³⁹⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 129.

³⁹¹ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 126 – 128.

na Spartakiádě v Praze nebo návštěva Babiččina údolí.³⁹² V následujícím školním roce jednotlivé třídy uskutečnily výlet například do Beskyd nebo Vysokých Tater. V listopadu žáci vystoupili na školní besídce. V dalším měsíci shlédli divadelní představení „Jak Mráz čaroval“, které bylo spojeno s vánoční nadílkou a vítáním dědy Mráze. Oslava dědy Mráze pak v dalších letech nahradila klasickou vánoční nadílkou.³⁹³ Besídku dědy Mráze uspořádala také mateřská škola. Děti dostaly balíčky, které obstaral spolek Rady žen. V lednu se uskutečnil maškarní ples nebo program „Pohádky dětem“, kterého se zúčastnilo 350 dětí. J. Hadrbolec vyprávěl pohádky s doprovodem kytary.³⁹⁴ Na konci školního roku se uskutečnil tělovýchovný den, spojený s oslavou Dne dětí na hřišti TJ Tatranu.³⁹⁵

Ve školním roce 1956/1957 žáci vystupovali na každoročních oslavách s kulturním programem. Například na oslavě Velké říjnové revoluce, která se konala v kulturním domě (bývalý hostinec u Moškořů), žáci vystoupili s hudebním vystoupením či vzpomínkovým pásmem. Ve spolupráci s TJ Tatran škola v únoru oslavila Mezinárodní den dětí sportovním dnem. Děti závodily v různých disciplínách, na kolech, ve fotbale či v přespolním běhu. Během třídních výletů žáci navštívili například Olomouc či Buchovice. Žáci z 6., a 7. třídy podnikli třídní výlet do Sůlovských skal a žáci 8. třídy čtyřdenní výlet do Domačovských jeskyní a na Malou Fatru.³⁹⁶ V dalším školním roce proběhly oslavy 40. výročí Velké říjnové revoluce a 10. výročí pracujícího lidu, na kterých žáci opět předvedli kulturní vystoupení. V květnu, za přítomnosti všech žáků, učitelů, a zástupců z řad Národní fronty a dalších organizací, se konala předsjezdová schůze, na které se mluvilo o významu XI. sjezdu KSČ. Následně každý vyjádřil své závazky k této straně.³⁹⁷ V rámci oslav 40. výročí SRPŠ ve staroměstské škole byla započata akce „Dárky sovětským dětem“. Žáci si navzájem posílali dopisy i dárky. Akce měla přispět k prohloubení lásky k našemu osvoboditeli, Sovětskému svazu. Z třídních výletů stojí za zmínku návštěva Prahy a Karlštejna.³⁹⁸ Mateřská škola podnikala půldenní výlety po okolí (například na Hůrky či Čupek).³⁹⁹

³⁹² *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 12.

³⁹³ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 158 – 159.

³⁹⁴ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 14 – 45.

³⁹⁵ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 160.

³⁹⁶ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 168 – 171.

³⁹⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 103.

³⁹⁸ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 181 – 187.

³⁹⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor

Ve školním roce 1958/1959 se mnoho každoročních oslav konalo v kulturním domě. Mimo to, slavila Pionýrská organizace 10 let od svého založení. V rámci tohoto výročí byla uspořádaná akce, která byla zahájena slavnostním táborovým ohněm, následoval program s besedou a byla zakončena celookresním lampionovým průvodem. Pionýři konali i jiné akce, jako oslavy Dědy Mráze nebo maškarní bál. V rámci třídních výletů žáci navštívili místa, mezi které patřily Visalaje, Český Krumlov, Macocha nebo Adršpach. V dalším školním roce stojí za zmínku Žákovská akademie. Tato akce měla veliký úspěch a nejpovedenějším vystoupením byla shledána stínohra „Vodník“. ⁴⁰⁰ V obecní kronice je žákovská akademie také zmíněná. Dále je zde poznamenáno, že všechny významné události byly připomenuty školním rozhlasem a oslavy se konaly stejně jako v přechozích letech. ⁴⁰¹

V roce 1960/1961 děti, v rámci třídních výletů, navštívily Bílý kříž nebo Popradské pleso. ⁴⁰² Co se týče každoročních aktivit, obecní kronika zmiňuje zejména květnovou oslavu 40. let od založení KSČ a 16. výročí dne osvobození. ⁴⁰³ K této příležitosti škola uspořádala akademii, na které žáci předvedli pásmo inspirované osvobozením a bojem dělnické třídy. Na konci června škola uspořádala, ve spolupráci se SRPŠ a TJ Tatran, tělovýchovný den pro děti. V následujících třech letech nebyla ve školní kronice zmínka o žádných slavnostech. Ve školním roce 1961/1962 měli žáci například možnost zhlédnout výstavu Petra Bezruče ve Frýdku. Během roku také shlédli několik vzdělávacích filmů a chodili na různé exkurze. Na MDŽ se na škole konala výstava vlastnoručně vyrobených dárků pro maminky. V dalším školním roce uspořádali žáci 9. třídy branný závod pro žáky 9. tříd z okolních škol. Na konci roku se konaly vlastivědné exkurze, jejichž náplní bylo stanování či vaření. V následujícím školním roce nebyla zmínka o žádné akci, pouze o třídních výletech. Jednotlivé třídy zavítaly například do Beskyd, Babiččina údolí i na Slovensko. ⁴⁰⁴

Ve školním roce 1964/1965 při příležitosti Velké říjnové revoluce uspořádali Pionýři Sportovní olympiádu, v prosinci připravili soutěžní odpoledne pro 1. – 5. třídu, v lednu „Karneval na ledě“ a na konci školního roku velké sportovní odpoledne. V rámci třídních

Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 107.

⁴⁰⁰ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 193 – 237.

⁴⁰¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 166 – 184.

⁴⁰² III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 245 – 248.

⁴⁰³ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 207.

⁴⁰⁴ III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. S. 245 – 298.

výletů, se žáci opět podívali do Beskyd, ale také do Opavy nebo Brna a jeskyní ve Sloupu.⁴⁰⁵

Ve školním roce 1966/1967 proběhla oslava 20. výročí vítězného února. Na školní výlet žáci zaměřili většinou do hor.⁴⁰⁶ Školní rok byl ukončen zahradní slavností s pohoštěním.⁴⁰⁷ V dalším školním roce se mnoho akcí konalo hlavně díky hlavní vedoucí Pionýra Jaroslavy Horáčkové. Mezi tyto akce například patřil maškarní bál, různé soutěže či turnaj v ledním hokeji.⁴⁰⁸ K příležitosti 15. výročí vzniku základní osmileté střední školy, škola v květnu uspořádala, společně s výborem SRPŠ, školní akademii. Na pořadu bylo hudební vystoupení dechových nástrojů 1. třídy, sportovní či pěvecké vystoupení či scénka „Oslí uši“. Celá akce měla velký ohlas.⁴⁰⁹ Během oslav 50. výročí Velké říjnové revoluce na škole proběhla soutěž „Co víš o SSSR“. Během školních výletů žáci navštívili Beskydy, Jeseníky, Malou Fatru, Olomouc nebo Prahu.⁴¹⁰

2.5.4 Shrnutí

Československá republika se od roku 1948 musela podřídit Sovětskému svazu. O všem rozhodovala komunistická strana, v čele s Klementem Gottwaldem. Školství se nyní orientovalo východním směrem. Ministerstvo školství, věd a umění vydalo nové závazné osnovy pro školy, které nově nesly název „Národní“. Změnilo se i pojetí učiva, cíle, i obsah. Také vznikla nová forma školní práce – družba. Staroměstská škola nejčastěji spolupracovala se státní pilou, mimo to také s JZD a místními spolky. Žáci se každoročně zapojovali do brigád v JZD či do vyhledávání mandelinky bramborové. V tomto období, konkrétně ve školním roce 1948/1949 byl zaznamenán nejnižší počet žáků, který činil 185 dětí. Ovšem vyučování probíhalo pouze v 5 třídách.

V 50. letech nastala hospodářská krize, o rok později zemřel Stalin a prezident Klement Gottwald. Jeho nástupcem se stal Antonín Zápotocký. Velmi často docházelo ke změnám ve školství, často se měnily učební osnovy a učebnice, které pak musela škola pořizovat pro všechny žáky. Zákon z roku 1953 o školské soustavě a vzdělání učitelů zkrátil povinnou školní docházku na 8 let a ve Starém Městě tak vznikla „6. osmiletá střední škola

⁴⁰⁵ Školní kronika od 1. září 1964. S. 11 – 27.

⁴⁰⁶ Školní kronika od 1. září 1964. S. 38 – 42.

⁴⁰⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 15.

⁴⁰⁸ Školní kronika od 1. září 1964. S. 52 – 53.

⁴⁰⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 59.

⁴¹⁰ Školní kronika od 1. září 1964. S. 53 – 61.

v Místku – Starém Městě“. Také zde byla založena Pionýrská organizace. V tomto období se každoročně konaly oslavy s politickým podtextem. V rámci školních výletů se žáci podívali do Beskyd, Jeseníků i na Slovensko. Také se konaly Spartakiády, kterých se zúčastnili i žáci staroměstské školy. Kvůli nárůstu počtu žáků muselo vedení řešit nedostačené prostory pro výuku. Nakonec se však podařilo získat školní byt od předsedy MNV a starou školní budovu, kde měl svůj úřad MNV.

Na konci 50. let se stal prezidentem Antonín Novotný. Sovětský svaz se nyní nacházel v krizi. Název státu se změnil na Československou socialistickou republiku (ČSSR). V tomto období došlo k uvolnění režimu. Na základě diskuzí o vzdělávání a výchově byl v roce 1960 schválen zákon o soustavě výchovy a vzdělávání v ČSSR. Určil, že stupně i různé druhy škol na sebe budou navazovat a prodloužil povinnou školní docházku na 9 let. Školy měly více spolupracovat se svým okolím a stát školou pracovní. Díky novému řediteli se toto nařízení dařilo naplňovat i na zdejší škole, kde byla důsledně dodržována morálně – politická výchova mládeže a ateistická výchova. Vzdělávání se zaměřovalo na polytechnickou, tělesnou, estetickou výchovu a výchovu k práci. Ve školním roce 1960/1961 docházelo do školy 369 žáků, což bylo nevíce v tomto období. Škola také odkoupila obytný dům se stodolou „Kyselkovice“, kterou přestavěla a umístila zde dílny a třídy. Žáci se stále zúčastňovali různých brigád, soutěží, sběru. Také se starali o školní zahradu. Pionýr se zapojoval do brigád a pořádal různé akce. Mezi nejnavštěvovanější kroužky patřil pěvecký, mičurinská a fotoamatérský.

V období pražského jara v roce 1968 se politická situace uvolnila. To se však nezamlouvalo konzervativním komunistům, v srpnu napadly ČSSR armády pěti států Varšavské smlouvy, a nastalo období normalizace.

2.6 Období 1968 – 1989

Také celé toto období bylo ovlivněno komunistickým režimem, který byl upevněn po násilném vpádu vojsk Varšavské smlouvy. To však mnoho lidí odsoudilo. Také se začal zhoršovat stav hospodářství, zemědělství a mezi lidmi růst nespokojenost, která vyvrcholila v roce 1989 sametovou revolucí. Na škole byla stále důsledně dodržována morálně – politická výchova mládeže.

2.6.1 Obecné události a vývoj školství v českých zemích

Období 70. a 80. let bylo ve znamení neustálého soupeření USA a SSSR. Vpád vojsk varšavské smlouvy a obsazení Československa bylo odsouzeno širokou veřejností. Po celé

zemi se konaly stávky či demonstrace. Na protest proti této situaci se v lednu 1969 upálil Jan Palach, a po něm ještě dva studenti. Československo se však opět muselo podřídit Sovětskému svazu a byl zaveden totalitní režim. Někteří lidé svůj nesouhlas s okupací projevovali odmítáním všeho, co souviselo se Sovětským svazem, mnoho lidí se však této situaci přizpůsobilo. Pod vedením Gustava Husáka byly provedeny čistky v KSČ i na dalších místech. Také byla zavedena přísná cenzura. V průběhu 70. let se, kvůli centrálnímu řízení, plýtvání energií či zvyšováním vojenských nákladů, začal zhoršovat stav hospodářství, což směřovalo ke krizi. Problém byl i v oblasti zemědělství. Republika měla pracovat tak, aby si zajistila potravinovou nezávislost, a tak se stále zvyšovaly požadavky na zvyšování výroby a množství, které se muselo odevzdat. Proti režimu stála skupina disidentů (Václav Havel, Jiří Hájek, Jan Patočka, Zdeněk Mlynář aj.), a organizátoři Charty 77. V 80. letech se hospodářské potíže ještě prohloubily. To se projevovalo v rozpočtu i v životě obyvatel. Mezi lidmi začala růst nespokojenost. To vše vedlo k postupnému rozkladu totalitního režimu, což vyvrcholilo v listopadu roku 1989 sametovou revolucí a svržením komunistické nadvlády v Československu.⁴¹¹

Po okupaci v roce 1968 nenastaly ve školství výraznější změny. Výchova a vzdělávání bylo stále vedeno v komunistickém duchu. Stále platil zákon z roku 1960 o soustavě výchovy a vzdělávání v ČSSR, jenž fungoval až do roku 1976. Ten, mimo jiné, prodloužil povinnou školní docházku na 9 let a ustanovil základní školy (devítileté) a střední všeobecné školy. Komunistická výchova mládeže se soustředila na spojení vyučování s prací, která byla považována za nezbytnou pro duševní rozvoj dětí. V roce 1976 byl vydán Projekt dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy. Podle něho bylo třeba dbát na zvyšování vzdělanosti a na prohlubování ideově politické výchovy na základě marxismu-leninismu. „*Úkolem socialistické školy je (...) vychovávat všestranně a harmonicky rozvinuté budovatele socialistické společnosti, (...) připravené obětavě hájit socialistickou vlast a společenství socialistických států.*“⁴¹² V roce 1978 začal postupný přechod na nový vzdělávací systém. V tomto přechodném období, které trvalo 6 let, platil zákon č. 63/1978 Sb. o opatřeních v soustavě základních a středních škol. Strukturu výchovně vzdělávací soustavy tvořily: jesle a mateřské školy (do 6 let), základní školy, jež se dělily na 1. stupeň (1. – 4. ročník) a 2. stupeň (5. – 8. ročník), střední školy, které se dělily na střední odborná učiliště, střední odborné školy, gymnázia a konzervatoře a vysoké školy. Základní škola měla

⁴¹¹ JOŽÁK, Jiří a Jaroslav DRAHOKOUPIL. *Dějepis: nová doba. Díl 4, Československo a svět 1945-1989.* Ilustroval Jaroslav DRAHOKOUPIL. Praha: Práce, 1996, 119 s. ISBN 8020803408. S. 84 – 119.

⁴¹² KOVÁŘÍČEK, Václav. *Prameny k dějinám školství.* Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1984, I, 238 s. S. 218.

poskytovat základy polytechnického vzdělání, vychovávat v duchu vědeckého světového názoru nebo zajišťovat ideově politickou výchovu, jež měla vést k socialistickému vlastenectví. Základem práce bylo těsné spojení školního života s okolním životem. K dosažení těchto cílů měla přispět Pionýrská organizace a Sdružení rodičů a přátel školy. Dále platil zákon č. 76/1978Sb. o školských zařízeních. Toto přechodné období trvalo až do roku 1984, kdy vyšel v platnost zákon č. 29/1984 Sb. o soustavě základních a středních škol v SSSR.⁴¹³ Ten například říkal, že má základní škola 9 ročníků, pokud však nejsou podmínky pro zřízení všech ročníků, může jich škola zřídit i méně. Další změny, nejen v oblasti školství, nastaly až po listopadových událostech 1989.⁴¹⁴

2.6.2 Život ve škole

Ve školním roce 1968/1969 proběhlo slavnostní zahájení v areálu školy. Po slavnostním projevu a sdělení organizačních záležitostí, promluvila paní ředitelka ke starším žákům o vážnosti situace, která nastala po vstupu vojsk Varšavské smlouvy na naše území.⁴¹⁵ V učitelském sboru docházelo k častým zástupům. Nemocnou Annu Záškolnou zastoupil Jan Jursa. Během roku nastoupily na mateřskou dovolenou Ema Kachtíková, Marie Fialová a Jarmila Garová. Po dobu jejich nepřítomnosti je zastoupily Olga Woznicová, Karla Sikorová a Anna Foltýsová. Do školy nastoupilo 288 žáků. Jejich zdravotní stav byl dobrý. Do mateřské školy se přihlásilo 38 dětí.⁴¹⁶ Co se soutěží týče, žákům se dařilo především v pěvecké a matematické soutěži. V tomto roce také došlo k reorganizaci mládežnického hnutí. O práci v Pionýru již žáci nejevili velký zájem, a někteří se přihlásili do oddílů Junáka. Patronátní smlouva se severomoravskými patronátními závody (místní pilou) byla prodloužena také na tento rok. V říjnu školu vykradl zloděj, kterého státní bezpečnost chytla v lednu následujícího roku. Ukázalo se, že má na svědomí jedenáct krádeží. Po jeho dopadení byly ukradené věci škole vráceny. Na podzim škola obdržela nová vrata a celý areál školy byl oplocen. Během roku byly provedeny také jiné opravy, jako oprava kotle, topení a o hlavních prázdninách došlo k vymalování nové školní budovy. Inspektor Grygar zhodnotil práci školy kladně.⁴¹⁷

⁴¹³ KOVÁŘÍČEK, Václav. *Prameny k dějinám školství*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1984, I, 238 s. S. 21 – 23.

⁴¹⁴ Zákon č. 29/1984 Sb. Školský zákon. *Zákon pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 30.04.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-29>.

⁴¹⁵ Školní kronika od 1. září 1964. S. 64 – 67.

⁴¹⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 76 – 78.

⁴¹⁷ Školní kronika od 1. září 1964. S. 67 – 79.

V dalším školním roce do školy nastoupilo 298 dětí. Jejich zdravotní stav se ve srovnání s předešlým rokem zhoršil. Žáky trápila, angína, plané neštovice, zejména pak chřipka.⁴¹⁸ Chřipková epidemie zasáhla celou zemi. Z důvodu této epidemie byly prodlouženy zimní prázdniny o 14 dní.⁴¹⁹ Učitelský sbor měl 19 členů (složení učitelského sboru viz příloha 20). Žáci opět pomáhali v JZD, také pěstovali různé plodiny na školním pozemku, které byly následně zpracovány školní jídelnou. Z kroužků je v kronice zmíněn pouze matematický, a to v kontextu matematických soutěží, ve kterých byli zdejší žáci velmi úspěšní. Patronát se staroměstskou pilou si škola velmi pochvalovala a dohodnuté závazky byly splněny z obou stran. Tento rok proběhly ve školní budově pouze drobné opravy. Školní budova však nebyla v nejlepším stavu a vedení školy si zažádalo o poskytnutí financí na generální opravu celé školní budovy.⁴²⁰

Školní rok 1970/1971 započal 1. září na školním dvoře, za přítomnosti rodičů i zástupců z řad KSČ nebo MNV. V tomto roce školu navštěvovalo 293 dětí. Co se týče nemocnosti, žáky nejvíce potrápila angína, chřipka, spalničky a zarděnky. Dosavadní ředitelka školy Jiřina Sanitrová byla přeložena na jinou školu. Společně s ní školu opustily zástupkyně ředitele Alena Jurenková, Marie Neničková a Petra Karasová. Na pozici ředitele byl dosazen nově příchozí Vladislav Růžička a místo zástupce ředitele obsadil místní učitel R. Hlavsa. Učitelský sbor pak doplnili Petr Gibala, Milena Jursová a Karla Sikorová, jež se vrátila z mateřské dovolené. Také v tomto roce byla spolupráce se staroměstskou pilou hodnocena velmi kladně. Okresní výbor poskytl škole finanční obnos ve výši 120 000 Kč, za které byla provedena generální oprava elektroinstalace a oprava kotelny. Inspekci provedl inspektor František Ulčák, který škole vytknul několik věcí, avšak celkově byl spokojen.⁴²¹

Slavnostní zahájení dalšího školního roku proběhlo stejně jako v minulém roce. Také počet žactva byl totožný s rokem předchozím. Oproti minulému roku byla nemocnost žáků menší, avšak žáky stále trápila chřipka. Učitelský sbor opustily Jana Šárková a Jarmila Lysá. Na jejich místě je nahradily Marie Literáková (později Bahrová), Karla Kratochvílová-Dordová, Pavla Zárubová a Jarmila Garová, která se vrátila z mateřské dovolené. V rámci patronátní smlouvy se staroměstskou pilou, žáci pomohli s úklidem v tomto závodě a vystoupili na akci MDŽ. Staroměstská pila zase pomohla při zasklívání oken ve škole.

⁴¹⁸ Školní kronika od 1. září 1964. S. 82 – 98.

⁴¹⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápis pro léta: 1966 - 1977. S. 76 – 78.

⁴²⁰ Školní kronika od 1. září 1964. S. 83 – 99.

⁴²¹ Školní kronika od 1. září 1964. S. 101 – 120.

Mimo veřejná vystoupení, která se konala v rámci významných událostí, se žáci zúčastnili i několika soutěží i sběrů železa a papíru. Na školním pozemku žáci pěstovali ovoce a zeleninu zejména pro potřeby školní jídelny. Co se týče stavebních prací na škole, dokončovala se elektroinstalace ve škole, také byla dokončena adaptace tělocvičny, jež byla umístěna ve sklepních prostorech.⁴²²

Ve školním roce 1972/1973 nastoupilo do školy 276 dětí. Dosavadní zástupce ředitele R. Hlavsa vystřídal V. Růžičku, který školu opustil, na pozici ředitele školy. Na pozici zástupce ředitele nastoupila Jindra Grohmanová. Z mateřské dovolené se vrátily Ema Kachtíková, Marie Fialová a Ivana Sikorová, naopak učitelky Karla Kratochvílová-Dordová a Pavla Zárubová na mateřskou dovolenou nastoupily. Zdravotní stav žáků se, oproti minulému roku, opět zlepšil, avšak chřipka se stále vyskytovala. Škola si v tomto roce velmi pochvalovala spolupráci s okolím, zejména s výborem SRPŠ, jenž se velmi zajímal o chod školy. Jeho členové se zúčastňovali brigád při opravách školy nebo pořádali různé akce, mezi něž patřily večírky nebo dětské dny. V tomto roce byla na staré školní budově vyměněna střecha. Mimo to byly provedeny drobné úpravy v okolí školy.⁴²³

Další školní rok započal tradičně proslovem ředitele, přivítáním prvňáčků, poté vyslechnutím projevu ministra školství a následně třídních záležitostí. Školu opustily učitelky Růžena Hrdová, Alena Kubová a Ivana Sikorová. Z mateřské dovolené se vrátila Pavla Zárubová a mezi nově příchozí patřili Dušan Tanner a Irena Hanáková. Během roku ještě odešly na mateřskou dovolenou tři učitelky. Celkový počet žáků byl 267. Žáci 9. třídy jeli na lyžařský zájezd a žáci z 2., 3. a 4. třídy absolvovali kurz plavání. V tomto roce si velmi dobře vedla školní družina, kterou navštěvovalo 19 žáků. Ve spolupráci s rodiči, se vychovatelce M. Michálkové podařilo zvelebit prostředí družiny, šatnu a předsíní, a zakoupit nová kamna. Společně s výborem ČSZ uspořádala několik sportovních akcí nebo karneval. Také spolupráce školy se SRPŠ byla opět hodnocena velmi kladně. Dobrá spolupráce byla také s finanční komisí MNV, se ZV ROH či se závodem Slezan. Třídy se zúčastňovaly brigád na úpravě okolí školy i závodech, s kterými měla škola patronátní smlouvy. Na škole se také konala soutěž tříd v čistotě. Lepší hodnocení dostali žáci 1. stupně. Opravy byly zaměřeny zejména na úpravu venkovního prostředí školy. Bylo dokončeno odvodnění a oplocení areálu (kromě úseku u hasičské zbrojnice), také byl vybudován septik a byly započaty přípravy k výstavbě chodníku uvnitř areálu školy. Inspekce byla provedena v hodinách tělesné výchovy, za účelem zjištění příčin častých úrazů u učitelky Karly Sikorové. Inspektor jí

⁴²² Školní kronika od 1. září 1964. S. 123 – 126.

⁴²³ Školní kronika od 1. září 1964. S. 127 – 130.

následně udělil důtku.⁴²⁴

Ve školním roce 1974/1975 nedošlo k žádným změnám v učitelském sboru.⁴²⁵ Počet dětí se ve srovnání s předchozím rokem zvýšil o 24 žáků, tedy na 291 dětí. Do mateřské školy chodilo 58 dětí.⁴²⁶ Práce školní družiny byla, pod vedením M. Michálkové, hodnocena velmi dobře. V tomto roce se paní vychovatelka zaměřovala zejména na práci ve výtvarném kroužku, do kterého se přihlásili i žáci z vyšších ročníků. Nadále pokračovala kvalitní spolupráce se SRPŠ i s dalšími sdruženími. Spolupráce stagnovala jedině se staroměstskou pilou. Staroměstská pila si nechávala za svou práci platit a neplnila své sliby. Inspekce byla provedena čtyřikrát, a to k zahájení školního roku, ke zjištění počtu přihlášených dětí do náboženství, ke zjištění kvality práce s rodiči a k zhodnocení práce výchovného poradce školy.⁴²⁷

V dalším roce odešly na vlastní žádost učitelky Jindra Grohmanová a Marie Fialová a do důchodu odešla vychovatelka Marie Michálková. Na pozici zástupce ředitele nastoupila Olga Kičmerová a mezi nově příchozí patřily Jaroslava Fimanová, Alena Mohylová a Marcela Janáková, jež se stala vychovatelkou ve školní družině. (složení učitelského sboru viz příloha 21).⁴²⁸ Celkový počet žáků vzrostl na číslo 311.⁴²⁹ Tento rok měli žáci některých ročníků možnost absolvovat lyžařský a plavecký výcvik. Společně s československým svazem žen, uspořádala školní družinu karneval, turistickou akci nebo s dětmi nacvičila maňáskové divadlo pro děti z místní mateřské školy. Výbor SRPŠ škole pomáhal s veřejnými akcemi, zajišťoval ceny pro vítěze při různých školních soutěžích nebo pomohl dokončit stavbu chodníků v areálu školy. Kromě již zmíněné výstavby chodníků byla zahájena stavba hřiště pro školní družinu a pokračovalo se na oplocování areálu školy. Mimo pěstování zeleniny a ovoce, se žáci nově starali o květiny. Žáci také pomáhali se sběrem brambor, a zúčastnili se sběru kovu či papíru.⁴³⁰

Školní rok 1976/1977 započal tradičně v areálu školy. Učitelský sbor na vlastní žádost opustily Milena Jursová a Pavla Zárubová. Tyto učitelky nahradily Jarmila Kocourková,

⁴²⁴ Školní kronika od 1. září 1964. S. 131 – 134.

⁴²⁵ Školní kronika od 1. září 1964. S. 135.

⁴²⁶ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 145 – 146.

⁴²⁷ Školní kronika od 1. září 1964. S. 135 – 139.

⁴²⁸ Školní kronika od 1. září 1964. S. 135 – 141.

⁴²⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 176.

⁴³⁰ Školní kronika od 1. září 1964. S. 140 – 143.

Anna Ondráčková a Marie Maníčková. V tomto roce školu navštěvovalo celkem 315 žáků. Kvůli rostoucímu počtu žáků se musely třídy na některé předměty dělit, protože některé učebny byly kapacitně nevyhovující. Na škole také chyběly šatny a kabinety. Jediná možnost, která by vyřešila tento problém, by byla přístavba. Mimo to bylo dostavěno venkovní hřiště, jehož celková cena byla 89 987 Kčs. Vedení školy také zakoupilo 2 gramofony, skříně do tříd, magnetické tabule, vybavení do tělocvičny a do školní družiny. Škola byla také dobře vybavena pomůckami pro výuku dle nových osnov. Školní družině se pod vedením nové vychovatelky dařilo. Pomáhala dětem se zvládnutím učiva dle nových osnov, pokračovala ve spolupráci s mateřskou školou, jejíž děti navštěvovaly družinu a naopak. Inspekce se v tomto zaměřovala na zjištění podílu školy na předvolební kampani nebo na kvalitu práce třídních učitelů.⁴³¹

V dalším školním roce došlo v učitelském sboru pouze k jedné změně. Místo Marie Maníčkové nastoupila Marie Gibalová, jež se vrátila z mateřské dovolené. Na škole pracovalo celkem 20 pedagogických pracovníků. Školu navštěvovalo celkem 335 dětí. Výbor SRPŠ se stále zapojoval do chodu školy, podílel se na řešení přestupků, pomáhal při opravách školy a finančně přispíval například na lyžařský nebo plavecký výcvik. Spolupráce nadále pokračovala i s TJ Sokol, s Pionýrskou organizací, se Svazem československého – sovětského přátelství nebo se závodem Slezan. Do školní družiny docházelo 27 dětí, pro které paní vychovatelka (ve spolupráci s rodiči) zajistila postavení odpočinkového místa. Pro děti z mateřské školy si žáci, navštěvující družinu, připravili loutkové představení. Na konci školního roku byl ve školní družině upřádán závod na koloběžkách. Co se týče stavebních prací, tento rok byla věnována pozornost zejména na dokončení stavby hřiště a také započala jednání k přestavbě kuchyně a k přístavbě ke škole. Na škole byly provedeny celkem 3 inspekce, během kterých nebyly nalezeny žádné větší nedostatky.⁴³²

V roce 1978/1979 nastoupil na místní školu Petr Karas a vystřídal Radima Hlavsu, coby ředitel zdejší devítileté školy. S Radimem Hlavsou ze školy odešly Jarmila Mohylová, Alena Mohylová a Jaroslava Horáčková a učitelský sbor doplnili Josef Hložanka, Zdeňka Jurošová a Karla Mikšiková. Celkový počet žáků byl 341. Zdejší učitelé žáky vedli k vytváření vědeckého názoru. Díky tomuto působení se do náboženství přihlásilo jen 7 % žáků. Žáci měli opět možnost zúčastnit se plaveckého a lyžařského výcviku. Také se účastnili několika soutěží například literární soutěže, soutěže v atletice, v recitaci, dále chemické či matematické olympiády nebo soutěže s názvem „O zemi, kde zítra znamená již včera“.

⁴³¹ Školní kronika od 1. září 1964. S. 144 – 148.

⁴³² Školní kronika od 1. září 1964. S. 149 – 153.

Na škole bylo nutné provést několik oprav. Generální opravy se dočkala školní družina. Hlavní školní budova byla také ve špatném stavu, avšak pro uskutečnění generální opravy scházela dokumentace.⁴³³

Školní rok 1979/1980 byl započat na prostranství školy proslovem ředitele, poté se třídy rozešly do svých učeben, kde je přivítali třídní učitelé. V tomto roce na škole pracovalo 21 pedagogických pracovníků. Učitelský sbor mezi sebou přivítal Boženu Škopovou, Ivanu Slamjákovou, Danu Obdržálkovou a Libuši Zárubovou. Současně se rozloučil s Josefem Hložankou a Emou Kachtikovou. Na škole bylo celkem 13 tříd, do kterých docházelo 325 žáků. Některé třídy opět absolvovaly lyžařský a plavecký kurz. Během celého roku na škole probíhala dopravní výchova. Pro praktický nácvik škola využívala městské dopravní hřiště ve Frýdku. V tomto roce se žáci zúčastnili celkem 22 soutěží. Nejlepším umístěním bylo 1. místo v soutěži „Výživa a zdraví“ a 2. místo v matematické soutěži. Mimo to se žáci zapojili do sběru brambor a odpadového materiálu, také do výsadby nových stromků nebo pomáhali při údržbě okolí školy. Spolupráce s vnějším okolím si škola celkem pochvalovala. V říjnu byla na škole provedena celková inspekce. Inspektor Jan Dvořák provedl hospitaci skoro u všech učitelů, hodnotil jejich znalosti a provedl kontrolu povinné školní dokumentace. V práci pedagogů nebyly shledány žádné závažné nedostatky.⁴³⁴

V dalším školním roce se začala psát nová školní kronika. Učitelský sbor čítal 19 pedagogických pracovníků. Z učitelského sboru odešly učitelky Anna Záškolná, Božena Škopová, Dana Obdržálková a Libuše Zárubová. Nově nastoupily Alena Mohylová a Hana Suchánková (složení pedagogického sboru viz příloha 22). Do školy docházelo celkem 313 žáků. Veškerá školní práce byla podmíněna životem v socialistickém státě a ovlivňována významnými výročími a akcemi, jež byly využity k ideové výchově. Žáci byli úspěšní v několika soutěžích, například v krajském kole lyžování obsadila žákyně 7. třídy 1. místo nebo v soutěži „O češtině trochu jinak“ získal zdejší žák 2. místo a probojoval se do až národního kola. Do dalších soutěží, kterých se žáci zúčastnili, patřil Běh ozvěn, Pythagoriáda nebo soutěž Děti, mír a umění. Pionýrská organizace čítala 197 členů, hlavní vedoucí byla K. Mohylová, učitelka zdejší mateřské školy. O prázdninách zorganizovala pionýrský tábor ve Smilovicích, který se velmi podařil, a tak se Pionýrské tábory konaly i v dalších letech. Školní budovu čekala výměna kotle ústředního topení, který byl ve velmi špatném stavu. Do školy byly zakoupeny 2 nové kotle.⁴³⁵

⁴³³ Školní kronika od 1. září 1964. S. 154 – 160.

⁴³⁴ Školní kronika od 1. září 1964. S. 161 – 170.

⁴³⁵ Kronika od 1. září 1980. S. 1 – 10.

Ve školním roce 1981/1982 byla na zdejší škole zrušena devátá třída, a tak se ze staroměstské školy stala opět osmiletá. Zmenšil se také učitelský sbor, který opustily Ivana Slamjáková, Zdeňka Jurošová, Hana Suchánková a Marie Mohylová, jež odešla na mateřskou dovolenou. Přišla pouze jedna učitelka, a to Olga Zikešová. V tomto roce školu navštěvovalo 282 žáků. Po celý rok se vyučovala dopravní výchova. Velký důraz se kladl také na výchovu ateistickou. Plavecký výcvik byl povinný pro žáky 3. ročníku, žáci vyšších ročníků mohli chodit na doplňkový plavecký výcvik. Lyžařského kurzu se zúčastnilo 46 žáků 7. třídy. Mezi nejlepší umístění na soutěžích patřilo 1. místo v sólovém zpěvu v soutěži Vratimovská růže, 1. místo v soutěži Puškinův památník, 1. místo v literární soutěži s tématem o spoření, 1. místo v literární soutěži s brannou tematikou a 3. místo v recitaci. S patronátní činností byla škola spokojena, smlouvy měla uzavřené například s Obvodním oddělením veřejné bezpečnosti, Slezanem či se staroměstskou pilou. Co se týče oprav, během roku byly pouze natřeny dveře staré školní budovy. Inspekce se zaměřila na plnění branné výchovy, na stáž ředitele na Okresním výboru KSČ a na porušování pracovního řádu učitelem Dušanem Tannerem.⁴³⁶

V dalším školním roce došlo v učitelském sboru k malým změnám. Ze školy odešel Dušan Tanner a učitelský sbor doplnily Anna Mazurová, Jana Trnková a Julie Kubalová. Školu navštěvovalo 289 žáků. Škola pokračovala ve výchovně-vzdělávací práci dle školního plánu práce. Ke zkvalitnění výchovy posloužila také nově zavedená žákovská samospráva i činnost Pionýra. Žáci se společně s učiteli zapojovali do veřejně prospěšných prací, pomáhali se sázením stromů či vystupovali na veřejných akcích. Učitelé se zabývali zkvalitněním mravní a komunistické výchovy u žáků. „Zaměřili se na vztah žáků k společnosti a světu, k práci a výsledkům práce, k člověku a kolektivu, k vlasti a k zemi socialistického tábora, k plnění povinností a vlastností jednotlivce.“⁴³⁷ Také tento rok proběhl lyžařský a plavecký kurz. Žáci se zúčastnili celkem 18 soutěží. Mezi sportovní soutěže patřila například dopravní soutěž, okresní kolo soutěže Partyzánský samopal, soutěž Zlatá zebra nebo závody na kolech. Dále se zúčastnili Běhu ozvěn nebo olympiád z ruského jazyka, z matematiky nebo z biologie. Patronátní činnost probíhala se stejnými podniky jako v předešlém roce. Skupinovou vedoucí Pionýra byla Bronislava Richterová. Pod jejím vedením se Pionýrské organizaci dařilo, na škole fungovalo 16 oddílů a pionýři se podíleli na sběru surovin (kaštanů nebo žaludů) nebo výsadbě keřů. V měsíci červenci byl uspořádán

⁴³⁶ Kronika od 1. září 1980. S. 12 – 22.

⁴³⁷ Kronika od 1. září 1980. S. 33.

pionýrský tábor pro 76 dětí. Kromě běžné údržby nebyly ve škole provedeny žádné opravy.⁴³⁸

Ve školním roce 1983/1984 škola přivítala celkem 294 dětí. Škola si vytvářela vlastní tradici slavnostním zahajováním a ukončováním školního roku, za přítomnosti zástupců z řad politického života i patronátních podniků. Na začátku roku nastoupila Květa Golová, namísto Jarmily Kocourkové. Janu Trnkovou nahradila Marie Mohylová, která se vrátila z mateřské dovolené. Na škole fungovaly 2 kroužky, filatelistický a šachový. V rámci Pionýra také fungoval oddíl radioamatérský a přírodovědný. Plavecký výcvik byl povinný pro 3. a 4. třídu, bezplatně byl nabízen některým dětem v mateřské škole. Lyžařský výcvik byl opět určen pro žáky 7. tříd. Celkem se zúčastnilo 54 dětí. Podle školního plánu dále proběhla branná cvičení, jež měla přispět k prohloubení praktických dovedností v přírodě, a dopravní výchova, určena pro žáky 1. – 4. tříd. Mezi nejúspěšnější soutěže se v tomto roce zařadila soutěž v recitaci, kde žákyně zdejší školy vybojovala 1. místo, soutěž v požární ochraně, opět se ziskem 1. místa a sportovní soutěž Běh ozvěn, ve kterém zdejší žák obsadil 2. místo. Patronátní činnost probíhala beze změny. Během hlavních prázdnin byla celá škola vymalována, a budova, kde se nacházely učebny 1. – 4. třídy, byla obložena melaninem.⁴³⁹

V dalším školním roce ze školy odešel ředitel Petr Karas a ve funkci ho nahradil Petr Gibala. Zástupcem zůstala Olga Kičmerová a výchovným poradcem se stala Irena Hanáková. Učitelský sbor zůstal téměř nezměněn. Odešel pouze již zmíněný Petr Karas a nově nastoupila učitelka Olga Motáková. Do školy docházelo celkem 300 žáků. Žákovskou samosprávu tvořili zástupci všech tříd, počínaje 5. ročníkem. Žákovská samospráva vyhodnocovala soutěž v čistotě jednotlivých tříd nebo dohlížela na pořádek na chodbách. Branná a dopravní výchova se uskutečnila stejně jako v předešlých letech. Také plavecký a lyžařský výcvik proběhl stejně jako minulý rok. Žáci školu reprezentovali v různých soutěžích, například v soutěži Puškinův památník, ve které obsadili 1. a 3. místo, v olympiádě z ruského jazyka, ve které opět získali 1. a 3. místo, nebo v matematické soutěži, ve které zdejší žákyně 4. třídy získala 1. místo. Patronátní činnost pokračovala beze změny.⁴⁴⁰

Ve školním roce 1985/1986 nastala v učitelském sboru pouze jedna změna. Za Marii Gibalovou nastoupila Jarmila Mohylová. Školu navštěvovalo celkem 295 dětí. Zástupcům žákovské samosprávy se podařilo získat mnoho zdejších žáků, kteří pomáhali při udržování kázně na chodbách, v jídelně nebo v šatnách. Plavecký a lyžařský kurz a se uskutečnil dle plánu školy. Branné cvičení doplnil také branný kurz. Dopravní výchova byla

⁴³⁸ Kronika od 1. září 1980. S. 24 – 38.

⁴³⁹ Kronika od 1. září 1980. S. 42 – 52.

⁴⁴⁰ Kronika od 1. září 1980. S. 54 – 63.

určena pro žáky 1. – 5. ročníku a pro děti školní družiny. Mezi nejúspěšnější soutěže se zařadily soutěž Puškinův památník, soutěž Děti, mír a umění, Běh přátelství, Běh ozvěn a závod ve sjezdovém lyžování. Patronátní smlouvy byly uzavřeny pouze s podnikem Slezan a s pilou Staré Město. Stará školní budova byla nově omítnuta, o hlavních prázdninách byly všechny školní budovy vymalovány. Také byla zakoupena nová umyvadla. Výbor SRPŠ poskytl finance na postavení letní tělocvičny, která byla postavena společně s doskočištěm.⁴⁴¹

Další školní rok byl zahájen 1. září. Do školy nastoupilo 302 žáků. Do důchodu odešla Anna Mazurová. Spolu s ní školu opustily Alena Mohylová a Eva Sedláčková. Místo nich nastoupili Jiří Šodek a Libuše Vozňáková. Z důvodu malého počtu žáků v 2. třídě, byli tito žáci vyučováni společně s 4. třídou. Práce žákovské samosprávy byla hodnocena velmi kladně. Dle ředitele přispívala k mravní výchově dětí. Plnila úkoly podle celoročního plánu, mezi které patřilo organizování sběru nebo brigád, sledování bezpečnosti žáků, kteří do školy dojížděli autobusy nebo plnění „Mírových činů“ jednotlivých tříd. Plaveckého výcviku se účastnilo 54 dětí z 2., 3. a 4. třídy. Na lyžařský výcvik jelo 56 žáků ze 7. třídy. Branná a dopravní výchova proběhla dle plánu školy. I v tomto roce se žáci zúčastnili řady soutěží na úrovni školní, obvodové, okresní i krajské. Nejúspěšnější byli v olympiádě z českého jazyka, v soutěži Puškinův památník, v pěvecké soutěži Loutnička a v soutěži zdravotních hlídek. Také v mnoha sportovních soutěžích žáci zaznamenali hodně úspěchů. Pionýrská organizace čítala 15 oddílů. Tyto oddíly se účastnily brigád, jezdily na exkurze, uspořádaly turnaj ve stolním tenise a letní tábor pro 42 dětí. Patronátní činnost probíhala se stejnými podniky jako v předešlém roce. Ve školní budově bylo provedeno dřevěné obložení chodeb, byly opraveny některé lavice a židle a na nové budově byla zřízena žákovská knihovna.⁴⁴²

Školní rok 1987/1988 byl rokem „úsilí SSSR o zachování celosvětového míru a odzbrojení“.⁴⁴³ Ze školy odešly Julie Kubalová a Marie Mohylová. Učitelský sbor mezi sebe přivítal Pavlu Žurkovou a Renátu Zemanovou. Žáci 3. třídy byli, pro malý počet, spojeni s 2. třídou. Plavecký výcvik proběhl stejně jako v předešlém roce. Stejně tak lyžařský výcvik, jediný problémem byl nedostatek sněhu. Proběhla také branná cvičení, branný kurz i dopravní výchova. Žáci školu úspěšně reprezentovali na olympiádě z českého jazyka, v soutěži dětského literárního projevu, v soutěži v elektronice nebo v pěvecké soutěži Loutnička. V rámci oprav byla položena krytina střechy na budově školní družiny, střecha hlavní budovy

⁴⁴¹ Kronika od 1. září 1980. S. 65 – 75.

⁴⁴² Kronika od 1. září 1980. S. 79.

⁴⁴³ Kronika od 1. září 1980. S. 95.

byla nově natřena a v akci „Z“ byl opraven plot okolo školního hřiště.⁴⁴⁴

Další školní rok je současně posledním školním rokem, zapsaným v *Kronice od 1. září*. V učitelském sboru nastalo více změn. Opustily jej Pavla Žurková, Renáta Zemanová, Radmila Drmolová, Libuše Vozňáková. Na jejich místo nastoupili Jiří Kaleta, Libuše Drabinová, Zdeňka Štíhlová a Martina Čáslavská. Školu navštěvovalo celkem 294 dětí. Žáci 4. ročníku byli v tomto roce spojeni s 3. třídou. Školní jídelna byla z nařízení Odboru školství zrušena. Důvodem bylo, že některé městské školní jídelny nedostatečně využívaly svou kapacitu, a tak byly malé jídelny zrušeny. Jídlo se do staroměstské školy dováželo z jídelny ze 7. základní školy ve Frýdku-Místku. Plaveckého výcviku se zúčastnilo 49 žáků. Pro 3. třídu byl zadarmo. Lyžařský výcvik se uskutečnil v rekreačním zařízení na Ondřejníku, opět však bylo málo sněhu. V rámci dopravní výchovy byl pro žáky 4. třídy uspořádán kurz, na jehož konci psali test a plnili jízdu zručnosti. Žáci školu reprezentovali na 8 soutěžích, nejlepšího umístění dosáhli v chemické a fyzikální olympiádě, ve stolním tenisu a v šachu. V Pionýrské organizaci bylo 204 pionýrů, avšak její činnost hodně vážla a vedení bylo slabé. Zdejší skupina Pionýrů byla nakonec připojena k 10. základní škole ve Frýdku-Místku. V tomto roce byla zrušena patronátní činnost, protože podniky již neměly zájem se školou obnovit smlouvy. V hlavní budově proběhla oprava vodoinstalace, také byla vyměněna podlaha u ředitelny a v celé budově byla vyměněna krytina střechy.⁴⁴⁵

2.6.3 Školní akce a oslavy

Při příležitosti 50. výročí vyhlášení Československé republiky, uspořádala v roce 1968 škola, s frýdeckou Lidovou školou umění, slavnostní akademii, na které vystoupili žáci ze všech tříd. Oslava tohoto jubilea se konala také ve škole, během níž žáci vysázeli 4 „lípy svobody“. Výročí 50. let od založení oslavil také Sokol. Na této akci vystoupili žáci z místní školy. Mimo to proběhly každoroční oslavy, mezi které patřila například oslava MDŽ nebo Dne osvobození. Na výlety žáci zamířili do Beskyd, Jeseníku či na Slovensko. Vyšší ročníky navštívili ostravské trhy, Zoo, Prahu nebo Valašské muzeum v Rožnově pod Radhoštěm.⁴⁴⁶ Ani v dalším roce nechyběly oslavy jako Den československé armády, 100. výročí narození Lenina nebo 25. výročí osvobození Rudou armádou, v rámci kterého byla na škole uskutečněna výstava památek a fotografií z dob okupace i osvobození.⁴⁴⁷ V rámci oslav Velké

⁴⁴⁴ Kronika od 1. září 1980. S. 95 – 101.

⁴⁴⁵ Kronika od 1. září 1980. S. 105 – 112.

⁴⁴⁶ Školní kronika od 1. září 1964. S. 69 – 78.

⁴⁴⁷ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977.

říjnové revoluce, byla uspořádaná tělovýchovná akademie. Mimo to se žáci zúčastnili výchovných klavírních koncertů, divadelních představení a několika besed o československo-sovětském přátelství. V zimě se uskutečnil lyžařský a sánkařský zájezd na horu Ondřejník a v květnu byl uspořádán tělovýchovný den. V rámci školních výletů žáci zavítali do nedalekého okolí a žáci vyšších ročníků do Krakova, Osvětimi a Veličky.⁴⁴⁸ V mateřské škole proběhla vánoční nadílka spolu s maňáskovým divadlem „Čertovy nevěsty“. Ke dni matek děti nacvičili představení pro své maminky. Na mezinárodní den dětí bylo uspořádáno opékání na školní zahradě pro rodiče s dětmi.⁴⁴⁹

Ve školním roce 1970/1971 proběhly oslavy všech významných událostí. Tyto oslavy škola využívala v tomto i v dalších letech k výchově svých žáků v souladu s komunistickým režimem a k vytváření a prohlubování ideologie. Školní výlety byly zaměřeny na návštěvu spojenými s dějinami dělnického hnutí a KSČ.⁴⁵⁰ Děti z mateřské školy si připravili vystoupení na mikulášskou a vánoční besídku, za odměnu pak dostaly čokoládové figurky nebo pomeranče. Na konci školního roku jely na výlet do Rožnova pod Radhoštěm.⁴⁵¹ Také v dalším roce byly významné události využívané k výchově, ve školní kronice jsou všechny akce nazvané jako „kulturně výchovné akce“. Škola se aktivně zapojovala a s žáky vystupovala na veřejných akcích, mezi které patřily oslavy Vítězného února, Den učitelů, narozeniny Lenina nebo Den osvobození, během kterého škola uspořádala akademii. Školní výlety se řídily směrnicí ministerstva školství a byly zaměřeny na návštěvu míst, spojených s bojem dělnické třídy, KSČ a lidu za osvobození naší vlasti.⁴⁵² Ve školním roce 1972/1973 se uskutečnilo mnoho besed například o vítězném únoru, o občanských právech nebo o příslušnících veřejné bezpečnosti. Se školními výlety to nebylo jinak než v roce předchozím a žáci tak navštívili místa dle směrnic ministerstva školství.⁴⁵³ V dalším roce patřila k nejvýznamnějším událostem oslava 30. výročí Slovenského národního povstání (SNP). Na úřadě MNV byla výstava žakovských prací s tematikou SNP, dále byly uskutečněny besedy s členy SNP a vojáky a také proběhla slavnostní akademie žáku v místní

S. 93.

⁴⁴⁸ Školní kronika od 1. září 1964. S. 91 – 98.

⁴⁴⁹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 78.

⁴⁵⁰ Školní kronika od 1. září 1964. S. 115 – 120.

⁴⁵¹ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 98.

⁴⁵² Školní kronika od 1. září 1964. S. 125 – 126.

⁴⁵³ Školní kronika od 1. září 1964. S. 129 – 130.

sokolovně. K výchově žáků bylo samozřejmě využito i dalších významných dní. Školní výlety byly zaměřeny hlavně na místa související se SNP.⁴⁵⁴

Nejvýznamnějšími kulturně-výchovnými akcemi ve škole byly v roce 1974/1975 školní oslavy Velké říjnové revoluce ve frýdeckém kině Bezruč, výstava Sovětské knihy a hraček, školní soutěž „O zemi, kde zítra...“, účast na závodě míru nebo spartakiáda ve Starém Městě. Nejvýznamnější akcí byla bezesporu oslava 130. výročí školství ve Starém Městě, která se konala v březnu. Zúčastnilo se jí mnoho lidí z řad veřejnosti. Při této příležitosti je v obecní kronice část textu věnována právě historii zdejšího školství.⁴⁵⁵ Školní výlety byly opět zaměřeny na místa spojená s boji československé armády a partyzánů za osvobození.⁴⁵⁶ V dalším školním roce se žáci zúčastnili všech významných událostí akcí dle plánu školy. Mezi ně například patřilo setkání s představiteli města, soutěž s názvem Píseň přátelství, den spořivosti, běh přátelství nebo beseda s členy lidových milic.⁴⁵⁷

Ve školním roce 1976/1977 se žáci zúčastnili všech akcí, které patřily do akce nazvané Kultura mládeže. Během roku si tak vyslechli 8 besed, několika filmových představení například film „Bojovali za vlast“ nebo „Osvobození Prahy“. Místa školních výletů byla opět vybrána stejně jako v předešlých letech. V dalším roce se žáci zúčastnili 14 akcí v rámci Kultury mládeže a 39 akcí podle školního plánu oslav. Tyto akce byly zaměřeny hlavně na významné události, mezi které patřilo například 60. výročí Velké říjnové revoluce, 30. výročí vítězného února nebo oslavy osvobození Starého Města. Také tento rok bylo pro žáky připraveno několik besed na téma Sovětský svaz, Mongolská lidová republika a Kuba, Den boje proti fašismu nebo o vzniku lidových milic. Pro žáky z posledních ročníků byl zvlášť připraven cyklus přednášek.⁴⁵⁸

K výchově žáků škola využívala různých akcí také ve školním roce 1978/1979. „Zvláštní pozornost byla věnována výchově k socialistickému vlastenectví a proletářskému internacionalismu.“⁴⁵⁹ Opět byly pořádány různé besedy, organizovány exkurze a škola oslavila všechna významná výročí. Školní výlety se oficiálně neuskutečnily, třídní učitelé však se svými třídami podnikli několik výletů po republice. V dalším roce se například uskutečnila beseda pro žáky ke dni armády, se členy KSČ nebo se staroměstskými občany.

⁴⁵⁴ Školní kronika od 1. září 1964. S. 133 – 134.

⁴⁵⁵ *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápis pro léta: 1966 - 1977. S. 145 – 165.

⁴⁵⁶ Školní kronika od 1. září 1964. S. 137 – 138.

⁴⁵⁷ Školní kronika od 1. září 1964. S. 143.

⁴⁵⁸ Školní kronika od 1. září 1964. S. 147 – 152.

⁴⁵⁹ Školní kronika od 1. září 1964. S. 157.

Významnými oslavami pak bylo výročí Velké říjnové revoluce nebo oslavy 1. máje. Tento rok se opět uskutečnily školní výlety, tentokrát se zaměřením na místa spojená s osvobozením.⁴⁶⁰

Ve školním roce 1980/1981 patřily mezi akce školy výstava žákovských prací, uskutečněná v rámci voleb, různé exkurze například v Osvětimi, ve hvězdárně ve Valašském Meziříčí, v hornicko-geologickém muzeu v Ostravě nebo v Kasárnách československé lidové armády. V rámci oslav Velké říjnové revoluce žáci vystoupili s kulturním programem v závodech Slezanu či staroměstské pily. Dále žáci vystoupili při oslavě MDŽ nebo na oslavě 60. výročí založení KSČ. Na školní výlety zaměřily jednotlivé třídy například do Kopřivnice, na hrad Bouzov, do Beskyd nebo do Lidic. V dalším školním roce posloužily k prohloubení komunistické výchovy významné události, besedy, ale třeba také akce s názvem Úcta ke stáří (setkání se staroměstskými důchodci a s představiteli politického života) nebo akce Za město krásnější, v rámci které žáci pomáhali se sazením nových stromů nebo úpravě okolí. Na školní výlety žáci zaměřili do Žiliny, Bojnic nebo Vrátné doliny. Ve školním roce 1982/1983 se žáci zúčastnili besedy s výtvarníkem V. Kocichem, se členem KSČ nebo besedy ke Dni československé lidové armády. V rámci akce Kultura mládeže se žáci zúčastnili všech akcí a významných událostí. Heslem školních výletů bylo „Život v míru“. Jednotlivé třídy navštívily Kopřivnici, Zbrašovské jeskyně, Gottwaldov nebo Prahu.⁴⁶¹

Během celého školního roku 1983/1984 se žáci zúčastnili mnoha akcí, čímž reprezentovali svou školu. S kulturním programem vystupovali na všech schůzích národní fronty, stejně tak na oslavách Velké říjnové revoluce nebo na oslavách měsíce přátelství. Československým svazem žen bylo opět zorganizováno setkání s důchodci nebo oslava Mezinárodního dne dětí. Také se opět uskutečnila celá řada besed. Školní výlety byly inspirovány 40. výročím osvobození. Jednotlivé třídy zaměřily se svými učiteli do Beskyd, Jeseníků, Opavy, Slezského muzea, Brna či do Prahy. V dalším školním roce proběhly všechny akce dle plánu školy. Tyto akce byly totožné s předchozími lety. Škola dále uspořádala mnoho besed například se zdravotní sestrou pro žákyně 6. třídy, se členem Slezanu nebo se zasloužilým členem KSČ. Na školní výlety žáci zaměřili do Olomouce, Jeseníků, na Morávku nebo do Gottwaldova.⁴⁶²

Ve školním roce 1985/1986 se celá škola opět zúčastnila všech významných akcí.

⁴⁶⁰ Školní kronika od 1. září 1964. S. 157 – 166.

⁴⁶¹ Kronika od 1. září 1980. S. 7 – 34.

⁴⁶² Kronika od 1. září 1980. S. 47 – 62.

Ve školní kronice je napsáno, že žáci i učitelé reprezentovali zdejší obec velmi důstojně například na oslavě Velké říjnové revoluce, MDŽ nebo při volbách do zastupitelstva. Žáci 7. třídy navštívili vojenský útvar v Místku. Žáci 8. třídy jeli na exkurzi k památníku ostravské operace v Hrabyni. Vedení školy zorganizovalo společně se Socialistickou akademií přednášku pro rodiče s názvem „Výchova k rodičovství“. V rámci školních výletů žáci navštívili Beskydy, Vysoké Tatry, jižní Moravu nebo Prahu. V dalším školním roce se v kronice píše pouze o školních výletech. Třídy podnikly výlet například na Hukvaldy, Bouzov, do Bratislavy nebo do Náchodu. Ani ve školním roce 1987/1988 není zmínka o žádných akcích školy a významných událostech. V rámci školních výletů žáci zavítali na Morávku, do Beskyd či do Jeseníku, do Brna a Bratislavy. Stejně tomu bylo i v dalším roce, kde jsou opět zmíněna jen místa školních výletů. Ty byly podniknuty na Hukvaldy, Ondřejník, do Komorní Lhotky nebo na Bouzov.⁴⁶³

2.6.4 Shrnutí

Po srpnových událostech v roce 1968 nastalo období normalizace a ČSSR se opět musela podřídit Sovětskému svazu. Výchovně-vzdělávací činnost byla stále zaměřena na komunistickou výchovu. Stále platil zákon z roku 1960 o soustavě výchovy a vzdělávání v ČSSR. Život ve škole se nezměnil. Na pozici ředitele se vystřídal Jiřina Sanitrová, Vladislav Růžička a Radim Hlavsa. Nadále byla propagována komunistická výchova, škola spolupracovala s MNV, KSČ, JZD, výborem SRPŠ či podniky, se kterými měla uzavřené patronátní smlouvy. Žáci se každoročně účastnili různých soutěží či pomáhali při brigádách. Učitelé se s žáky aktivně zapojovali do veřejného života a účastnili se všech významných oslav. Ve školním roce 1973/1974 školu navštěvovalo 267 žáků, což bylo nejméně v tomto období. Na škole také proběhlo mnoho oprav, mezi které patřila například oprava elektroinstalace, výměna střechy nebo dokončení adaptace tělocvičny ve sklepních prostorech školy.

V roce 1976 byl ministerstvem školství vydán Projekt dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy. O dva roky později byl vydán zákon č. 63/1978 Sb. o opatřeních v soustavě základních a středních škol, který obsahoval například strukturu vzdělávací soustavy. Také stanovoval, že má škola vzdělávat a vychovávat v duchu vědeckého světového názoru, učit polytechnickou výchovu nebo spojit život školy s okolním životem. V roce 1984 vyšel v platnost zákon č. 29/1984 Sb. o soustavě základních a středních škol v SSSR, který například stanovoval, že má základní škola 9 ročníků, pokud však škola

⁴⁶³ Kronika od 1. září 1980. S. 72 – 111.

nemá podmínky pro zřízení všech ročníků, může jich zřídit i méně. Další změny, nejen v oblasti školství, nastaly až po roce 1989. Staroměstská škola byla dobře vybavena pomůckami pro výuku dle nových osnov. Od školního roku 1975/1976 měli někteří žáci možnost absolvovat lyžařský a plavecký kurz. Počet dětí stále rostl a prostory školy byly kapacitně nevyhovující. Proto se uvažovalo o přístavbě. Nejvyšší počet dětí byl zaznamenán ve školním roce 1978/1979, a to 341 žáků. Ve stejném roce nastoupil na pozici ředitele Petr Karas (v roce 1984/1985 ho vystřídal Petr Gibala, jenž byl posledním ředitelem v tomto období). Ředitel Petr Karas velmi propagoval socialistickou výchovu a vzdělávání a kladl důraz na vytváření vědeckého světového názoru a ateistickou výchovu. Veškerá školní práce byla ovlivňována komunistickým režimem a významnými výročími a akcemi, jež byly k ideové výchově využívány. Mezi tyto oslavy patřily například oslavy Velké říjnové revoluce, MDŽ, oslavy osvobození či různé besedy a výukové filmy. K této výchově měla přispět i činnost Pionýrské organizace a činnost žákovské samosprávy. V rámci školních výletů žáci navštívili místa, která byla spjata s komunistickým režimem. Žáci se zúčastnili mnoha soutěží. Mezi nejúspěšnější se řadila matematická olympiáda, pěvecké a literární soutěže, soutěž Puškinův památník nebo sportovní soutěže jako závody v lyžování nebo Běh ozvěn. Ve školním roce 1981/1982 byla na zdejší škole zrušena devátá třída a vyučovalo se tak jen v 8 ročnících. Ve stejném roce se začala vyučovat dopravní výchova. Také v tomto období došlo k několika opravám, například k výstavbě nového venkovního hřiště, výměna kotle ústředního topení či oplocení celého areálu školy. Ve školním roce 1988/1989 vázla práce Pionýrské organizace, také byla zrušena patronátní činnost i místní školní jídelna.

3 Zhodnocení vývoje školství v obci Staré Město

V této kapitole bude provedeno zhodnocení vývoje školství v jednotlivých obdobích, podle členění v předchozí kapitole, na pozadí historických událostí. Toto hodnocení bude provedeno dle následujících kritérií: jak se měnila podoba budovy školy, jaká byla návštěvnost školy a stav pedagogického sboru, jaká byla kvalita výchovně-vzdělávací práce školy a jaké akce a oslavy škola uskutečnila.

První období se soustředilo na léta 1845 – 1910. V roce 1845 se obec Staré Město rozhodla založit školu, protože v obci rostl počet obyvatel. Hned první rok se přihlásilo 60 žáků a v následujících letech jejich počet rostl. Je patrné, že o zdejší školu měli obyvatelé zájem a založení školy bylo dobrým krokem pro rozvoj obce. Na samém počátku však škola neměla vlastní prostory a vyučování probíhalo v pronajatých domech. Školní budova byla postavena až po 17 letech od založení školy. Zde se vyučovalo 19 let, a poté se škola opět přestěhovala. Je patrné, že se škola často stěhovala a stabilní zázemí získala až 36 let od svého vzniku. Vyučování v najatých domech i neustálé stěhování pravděpodobně snižovalo kvalitu výuky a učitelům ztěžovalo jejich práci, na rozdíl od ostatních období, kdy už škola měla vlastní budovu, která byla specificky zařízena pro potřeby vzdělávání. Výchovně-vzdělávací práce byla ovlivněna zejména tím, že České země byly součástí Rakousko-Uherské monarchie, což znamenalo, že vše české bylo potlačováno, škola musela vyučovat německý jazyk, a byl tu také tlak na rodiny ze strany Němců, aby své děti posílali do německých škol. Z toho důvodu škola ke konci období zaznamenala velmi nízký počet žáků, oproti frýdecké německé škole, kde počet dětí neustále rostl. Už od samého počátku škola organizovala různé akce pro své žáky, které mohly sloužit jednak k výchovně-vzdělávacím účelům, jednak k propagaci zdejší školy.

Od svého založení se škole dařilo a postupně se rozvíjela, avšak silným prvkem, který ovlivnil vývoj školy, bylo to, že České země byly součástí Rakouska-Uherska, což české škole neprospívalo a ke konci tohoto období byl vývoj zpomalen.

Další období popisuje léta 1911 – 1925. Díky nově přichozímu nadučiteli počet žáků navštěvujících staroměstskou školu opět rostl a rozšířil se také učitelský sbor. Z důvodu nevyhovujících prostorů školy došlo k rozšíření a postavení další školní budovy. Na začátku tohoto období se škola vyvíjela velmi rychle, což předznamenávalo její další slibný vývoj, který byl však zastaven událostmi, související s 1. světovou válkou. Část školní budovy obsadila armáda, někteří staroměstští učitelé museli narukovat. Počet žáků však neklesal, a z důvodu nízkého stavu učitelského sboru, se muselo vyučovat polodenně.

Válka měla vliv i na zdraví žáků. Ačkoli se škola snažila pomáhat tzv. stravovacími akcemi, žáci často trpěli různými nemocemi i podvýživou. To bylo způsobeno špatnými životními podmínkami, neúrodou a zabavováním potravin ve prospěch státu. Zasažena byla také výchovně-vzdělávací práce školy. Tlak proti všemu českému se neustále zvyšoval, protože České země byly stále součástí Rakouska-Uherska. Vše, co souviselo s Českými zeměmi a českými dějinami, muselo být odstraněno z výuky a škola nepořádala ani moc akcí. Válečné období mělo negativní dopad nejen na vývoj školy, ale celkově na kvalitu života obyvatel. To se však změnilo po válce a vzniku Československé republiky. Výchovně vzdělávací práce školy již nebyla ovlivňována německými nařízeními a o zaměření školství rozhodovalo české Ministerstvo školství. Díky vzniku samostatné Československé republiky již české rodiny neměly potřebu posílat své děti do německých škol, a tak mnoho dětí přestoupilo z německé školy do školy české. Do staroměstské školy se také vrátili někteří učitelé a opět se začaly konat různé akce a oslavy. Od konce války se každoročně zvyšoval počet žáků ve zdejší škole, proto došlo k rozšíření školy, a také se začalo uvažovat o přístavbě.

Před 1. světovou válkou se škole dařilo a pomalu se rozvíjela. Rozvoj byl však zastaven 1. světovou válkou, a po dobu trvání válečného období se stav školy rapidně zhoršoval. Po válce však nastal obrat a zdejší škole se začalo opět dařit.

Další období se zabývá léty 1926 – 1939. Vývoj školy stále pokračoval, počet žáků neustále rostl, a tak byla v roce 1928 postavena nová školní budova. Učitelství se velmi neměnil. Zdárný vývoj školy pokračoval až do roku 1934. Ve světě již několik let panovala hospodářská krize a její dopady byly v tomto roce patrné i ve staroměstské škole. Počet žáků začal klesat, žáci trpěli podvýživou, protože jejich rodiče byli nezaměstnaní a nemohli si tak mnoho dovolit. V tomto období žáci také často trpěli nemocemi, což bylo nejspíše zapříčiněno špatnou životosprávou. Ačkoliv se obec Staré Město i škola snažila rodinám pomoci, situaci to velmi nezlepšilo. Také některé školní oslavy sloužily k tomu, aby žákům pomohly v této složité situaci. Konaly se však i jiné akce a oslavy, které měly nejspíše jen zábavnou nebo vzdělávací funkci. Mimo to se začala zhoršovat situace v českém školství, kritizoval se například starý systém, a i když se ministerstvo školství snažilo situaci změnit pomocí nových učebních osnov, na jejichž základě měly vzniknout tzv. činné školy, které by žáky vedly k větší aktivitě ve výuce, staroměstští učitelé se nadále drželi svých osvědčených vyučovacích metod. Na konci 30. let 20. století se situace ještě zhoršila. Z učitelského sboru odešlo několik učitelů, počet dětí, navštěvujících zdejší školy, byl nízký a vývoj školy se zcela zastavil, když začala 2. světová válka.

V tomto období se škole dařilo hlavně na začátku, slibný rozvoj však nejspíš zastavila hospodářská krize a její důsledky a události související s blížící se válkou.

Další období se zabývá událostmi v letech 1939 – 1948. Téměř celé toto období poznamenala 2. světová válka. Ta ovlivnila i život na staroměstské škole. Změnil se obsah výuky, který musel být v souladu s nacistickou ideologií, k této výuce byly vydány nové učebnice. Vše české bylo potlačováno a ničeno. Povinně byl zaveden německý jazyk. Někteří učitelé byli zatčeni a škola se potýkala s nedostatkem pedagogů. I když v prvních letech války počet dětí, navštěvujících zdejší školu, klesal, nastal problém také s prostory, protože ve škole vznikla německá škola, a navíc poskytla některé místnosti frýdecké obchodní škole, kterou obsadila armáda. Vyučování tak bylo velmi ztížené, muselo se vyučovat polodenně, což zhoršovalo kvalitu vzdělávání. Na dětech byla opět patrná podvýživa, jako tomu bylo za 1. světové války. Důvodem byl nedostatek potravin, které bylo možné dostat jen za potravinové lístky, veškeré zboží zdražovalo, a k tomu němečtí vojáci obchody rabovali a vykupovali. Škola se snažila žákům pomoci prostřednictvím stravovacích akcí i vánočních nadílek. Také české oslavy a akce byly zakázány, uskutečňovaly se pouze některé oslavy úspěchů nacistické Německa. Nacistický tlak na českou školu se stále zvyšoval, a i když počet žáků mírně stoupal, nakonec došlo k uzavření staroměstské školy, ve které si německá armáda zřídila lazaret. Škola se otevřela až po skončení 2. světové války a školství se vrátilo k dřívější organizaci. Do školy se opět vrátili někteří učitelé. Jenže válka po sobě zanechala velké škody. Budova školy byla hodně poškozená, mnoho věcí se ztratilo. To bylo zapříčiněno nálety a obsazením zdejší školy německou armádou. Také k výuce, která již nebyla ovlivněna nacistickou ideologií, chyběly učebnice a knihy, které byly za války zničeny. Ministerstvo školství také začalo řešit reformu školského zákona, která byla provedena v roce 1948, kdy byl vydán zákon č. 95/1948 Sb. o základní úpravě jednotného školství. Stalo se tak ve stejném roce, kdy se moci ujímá Komunistická strana Československa.

Toto období nebylo pro vývoj školy vůbec příznivé. Válečné události vývoji české školy nepřály a stav školy se opět zhoršil. Toto je také jediné období, kdy došlo k úplnému zavření školy. Ve srovnání s obdobím 1. světové války byly následky mnohem horší. Ačkoli se po osvobození škola opět otevřela a vše se začalo pomalu zlepšovat, válka zanechala velké škody, které bylo nutné napravit.

Další období se zabývá událostmi v letech 1948 – 1968. Veškerý život se musel přizpůsobit komunistické nadvládě o záležitostech týkajících se obce, rozhodovala Komunistická strana Československa, změny nastaly i v oblasti školství. Často se měnily školní osnovy a staroměstská škola tak musela kupovat nové učebnice, které by novým

osnovám vyhovovaly. Někdy se tyto učebnice nestihly vytvořit, a tak škola používala učebnice staré. Také se několikrát změnila délka povinné školní docházky. Tyto změny měly na školu negativní dopad. Na staroměstské škole byla dodržována morálně-politická výchova mládeže, důraz byl kladen na ateistickou výchovu, také vznikla nová forma školní práce – družba nebo byl založen Pionýrský oddíl. Žáci byli povinni účastnit se oslav spojených s historií a s úspěchy Sovětského svazu a dosavadní oslavy, které nevyhovovaly komunistické ideologii, byly zrušeny nebo nahrazeny jinými. Na začátku tohoto období nebyl dobrý zdravotní stav dětí, a škola pokračovala se stravovacími akcemi. To bylo zapříčiněno hospodářskou krizí, a na některé potraviny byly opět zavedeny lístky, přesto byl všeobecný nedostatek potravin. Počet žáků, ve srovnání s válečným obdobím, rychle rostl, a pedagogický sbor se značně rozšířil a téměř každým rokem odcházelo k jeho obměnám. Tento nárůst vedl k rozšíření zdejší školy. Lze tedy říct, že v tomto ohledu škola prospívala. Ačkoli došlo v 60. letech 20. století k částečnému uvolnění režimu, staroměstská škola se stále zaměřovala na morálně-politickou výchovu a vzdělávání probíhalo prostřednictvím polytechnické, tělesné a estetické výchovy a výchovy k práci. Škola sice podporovala výchovu k práci, což mělo jistě pozitivní dopad na rozvoj žáků a jejich uplatnění v budoucnu, avšak protlačování ideové výchovy do všech těchto činností značně potlačovalo kritické myšlení a vytváření svobodného názoru. Kvůli polytechnické výchově musela staroměstská škola zřídit dílny, pro které zakoupila nový pozemek. Mimo to docházelo k častým opravám školní budovy. Relativně klidnou situaci narušily události roku 1968, kdy na území Československé socialistické republiky vstoupily armády pěti států Varšavské smlouvy.

Toto období je silně poznamenáno komunistickým režimem. Je patrné, že se mu přizpůsobil veškerý školní život. Některé změny měly na školu pozitivní dopad, některé negativní, v celkovém zhodnocení se škole dařilo.

Poslední období se zabývá léty 1968 – 1989. Po událostech roku 1968 se politická situace v Československé socialistické republice zhoršila. V oblasti školství však nenastaly výraznější změny. Ve srovnání s předchozím obdobím byl na škole kladen ještě větší důraz na výchovně-vzdělávací práci v duchu komunistické výchovy, ateistickou výchovu, vytváření vědeckého světového názoru a propojení školy s okolním životem. To vše bylo podmíněno novým zákonem č. 63/1978 Sb. o opatřeních v soustavě základních a středních škol. Ve staroměstské škole se komunistická výchova dařila naplňovat hlavně díky řediteli, a to prostřednictvím výchovy k práci, polytechnické, tělesné a estetické výchovy stejně, jak tomu bylo v předcházejícím období. K dosažení ideových cílů však přispěla i Pionýrská organizace, Sdružení rodičů a přátel školy a nemalý podíl mělo i vedení obce, které se školou úzce

spolupracovalo. Výchova byla také ovlivňována významnými komunistickými výročími a akcemi, jež byly rovněž využity k ideové výchově. Návštěvnost školy se neustále zvyšovala až do počátku 80. let, kdy se začal počet žáků pomalu zmenšovat. Velikost učitelského sboru se velmi neměnila, avšak často docházelo k jeho obměnám. Opravám školních budov bylo, ve srovnání s předchozími obdobími, věnováno méně úsilí.

Situace ve škole se velmi nelišila od předchozího období. Veškerá školní práce byla silně ovlivněna komunistickým režimem, a škola neměla problém přizpůsobit se.

Je patrné, že v obdobích relativního klidu se škola vždy rozvíjela. Jedinými obdobími, kdy se celková stav školy zhoršoval, byly extrémní historické události, jako války, které vývoji vůbec nepřály.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo provést rekonstrukci a zhodnocení vývoje školství ve Starém Městě od jejího založení až do roku 1989. V první kapitole byla pozornost věnována samotné obci, jejímu historickému vývoji na pozadí celkového vývoje ve státě. Na závěr této kapitoly jsou také uvedeny významné osobnosti, které jsou spjaty se Starým Městem. Vývoj obce ovlivňovalo mnoho faktorů, mezi které patřila tehdejší politická a ekonomická situace, hospodářská situace v daném regionu, složení a růst obyvatelstva, vedení obce ale také přírodní podmínky v jednotlivých letech. První kapitola je důležitá pro lepší pochopení a dokreslení situace, proč k některým věcem docházelo a jak se to projevilo v životě zdejší školy.

Stěžejní byla druhá kapitola, která se zabývala rekonstrukcí života ve staroměstské škole od jejího založení v roce 1845 až do školního roku 1988/1989. Kapitola byla rozdělena do několika období. Pozornost byla zaměřena na proměny učitelského sboru, návštěvnost žáků a jejich zdravotní stav, na život ve škole a na oslavy a akce školy v jednotlivých školních letech. V úvodní části každého období byly zmíněny obecné historické události a situace ve školství, což posloužilo k dokreslení situace. Tyto informace byly následně také využity při zhodnocení postupného vývoje staroměstské školy.

Ve třetí kapitole bylo provedeno zhodnocení vývoje školství ve Starém Městě. Bylo zde analyzováno, jak byl v jednotlivých časových obdobích život školy provázán s tehdejší situací ve státě (politickou, ekonomickou), se situací v českém školství, jaký vliv na vývoj a život školy měla samotná obec a region, ve kterém se obec nachází.

Život školy byl svým okolím neustále ovlivňován. Situaci ve škole ovlivňovala politická i ekonomická situace, ať už se jednalo o období revoluce, 1. světové války, meziválečné období, období 2. světové války nebo období komunistického režimu. Život školy se každému období přizpůsobil. Stejně tak tomu bylo se školskými nařízeními a zákony. Také situace v regionu, složení zdejšího obyvatelstva i počasí ovlivňovalo chod školy. V neposlední řadě zde byl vliv obyvatel obce, kteří ovlivňovali vývoj školy. Škola se často zapojovala do života obce a stejně tomu bylo i naopak.

Při zpracovávání diplomové práce mi byly nejméně nápomocné školní a obecní kroniky jako bohatý zdroj informací nejen o škole nebo obci, ale také o důležitých událostech v zemi.

Tato práce přináší obraz toho, jak vypadal život na venkovské škole a rozvíjel se v průběhu času. Pro obec i samotnou školu tato práce poskytuje ucelený zdroj informací o sobě samé.

Seznam použitých zdrojů

Kroniky

Kronika školní obce Starého Města od roku 1911. Uloženo: Základní a mateřská škola Staré Město.

III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939. Uloženo: Základní a mateřská škola Staré Město.

Schulchronik – Školní kronika od 1. září 1940. Uloženo: Základní a mateřská škola Staré Město.

Školní kronika od 1. září 1964. Uloženo: Základní a mateřská škola Staré Město.

Kronika od 1. září 1980. Uloženo: Základní a mateřská škola Staré Město.

Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město.

Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954.

Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město.

Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977.

Literatura

GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 245 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4368-4, s. 140-143.

HLAVAČKA, Milan. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 1, 1870-1918*. Praha: Fortuna, 1997, 62 s. ISBN 8071683981.

HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 3. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722.

JOŽÁK, Jiří. *Dějepis: nová doba. Díl 4, Československo a svět 1945-1989*. 2. vyd. Ilustroval Jaroslav DRAHOKOUPIL. Praha: Práce, 1997, 119 s. ISBN 8020804021.

KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il.

KOVÁŘÍČEK, Václav. *Materiály k dějinám pedagogiky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1983, 149 s.

KOVÁŘÍČEK, Václav. *Prameny k dějinám školství*. I. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1984, 238 s.

NÁLEVKA, Vladimír. *Dějiny moderní doby: dějepis pro druhý stupeň základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Díl 3, 1945-1991*. Praha: Fortuna, 1997, 63 s. ISBN 8071684023.

NOVÁK, Karel. *Kapitoly ze starších dějin Starého Města u Frýdku*. Staré Město: Obecní úřad, 1997. 40 s., fot.

POKORNÝ, Jiří. *Dějepis: nová doba. Díl 1, V době páry a elektřiny: od pokusu o české vyrovnání k získání samostatnosti*. 3. vyd., 2. vyd. v Práci. Praha: Práce, 1997, 86 s. ISBN 8020803998.

PROKŠ, Petr. *České země a moderní dějiny Evropy: studie k dějinám 19. a 20. století*. Praha: Historický ústav, 2010, 358 s. Práce Historického ústavu AV ČR. Řada C, Miscellanea, sv. 23. ISBN 978-80-7286-165-1.

RATAJ, Jan a Přemysl HOUDA. *Československo v proměnách komunistického režimu*. Praha: Oeconomica, 2010, 455 s. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-245-1696-7.

SCHUBERT, Jozef, Jozef MÁTEJ, Josef CACH a Tomáš SROGOŇ. *Dejiny školstva a pedagogiky*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1981, 387 s.

ŠŮRA, Milan, Jaroslav CHARVÁT, Robert KVAČEK, Vladimír NÁLEVKA a Aleš SKŘIVAN. *Dějiny novověku*. IV. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, 698 s.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2014, 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 153 s.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Dějepis: nová doba. Díl 2, Československo a svět, 1918-1938*. Praha: Práce, 1996, 87 s. ISBN 8020803831.

ŽÁČEK, Rudolf. *Dějiny Slezska v datech*. Praha: Libri, 2004, 546 s. ISBN 80-7277-172-8.

ŽENOŽIČKA, Jiří. *České školství pod vlivem válečných událostí 20. Století*. Olomouc, 2019. Rigorózní práce. Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií.

Periodika

POLÁŠEK, Jaromír. *Jak se kdysi učivalo I*. Region Frýdecko-Místecko, roč. 1, č. 13. 31. srpna 1995, s. 14.

POLÁŠEK, Jaromír. *Za nejstarší minulostí Starého Města*. Region Frýdecko-Místecko, roč. 2, č. 4. 23. ledna 1996, s. 14.

POLÁŠEK, Jaromír. *Za nejstarší minulostí Frýdku a Místku II*. Region Frýdecko-Místecko. Historická příloha Patriot. S. 14.

Internetové zdroje:

FROLEC, Václav, VAŘEKA, Josef. *Lidová architektura*. [online]. Copyright © V [cit. 25. 02. 2020]. Dostupné z <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/sokl-podrovnava.htm>

NĚMEC, Václav. *Města ve vrcholném středověku*. [online]. Copyright © 1997. [cit. 23.10.2019]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/mesta-ve-vrcholnem-stredoveku/>.

ROŠKO, Jiří. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2015. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/priroda.php#anchor>.

ROŠKO, David. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2017. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/firmy-v-obci.php#anchor>.

Slovník cizích slov: expositura, expositura – ABZ.cz: slovník cizích slov. [online]. Copyright © [cit. 02.05.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/expositura-expositura>.

Slovník cizích slov: parita – ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ. [online]. Copyright © [cit. 29.04.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/parita>.

Slovník cizích slov: rekurz, rekurs – ABZ.cz: slovník cizích slov. [online]. Copyright © [cit. 29.04.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/rekurz-rekurs>.

Slovník cizích slov: tryzna – ABZ.cz: slovník cizích slov. [online]. Copyright © [cit. 29.04.2020]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tryzna>.

Slovník odborných pojmů – GEMAART. *GEMAART – RESTORATION / CONSTRUCTION / CONSERVATION* [online]. Copyright © 2019 [cit.07.05.2020]. Dostupné z: <https://www.gemaart.cz/slovník-odbornych-pojmu/>

ŠTĚPÁNEK, P. Jan. *Frydeckomístecké historické textilky*. [online]. Copyright © 2005. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <http://hrady.cz/index.php?OID=2921&PARAM=11&tid=6329&pos=450>.

TRŇÁKOVÁ, Radka. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2015. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/statisticke-udaje.php#anchor>.

TRŇÁKOVÁ, Radka. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2015. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/historie.php#anchor>.

TRŇÁKOVÁ, Radka. *Obec Staré Město - Obecní úřad* [online]. Copyright © 2019. [cit. 21.10.2019]. Dostupné z: <https://www.stare-mesto.cz/ze-zivota-obce/sport.php#anchor>.

Zákon č. 29/1984 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 30.04.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-29>.

Zákon č. 104/1926 Sb. O úpravě platových a služebních poměrů učitelstva obecných a občanských škol – Beck-online. *Beck-online - beck-online* [online]. Copyright © 2009 [cit. 24. 02. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi3f6mjqqwta>.

Přílohy

Příloha 1 – Kaple sv. Josefa z roku 1875

Zdroj: KOTÁSEK, Jiří. *Kapitoly z dějin Starého Města*. Frýdek-Místek: Matice Slezská, 2011. 305 s., 24 s. obr. příl. ISBN 978-80-260-1201-6 il. S. 59

Příloha 2 – Pohlednice zachycující kostel, Moškořův hostinec, domy severní dráhy a pozemek pily

Zdroj: *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Sbírková obrazová a fotografická materiálu Státního okresního archivu Frýdek-Místek, NAD: 1051, inv. číslo: neinventarizováno, signatura: P098/199, autor: neuveden (obecný). Pozdrav ze Starého Města. Kostel, pila, Moškořův hostinec, domy Severní dráhy, 1902. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Fotografie [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, © 2020, poslední aktualizace: 2017-04-18, [cit. 2020-05-01, 11:56 EST] Dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=41661BF1874838A8C8CDBBDCEE3537>

Příloha 3 – Přehled cen v letech 1913, 1914, 1915

Předmět :	Cena v r. 1913	Cena v r. 1914	Cena v r. 1915
Řečná mouka .. 1 kg	0'32 K	0'30 K	0'76 K
pšeničná " 1 kg	0'40 "	0'35 "	1'60 K
cukr 1 kg	0'82 "	0'80 "	1' - K
ryže 1 kg	0'40 "	0'40 "	1'40 K
hrách 1 kg	0'36 "	0'36 "	1'40 "
čočka 1 kg	0'55	0'54 "	2' - "

Zdroj: Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, s. 134 – 135

Příloha 4 – Hostinec Na kamencu, obchod K. Nytra.

Zdroj: Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Sbirka obrazového a fotografického materiálu Státního okresního archivu Frýdek-Místek, NAD:1051, inv. číslo: neinventarizováno, signatura: P098/202, autor: neuveden (obecný).
 Pozdrav ze Starého Města. Hostinec Na kamencu, obchod K. Nytra. 1914. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Fotografie [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, © 2020, poslední aktualizace: 2017-04-18, [cit. 2020-05-01, 11:46 EST] Dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=FDE52041587F4FE4ADE5A8FF0740F33B>

Příloha 5 – Pomník padlým občanům a bysta T. G. Masaryka

Zdroj: III. Kronika obecné školy ve Starém Městě od 1. září 1939, archiv Základní a mateřská škola Staré Město.

Příloha 6 – Srovnání cen z let 1953 a 1956

		1.6.1953	1.4.1956	3.12.1956
Fazole bílé, I. jakost	kg	7,20	5,40	4,40
Čička drobnorunná, I. jakost	"	13,40	12,60	11,-
Čička " II. jakost	"	13,40	10,60	8,-
Hovězí přední s kostí	"	18,40	18,40	17,-
Vepřový bůček	"	26,20	26,20	20,-
Lhopové, kýta s kostí	"	24,-	20,-	18,-
Vuřty	"	23,-	23,-	20,-
Čajovky	"	70,-	70,-	55,-
Lichánská přecně	"	60,-	60,-	54,-
Pláčenka masová, světlá	"	32,-	32,-	25,-
Sádlo vepřové, syrové s kůží	"	31,-	31,-	29,-
Sádlo vepřové, škvářené domácí	"	40,-	40,-	36,-

Zdroj: Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: 1, pořadové číslo: 2, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. S. 36

Příloha 7 – Pověst o Starém Městě – prof. Ignác Tkáč (opis z obecní kroniky)

Za starých starých časův rozkládalo se město velké tam, kde včile St. Město leží, právě, kde vtéká řeka Morávka do Ostravice, Lidé to město nazývali: Dvorsko, jedni Jemnica se u nás ještě udrželo. Neb po cestě jdoucí (jdouce) ze Frýdku naprotiva krehova na Nové Dvory máme kopinatý kúsek země, na němž jsou dvě chalupy a tam povídají tomu „na Jamnicách“ neb „Jemničky“. Ale o jméně Dvorsko neudrželo se nic než holá pověst. Kdy a jak město svůj konec vzalo, nelze se dozvědět. Jedni praví, že ji starý Švejda rozbořil, jiní, že Tataři město ztroskotáli a národ vybili.

Od starých lidí a svých rovesníkův (pozn. souvrstevníků) můj otec nebožtík se dozvěděl tohoto: Za starostarých časův navštívila to město jedna krásná a bohatá princezna, která cestovala světem, aby sobě svět prohlídla. Utekla se prý do tohoto města před zbojníky, kteří ji všechny služebníky zajali a oloupili, jedno ona samotná že prý do města utekla a to u jednoho mlynáře se ukryla. Ten mlynář ji ale z lakoty zavraždil, nebo měla mnoho zlatých věcí u sebe. Druzí zas povídají, že prý se ta princezna se svým komonstvem k městu blížila, že měšťané se zlekli, jsouce té námivky, že nepřátelé i ozbrojili se a obořili se na ni a ji a všecko její služebnictvo zavraždili. Toho jak se její otec, jakýsi mocný král dověděl, sebral hned ohromné svoje vojsko a šel ji hledat. I našel některé s její služebníkův, kteří se útekem spasili a po neschůdných našich horách, bloudíce, do své vlasti cesty najít nemohli. Na to král dovědév se co se stalo, přirazil se svým vojskem k městu a je zahubil.

Když za dlouhý čas se zase lidé tu začali osazovati, nacházeli všeliké památky po městě. Tak na Kamenci na roli Bučkově, jest posavadě veliké hromadisko. Lidé povídají, že je to město, který nepřítel obléhal tak prý jeden největší vůdce tu v té bitce zahynul a tak ho na tom míst pochovali a na jeho hrob každý z jeho vojákův čáku hlíny vysypal. Jest to sám drobný štěrka a je ta hromada udělána jako hrub.

Na cestě ze St. Města do Skalice stojí malá kaplička Božích muk, povídají tam „nad losky“ (lísky), tam se našly šachty vojenské. Jak tam kopali trní a rovnali ten kousek pole na ornou zem, našli tam moc lidských kostí i postavili na tom místě kapli neb tam prý hrozně strašovalo. Jětetě za našich časův, žádný tam v noci nechce jít, nebo tam prý nočního času pokouší.

Zdroj: *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 128 – 129

Příloha 8 – školní budova č. p. 9 (upravený selský statek)

Zdroj: *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, Archiv obce Staré Město, NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, pořadové číslo: s089_F1, autor: neuveden (obecný). Staré Město - školní budova č. p. 9. Byl to upravený selský statek (přestavba v letech 1879-1881), datum vzniku: 1910. In: Digitální archiv Zemského archivu v Opavě - Fotografie [online databáze]. Zemský archiv v Opavě, © 2020, poslední aktualizace: 2019-02-13, [cit. 2020-05-01, 11:25 EST] Dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=EA9246D2E04D11E59E208086F29B66F2>

Příloha 9 – Tabulka s počtem žactva v letech 1893 – 1911

Škol. rok	Všech školou povinných děti:	Zdejší obec- nou školu navštěvovala	Do německých škol ve Frýdku a Místku chodilo:	Do českých škol ve Frýdku a Místku chodilo:	Bez školního vyučování
1893/94	202	137	64	1	-
1894/95	203	129	73	1	-
1895/96	215	144	70	-	1
1896/97	215	136	79	-	-
1897/98	222	133	89	-	-
1898/99	224	126	98	-	-
1899/1900	236	140	95	-	1
1900/01	239	134	103	1	1
1901/02	234	116	105	11	2
1902/03	229	112	107	10	-
1903/04	211	109	85	16	1
1904/05	213	92	89	32	-
1905/06	260	108	125	27	-
1906/07	266	100	129	35	2
1907/08	268	97	138	33	-
1908/09	291	89	151	51	-
1909/10	295	93	152	50	-
1910/11	290	89	154	47	-

zdroj: Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Str. 151

Příloha 10 – Návštěvnost v letech 1912 – 1925

Ve šk. r.	1911/12	1912/13	1913/14	1914/15	1915/16	1916/17	1917/18	1918/19	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25
Ve šk. r.	1911/12	1912/13	1913/14	1914/15	1915/16	1916/17	1917/18	1918/19	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25
navštíveno	147	192	198	132	198	186	196	209	220	240	245	208	196	

Zdroj: Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM), fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Str. 153

Příloha 11 – Učitelský sbor v letech 1924/1925

Zleva stojí: T. Malík, K. Huták, D. Drobiš, zleva sedí: B. Henková, F. Vašíček

Zdroj: Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, str. 171

Příloha 12 – Fotografie nové školní budovy z roku 1928

Zdroj: *Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAvO-SOAFM)*, fond Archiv obce Staré Město 1700-1942(1950), NAD: 527, číslo pomůcky: 946, inv. číslo: 4, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město.

Příloha 13 – článek z novin o nové školní budově z roku 1928

Ze Starého Města. Dne 2. září prožila naše obec krásný den, neboť otvírala novou školní budovu, již si vystavěla s velikou obětavostí. O formě otevření byly spory, o nichž jsme se zmínili, někteří chtěli mítí otevření s církevním svěcením, jiní bez svěcení. Spor byl rozřešen tak, že dopoledne bylo oficiální otevření školy, odpoledne vysvěcení. — O 10. hodině dopoledne koncertovala před novou školou hudba a scházelo se občanstvo, mládež a hosté k významné slavnosti, jakých Staré Město dosud mnoho nezažilo. Budova byla pěkně vyzdobena květinami a vesele s ní vlály prapory. Slavnost zahájil starosta obce p. Maršálek uvítav všechny přítomné a přečet pozdravné připsy. Po něm promluvil vřele p. okr. školní inspektor Hrozek o významu obecné školy, která je školou nejdůležitější, protože většinu národa musí stačit pro celý život, ostatním pak je základem dalšího vzdělání. Pan řečník vylíčil také stručně historii školy staroměstské a skončil apelem na mládež, aby školu milovala, a na rodiče, aby školu v její práci podporovali. Nato následovaly projevy hosti, zejména p. okr. komisaře Rumpla za okr. správu politickou ve Frýdku, p. starosty Procházky za město Místek a p. odb. učitele Kuzníka za město Frýdek. Potom vystoupila na schodiště tři děvčata s kyticemi, z nichž jedno předneslo příležitostnou báseň, a pak odevzdaly třem z přítomných kytice. Stavitel školy p. inž. Pohl odevzdal p. starostovi klíč budovy a ten jej předal p. říd. učiteli Vašíčkovi, který srdečně poděkoval všem, kdož se o vystavění školy zasloužili. Program zakončil p. starosta, který poděkoval všem přítomným za účast a provolal slávu p. prezidentovi republiky. Když byly zahrány národní hymny, odemkl p. říd. učitel budovu a zval všechny přítomné k prohlídce, kterémuž pozvání také všichni s radostí vyhověli. Každý si rád prohlédl budovu, která je ve všech částech úplně hotova. Na chodbě upoutají pozornost mramorové desky s nápisy, nad nimiž se vypínají poprsí arcibiskupa národů J. A. Komenského a Osvoboditele národa T. G. Masaryka. Na chodbách a ve třídách již visí obrazy a mapy, vše je připraveno k vyučování. Prohlídkou budovy která odpovídá všem moderním požadavkům, byla skončena dopolední slavnost, jež jistě každému účastníku utkví dlouho v paměti. Sluší ještě poznamenat, že program obsahoval též dva sbory, totiž Modlitbu na Říp a Slezskou hymnu, jež znamenitě zapěl smíšený sbor za řízení p. Nováka. — Odpoledne konalo se za velmi četné účasti svěcení školy kterémuž náš referent nebyl přítomen. —

Historický svátek Starého Města u Frýdku. V neděli 2. t. m. odevzdalo Staré Město svému účelu novou pětitřídní školu, zbudovanou i s ústředním topením za 450 000 Kč. Pro její stavbu se pracovalo od roku 1924. V obecním výboře bylo třeba překlenout velké překážky, neboť byl proti stavbě, jako všude jinde, odpor z důvodů hospodářských, ale nakonec zvítězila přec jen škola. Pravidlo spořit šlo ve St. Městě tak daleko, že při zadávání přijalo obecní zastupitelstvo nabídku inž. stavitele Pohla z Frýdku, která byla o 20 000 Kč lacinější, proti nabídce architekta Juroše z Frýdku a to většinou jednoho hlasu. Ing. Pohl je Němec. Pravda, při tom se ukazovalo na ředitelství státních lesů, které zadalo stavbu státní pily ve St. Městě, budovy dvakrát dražší také ing. Pohlovi. Škola je provedena podle plánu architekta Juroše a vyvolává jak vnějškem tak vnitřním rozčleněním radost a údiv. Nad vhod dal ing. Pohl na vlastní útraty vypouklý obrázek dvou dětí, mezi nimiž je koš jablek. A děti si je podávají. Figurky jsou nahé, ale bez označení pohlaví. Přesto vyvolaly u strany lidové velké rozhořčení, tlumočené i tiskem té strany a důraznou žádost, aby se dětem daly zástěry. Dnes má Staré Město z nové školy upřímnou radost a postavilo se šťastným rozřešeným té otázkou mezi nejmilovnější

obce republiky. V čele akce stál řídící učitel Vašíček a starosta Maršálek, ostatní výdatně pomáhali a nutno na jejich práci hledět s respektem. — V neděli se sešli k otevření školy velké zástupy lidu. Slavnostní akt zahájil starosta Maršálek. Přivítal zástupce okr. hejtmanství p. Rumla, školního inspektora p. Hrozka, starostu místeckého p. Procházku, frýdeckého p. Dokulilu, zástupce místeckého gymnasia prof. Graupnera, z tkalc. školy prof. Filipského, řídící učitele okolních škol a dal slovo insp. Hrozkovi jako slavnostnímu řečníkovi. A p. Hrozek promluvil o vývoji kultury člověka až do školství, probral vývoj škol u nás vůbec a ve Frýdku i Starém Městě zvlášť a zakončil pročitáním výzvami k rodičům a dětem, aby konali svou povinnost ke škole s ochotou a radí. Na tuto výzvu navázali ostatní řečníci se zástupcem shora jmenovaným a zdůraznili v různých obměnách totéž. Potom odevzdá ing. Pohlem nadučiteli Vašíčkovi klíče, ten školu otevřel a přítomní si ji prohlíželi s velkým zájmem. Při slavnostním aktu účinkoval staroměstský pěvecký sbor, řízený JUC. Novákem ze St. Města. Jeho výkon ukázal, jak vysoko může vospět umění i na venkově, je-li k němu láska a přijde-li vedení do dobrých rukou. Akt otevření školy byl úředním; odpoledne bylo svěcení.

Zdroj: Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, str. 181 – 182

Příloha 14 – učitelský sbor v letech 1928/1929

Zleva stojí: K. Damek, F. Vašíček, K. Huták. Zleva sedí: B. Henková, A. Hutáková

Zdroj: Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, str. 181

Příloha 15 – učitelský sbor v letech 1935 – 1936

Stojí zleva: K. Damek, B. Henková, K. Huták, sedí zleva: A. Hutáková, J. Klimešová, V. Pěčonková

Zdroj: Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, str. 218

Příloha 16 – Učitelský sbor v letech 1938/1939

Zleva stojí: C. Hykal, K. Huták, K. Damek, zleva sedí: B. Henková, K. Ohanka, farář Kaniok, M. Frýdková

Zdroj: Kronika školní obce Starého Města od roku 1911, str. 240

Příloha 17 – počet žáků v roce 1964/1965

Třída	Počet žáků			Z toho z obcí					Třída opakuje	Děti zaměst matek	Třídní učitel
	chl.	děvč.	celkem	Boška	Skalice	Hodonov	Kunčičky	Fr. Míst.			
I.	11	13	24	-	-	-	-	-	2	16	K. Neměková
II.	18	12	30	-	-	-	-	-	1	23	R. Hrdová
III.	20	7	27	-	-	-	-	-	-	16	J. Vítová
IV.	10	10	20	-	-	-	-	1	1	14	E. Sedláčková
V.	10	23	33	-	8	-	-	1	-	22	A. Lašková
I.-V.	69	65	134	-	8	-	-	2	4	91	
VI. A	20	19	39	1	5	-	-	4	-	25	A. Jurenková
B	13	9	22	1	-	7	14	-	1	19	J. Grohmannová
VII. A	21	16	37	-	5	3	9	-	1	20	J. Lysá
B	19	17	36	-	5	9	3	3	-	22	J. Gobiáš
VIII. A	18	19	37	1	8	3	10	1	1	17	J. Kohylová
B	15	13	28	-	6	6	1	2	1	17	R. Drmolová
IX.	16	13	29	-	6	-	-	1	-	21	Z. Matula
VI.-IX.	122	106	228	3	35	28	37	11	4	141	
I.-IX.	191	171	362	3	43	28	37	13	8	232	

Zdroj: Školní kronika od roku 1964. S. 4

Příloha 18 – Tabulka počtu žactva s přehledem třídních učitelů

Třída	Počet žáků			z toho z obcí					Třídní učitelé
	chlapci	devočky	celkem	Frýdek- Místek	Báňa	Kunčický	Hodonovice	Skalice	
I.	9	11	20						Ariena Krdová
II.	12	8	20	5	1				Marie Neničková
III.	8	11	19	8					Eva Bedláčková
IV.	10	11	21	5					Anna Záškolná
V.A	12	8	20	4				4	Milena Kvočková
V.B	9	12	21					7	Jarmila Garová
VI.A	15	12	27	1		4	3	4	Jarmila Lysá
VI.B	16	11	27			6	3	9	Alena Kubová
VII.A	8	14	22		4			4	Radmila Dmolová
VII.B	13	7	20			9	8	2	Jarmila Mohylová
VIII.	29	11	40	7		3	1	5	Emza Menšíková
IX.A	15	13	28	4					Radim Klavský
IX.B	10	11	21	2	2	7	4	4	Jindra Grohová
I.-V.	60	61	121	22	1			11	Jvanka Sikorová bez třídnictví
VI.-IX.	106	79	185	14	6	29	19	28	Marie Fialová
I.-IX.	166	140	306	36	7	29	19	39	Jaroslava Horáčková

Zdroj: Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 3, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. KRONIKA / obec: Staré Město / okres: Frýdek-Místek / díl IV. Zápisy pro léta: 1966 - 1977. S. 58

Příloha 19 – Program oslavy narozenin Stalina

- J. V. Stalina. Pořad:
1. Zahájení předsedou Světové rady.
Pozdrav Stalinovi. Recitace Věry Derkové.
 2. Přednáška „Co dalo Stalinovo učení ženám?“. I.
Božena Rozehnalová.
 3. Alexander Borodin: Nocturno a finale ze smyčcového kvarteta D-dur. Kvarteto s. Josefa Nováka.
 4. Scénka „Pionýři J. V. Stalinovi“, žáci a pionýři národní školy.
 5. Oj na horu... } dvě ruské národní písně. Zaspívala
Luhem kráčí... } M. Botorová na doprovodu sl. Anny
Čvandové.
 6. Stalinův směr, recitace Boženy Likorové.
 7. P. J. Čajkovskij: Canzonetta z houslového koncertu.
 8. Antonín Dvořák: Árie Terinky „Na podzim v ořeší“ z opery Jakobín. - Mária Botorová na doprovodu sl. Anny Čvandové.
 9. Antonín Dvořák: Druhá a čtvrtá věta z amerického kvarteta F-dur.
 10. Hymny.

Zdroj: Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Frýdek-Místek (ZAVO-SOAFM), fond: Místní národní výbor Staré Město, NAD: 528, inv. číslo: neinventarizováno, pořadové číslo: 1, typ kroniky: obecní, místní označení: Staré Město. Zápisy pro léta: 1937 - 1938; 1953; 1954. S. 248 – 249

Příloha 20 – složení učitelského sboru v letech 1969/1970

Sambková Jitka	učitelka	M, VV, Kys
Jurenková Alena	zást. uč.	M, F
Hrdová Růžena	učitelka I.	1 - 5. roč.
Neničková Marie	" II.	1 - 5. roč.
Žáňková Anna	" III.	1 - 5. roč.
Čáková Jana	" IV.	1 - 5. roč.
Šedláčková Eva	" V.	1 - 5. roč.
Fralová Marie	" VI. A	Jr, Tv
Likorová Jitka	" VI. B	1 - 5. roč.
Klára Rodina	" VII. A	bez aprobační
Grohmannová Jindra	" VII. B	M, Z
Lysá Jarmila	" VIII. A	1 - 5. roč.
Kubová Alena	" VIII. B	1 - 5. roč.
Dumolová Radmila	" IX. A	Č, R, D, Z
ing. Mohylová Jarmila	" IX. B	Ch, Pr, Pp
Karasová Ota	učitelka	Č, Vv pro II. cyklus
Koráňková Juroslava	-	1 - 5. roč.
Kachčíková Ema	-	Ch, Pd
Michálková Marie	vyboratel.	s aprobační

Zdroj: Zdroj: Školní kronika od roku 1964. S. 83

Příloha 21 – složení učitelského sboru v letech 1975/1976

1. Radim Hlousa	řed. školy	Fy, ZpV, On
2. Olga Křemrová	zást. ředitele,	1.-5. r.
3. Petr Gibala	vých. poradce	Ma, Ch, Bv
4. Eva Sedláčková	Tr. uč. I. tř.	1.-5. r.
5. Jarmila Garová	II. tř.	1.-5. r.
6. Jaroslava Horáčková	III. tř.	1.-5. r.
7. Anna Záškolová	IV. tř.	1.-5. r.
8. Milena Jursová	V. tř.	1.-5. r. + Vv
9. Alena Mohylová	VI. A	Č, D,
10. Marie Bahrová	VI. B	Fy, ZpV, Bv
11. Radmila Drmolová	VII. A	Č, R, D, Z,
12. Jarmila Mohylová	VII. B	Ch, Př, Pz,
13. Jaroslava Fimanová	VIII. A	M, Z,
14. Ema Kachčíková	VIII. B	Ch, Pz
15. Karla Sikorová	IX. A	Ch, Tv
16. Irena Hanáková	IX. B	M, Vv
17. Marie Gibalová	-	1.-5. + Hv
18. Dušan Tanner	-	Př, Tv
19. Marcela Janáková	ved. ŠD	vychov.

Zdroj: Zdroj: Školní kronika od roku 1964. S. 140

Příloha 22 – učitelský sbor v letech 1980 - 1981

Organizace školy : uč. sbor, počet tříd a žáků					aprobace
1. Petr KARAS ředitel					1-5.r. + OV
2. Olga KIČMEROVÁ zástupkyně ředitelky					1.-5.r.
3. Petr GIBALA výchovný poradce					M-Ch
k 1.9.1980					
třída	počet	chlapek	dívky	třídní učitel	
I.	22	11	11	Jarmila Garová	1.-4.r.
II.	28	12	16	Jarmila Kocourková	1.-4.
III.	23	9	14	Karla Mikšíková	1.-4.
IV.	32	14	18	Eva Sedláčková	1.-4.
I. st.:	105	46	59		
V.A	21	9	12	Radmila Drmllová	JČ, JR, D, Z
V.B	24	10	14	Irena Hanáková	M, V
VI.A	24	14	10	Jaroslava Fimanová	M, Z, Zpr
VI.B	16	15	11	Jana Slaněšková	M, Zpr
VII.A	18	10	8	Alena Mohylová	Č, D
VII.B	20	12	8	Marie Zahrová (prov. Mohylová)	F, Zpr
VIII.A	26	14	12	Zdeňka Jurovová	Pr, Zpr
VIII.B	26	16	10	Marie Gibalová	JČ-HV
IX.	23	12	11	Lušar Tanner	Pr, TV
I. st.:	208	112	96	Bez třídnictví	
celkem	313	158	155	Hana Suchánová	JR, A
k 30.6.	311	158	153	Karla Siskrová	CH, TV

Zdroj: Kronika od 1. září 1980

Předpisy o školní kronice.

Školní a vyučovací řád pro národní školy, vydaný ministerstvem školství a n. o. 30. VII. 1937, ustanovuje, že na každé škole obecné (§ 163), městanské (§ 213) a pomocné (§ 219) musí být vedena školní kronika.

Co obsahuje školní kronika,

ustanovuje se v § 164 takto:

1. Školní kronika budiž psána chronologicky a obsahuj tyto zápisy:

I.

Předchozí dějiny školy, pokud jsou po ruce prameny k jejich sepsání a pokud o ně není dobrými monografiemi jinak postaráno.

II.

Tato stálá data:

- a) počátek a konec školního roku,
- b) důležité a pro školu významné události z dějin obce,
- c) školní slavnosti a důležité události v životě školy,
- d) změny v učitelském sboru, při čemž budte stručně vylíčeny dřívější služební poměry nového člena sboru,
- e) složení místních školních úřadů,
- f) změny v školním obvodu (příškolením a odškolením),
- g) stavební úpravy a změny na školní budově a v jejím zařízení nebo umístění školy vůbec,
- h) změny v organizaci školy (zřízení nových tříd a oddělení, zrušení tříd atp.),
- ch) důležitější zjevy v zdravotním stavu školní mládeže,
 - i) inspekce, vykonané na škole, a návštěvy významných osobností,
 - j) příznivci školy,
- k) jak bylo užito školních nadání, jak nadání byla rozmnožena a jak byla podporována chudá mládež,
- l) jiné události důležité pro školu.

III.

Statistické přehledy:

- a) počet dětí do školy vůbec přijatých na počátku školního roku a pak na konci vyučovací doby školního roku,
 - b) úhrnný číselný výkaz dětí podle národností a náboženství,
 - c) počet dětí školou povinných ve školní obci a počet do školy přijatých na počátku školního roku a pak na konci vyučovací doby školního roku.
2. Zápisy, týkající se jednoho školního roku, budte ukončeny nejdéle do počátku příštího školního roku.
3. Ze školní kroniky jsou vyloučeny všechny polemické poznámky, kritické výklady o způsobilosti a činnosti korporací a jednotlivců, kteří jsou ve styku se školou, dále pochvalné nebo nepříznivé posudky o bývalých nebo nynějších poměrech a opatřeních, učiněných školními úřady. Zápisy mějte ve všech částech ráz nejpřísnější nesíranosti, budte jednoduché a jasné, důstojné a stručné. Na každé stránce kroniky budiž na okrají udán stručný obsah každého odstavce.
4. Všem členům učitelského sboru a předsedovi místního školního úřadu jest dovoleno nahlížeti do školní kroniky.

M e s l a .

Dějiny školy

Počátek škol. roku
konec škol. roku

Důlež. události v obci

Školní slavnosti

Učitelský sbor

Složení míst. šk. rady

Školní obvod

Školní budova

Organisace školy

Zdravotní stav

Inspekce a návštěvy

Příznivci školy

Nadace školní, péče
o děti

Počet zactva: školou
povin. a přijatých

Národnost a nábožen-
ství dětí